

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Ek. A.

S. O. U.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1937:27
FINANSDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

TILL

**LÖNEREGLERING FÖR LÄRARPERSOALEN
VID KOMMUNALA MELLANSKOLOR,
KOMMUNALA FLICKSKOLOR OCH
HÖGRE FOLKSKOLOR**

AVGIVET AV

1936 års lärarlönesakkunniga

S T O C K H O L M

1 9 3 7

Statens offentliga utredningar 1937

Kronologisk förteckning

1. Socialiseringsproblemet. 2. Hushållsräkningens problem och faktorer. Tiden. viij, 173 s. Fi.
2. Socialiseringsidéer och socialiseringspraxis i Sovjetunionen. 2. Tiden. vij, 140 s. Fi.
3. Betänkande med förslag till revision av förvarings- och interneringslagarna m. m. Marcus. 96 s. Ju.
4. Statslotteriutredningen. Betänkande med förslag rörande svenskt penninglotteri. Heggström. 177 s. H.
5. Betänkande med förslag till lagstiftning angående särskilda husbehovsskogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. m. Marcus. 98 s. 1 karta. Jo.
6. Yttrande i abortfrågan. Marcus. 56 s. S.
7. 1934 års nämnd för städningens utredning. Betänkande med speciella beräkningar och förslag rörande ersättningarna för städningsarbete inom vissa statliga ämbetslokaler i Stockholm m. m. Marcus. 54 s. Fi.
8. Betänkande med förslag angående den statsunderstödda vattenavlednings- och avdiktningens verksamheten samt därmed sammanhängande spörsmål. Heggström. 275 s. 3 bil. Jo.
9. Utredning rörande jordbrukets läge i Norrland med vissa förslag till åtgärder till förbättrande av den norrländska jordbrukarbefolkningens ekonomiska ställning. Marcus. 145 s. Jo.
10. Betänkande med förslag angående rätt till fiske i Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland. 1. Lagförslag och motiv. Marcus. 530 s. Jo.
11. Betänkande med förslag angående rätt till fiske i Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland. 2. Kartbilagor. Vänern och Hjälmaren Marcus. 4 s. 17 kartor. Jo.
12. Arbetslöshetsundersökningen den 31 juli 1936. Beckman. 196 s. 1 karta. S.
13. Lagberedningens förslag till lag om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser m. m. Norstedt. 175 s. Ju.
14. Betänkande med förslag till vissa lagstiftningsåtgärder till motverkande av överdriven skuldsättning inom jordbruket. Marcus. 303 s. Jo.
15. Utredning med förslag till vissa åtgärder för trafik-säkerhetens höjande vid korsningar i samma plan mellan järnväg och väg samt järnvägarnas beredande av bidrag av automobilskattemedel till säkerhetsanordningarna vid dylika korsningar. Heggström. 107 s. K.
16. Hembiträdesutredningens betänkande. 1. Betänkande och förslag i fråga om utbildning av hembiträden. Beckman. 202 s. S.
17. Betänkande angående vissa med frivillig anskaffning av luftvärnsmateriel sammanhängande frågor. Beckman. 48 s. Fö.
18. Promemoria angående grunderna för en reform av lagstiftningen om rätt till litterära och musikaliska verk. Norstedt. 67 s. Ju.
19. Betänkande med förslag till åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreatur. Idun. 81 s. Jo.
20. Utredning angående de rättsbildade domsagobiträdenas anställnings- och avlöningsförhållanden. Norstedt. 54 s. Ju.
21. Betänkande med förslag till lag om minimilöner för lantarbetare. Beckman. 214 s. Jo.
22. Efterskrift till Kyrkogodset i Skåne, Halland och Blekinge under dansk tid. Av E. Schalling. Marcus. 66 s. E.
23. Betänkande angående pensionsstyrelsens invaliditetsförebyggande verksamhet. Beckman. 146 s. S.
24. Förslag till ändrad lagstiftning om sammanträffande av brott jämte motiv. Norstedt. 132 s. Ju.
25. Utredning rörande flottans fartygstyper m. m. Norstedt. 232 s. Fö.
26. Betänkande med utredning och förslag rörande beredskapsarbeten. Beckman. 221 s. S.
27. Betänkande med förslag till lönerreglering för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och högre folkskolor. Norstedt. 128 s. Fi.

Ann. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

TILL

LÖNEREGLERING FÖR LÄRARPERSONALEN
VID KOMMUNALA MELLANSKOLOR,
KOMMUNALA FLICKSKOLOR OCH
HÖGRE FOLKSKOLOR

AVGIVET AV

1936 års lärarlönesakkunniga

STOCKHOLM 1937

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

371806

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Skrivelse till statsrådet och chefen för finansdepartementet	1
Kap. I. Redogörelse för gällande bestämmelser samt tidigare utredningar av frågan om lönereglering för lärare vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och högre folkskolor	1
Gällande avlöningsbestämmelser	1
Lärlönekommittén	4
1928 års lönekommitté	7
Yttranden över 1928 års lönekommittés förslag	11
Kap. II. Lönereglering för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och högre folkskolor enligt grunderna för kommunikationsverkens och den allmänna civilförvaltningens lönesystem	16
Kap. III. Placering i lönegrader	19
Ordinarie ämneslärare	19
Rektorer	28
Biträdande föreståndare och föreståndarinnor	36
Icke-ordinarie ämneslärare	39
Lärare i övningsämnen	43
Lärare i praktiska läroämnen	51
Kap. IV. 1936 års lärlönesakkunnigas förslag till avlöningsreglemente för lärare vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och högre folkskolor	53
Kap. V. Specialmotivering till de sakkunnigas förslag till avlöningsreglemente	73
Kap. VI. Fördelningen mellan stat och vederbörande skolområde av kostnaderna för lärarnas avlöning. Kostnadsberäkningar	79
Kap. VII. Löneregleringens genomförande	100
Kap. VIII. Sammanfattning av 1936 års lärlönesakkunnigas förslag	102
Kap. IX. Hemställan	103

Bilagor.

I. Sammanställning utvisande den utbildning, nuvarande lärare i övningsämnen vid i detta betänkande avsedda skolformer erhållit	105
II. Av representanter för de olika lärargrupperna avgivna yttranden:	
1) Representanterna för lärarna vid de kommunala mellanskolorna	110
2) Representanten för lärarna vid de kommunala flickskolorna	116
3) Representanterna för lärarna vid de högre folkskolorna	118

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet.

1936 års lärarlönesakkunniga, tillkallade jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande av den 29 maj 1936, få härmed överlämna »Betänkande med förslag till löne reglering för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och högre folkskolor».

Stockholm i augusti 1937.

Vördsamt

NILS LÖWBEER.

CONRAD JONSSON.

ISRAEL LAGERFELT.

ALFR. NILSSON

G. HJ. SVENSSON

i Steneberg.

i Grönvik.

Gunnar Britth.

The first meeting of the Board of the Swedish Institute in London

1830 The first meeting of the Board of the Swedish Institute in London was held on the 29th of May 1830 in the presence of the following members of the Board of the Swedish Institute in London and the members of the Board of the Swedish Institute in London

Stockholm i august 1837

Verksam

NILS LÖNNER

CONRAD JONSSON

ISRAEL LÖNNER

ALEX. NILSSON

E. M. SVENSON

Conrad Nilsson

KAP. I.

Redogörelse för gällande avlöningsbestämmelser samt tidigare utredningar av frågan om lönereglering för lärare vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och högre folkskolor.

Gällande avlöningsbestämmelser. I likhet med vad fallet är beträffande det stora flertalet lärare vid statliga och statsunderstödda kommunala läroanstalter blevo de nuvarande avlöningsgrunderna för lärarpersonalen vid de högre kommunala skolformerna beslutade vid 1918 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 394). Till grund för riksdagens beslut låg Kungl. Maj:ts proposition nr 260 angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarierna, folk- och småskolorna, de högre folkskolorna och de kommunala mellanskolorna.

Beträffande lärare vid de *kommunala mellanskolorna* hava avlöningsbestämmelserna meddelats i kungörelsen den 19 november 1918 (nr 927) angående avlöning åt lärare vid kommunal mellanskola samt statsbidrag till sådan skola. Enligt dessa bestämmelser skall ordinarie manlig ämneslärare vid kommunal mellanskola för år räknat uppbära kontant avlöning med 3 300 kronor och kvinnlig ämneslärare med 2 800 kronor. Härtill kunna komma tre ålderstillägg efter respektive fem, tio och femton år, vart och ett å 400 kronor för manlig och 300 kronor för kvinnlig lärare. För extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring utgör avlöningen 2 900 kronor för manlig och 2 600 kronor för kvinnlig lärare. Till timlärare i läsämne utgår avlöning med 105 kronor för varje veckotimme till manlig lärare och med 95 kronor för varje veckotimme till kvinnlig lärare.

För manlig timlärare i teckning, i musik och i gymnastik utgör avlöningen 90 kronor för varje veckotimme och för kvinnlig sådan lärare 85 kronor för varje veckotimme. För undervisning i manlig slöjd utgår avlöning med 80 kronor för varje veckotimme till manlig lärare och med 75 kronor för varje veckotimme till kvinnlig lärare. Lärarinna i hushållsgöromål samt i kvinnlig slöjd äger uppbära avlöning med 75 kronor för varje veckotimme.

Utöver de kontanta löneförmånerna skall ordinarie ämneslärare, på sätt

därom stadgas i kungörelsen den 19 november 1918 (nr 979) angående boställsordning för lärare vid högre folkskolor och kommunala mellanskolor, åtnjuta fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning, icke understigande för manlig lärare 500 kronor och för kvinnlig lärare 350 kronor. För ordinarie manlig ämneslärare skall tjänstebostad innehålla minst 4 rum och kök och för ordinarie kvinnlig ämneslärare minst 3 rum och kök. Rektors tjänstebostad skall omfatta minst 5 rum och kök.

Rektor vid kommunal mellanskola skall utöver honom såsom lärare tillkommande avlöning åtnjuta ett särskilt arvode av 1 000 kronor, biträdande föreståndarinna ett särskilt arvode av 200 kronor, vikarierande rektor ett särskilt arvode av 500 kronor samt vikarie för biträdande föreståndarinna ett särskilt arvode av 200 kronor, allt för år räknat.

Ovan angivna lönebelopp utgöra den minimiavlöning, vartill lärare är berättigad vid kommunal mellanskola, för vilken statsbidrag utgår.

Enligt kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 322) utgår tillfällig löneförbättring till lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor med för år räknat 600 kronor till ordinarie manlig och 500 kronor till ordinarie kvinnlig ämneslärare. Till extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare utgår dylik löneförbättring med 450 kronor för manlig och 420 kronor för kvinnlig lärare. För timlärare i läsämne utgör löneförbättringen 18 kronor för veckotimme för manlig och 17 kronor för veckotimme för kvinnlig lärare; dock att den tillfälliga löneförbättringen icke må utgå med högre belopp än sammanlagt 450 kronor för manlig och 420 kronor för kvinnlig timlärare. Till lärare i övningsämnen utgår den tillfälliga löneförbättringen med 17 kronor för veckotimme till manlig och 16 kronor för veckotimme till kvinnlig övningslärare; dock att den tillfälliga löneförbättringen ej må utgå med högre belopp än sammanlagt 420 för manlig och 390 kronor för kvinnlig befattningshavare.

Å nu angivna lönebelopp utgår dyrtidstillägg enligt för statens befattningshavare vid s. k. oreglerade verk gällande grunder (för 4:e kvartalet 1936 med 28 %) å de belopp, varmed staten bidrager till lärarnas avlöning.

De kommunala flickskolorna tillkommo genom beslut vid 1928 års riksdag. Bestämmelserna om avlöning åt lärarpersonalen vid dessa skolor, vilka bestämmelser finnas meddelade i kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 229), hava utformats i nära anslutning till vad som gäller för motsvarande lärare vid kommunala mellanskolor. I fråga om lönebeloppens storlek kan därför hänvisas till vad ovan anförts angående löneförmånerna till lärarna vid de kommunala mellanskolorna. För timlärare vid kommunal flickskola i annat övningsämne än teckning, musik och gymnastik har dock föreskrivits en avlöning av 80 kronor för varje veckotimme.

I fråga om rätt för lärare vid de kommunala flickskolorna till fri bostad och bränsle eller däremot svarande kontant ersättning har i kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 232) föreskrivits, att föreskrifterna i gällande boställsordning för lärare vid högre folkskolor och kommunala mellanskolor skola i tillämpliga delar gälla även för lärare vid kommunala flickskolor.

Bestämmelserna om tillfällig löneförbättring till lärare vid kommunala flickskolor, vilka jämväl överensstämna med motsvarande bestämmelser i fråga om de kommunala mellanskolornas lärare, hava meddelats i kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 230).

Högre folkskola kan anordnas antingen såsom *allmän* högre folkskola, i vilken undervisningen erhåller en mera allmän läggning, eller såsom *yrkesbestämd* högre folkskola, i vilken undervisningen inriktas på visst yrke eller viss yrkesgrupp.

Bestämmelser rörande avlöning till lärarpersonalen vid dessa skolor finnas meddelade i kungörelsen den 16 september 1918 (nr 759) angående avlöning åt lärare vid högre folkskola samt statsbidrag till sådan skola.

Vid *allmän högre folkskola* skall den kontanta avlöningen utgöra för ordinarie manlig ämneslärare 2 800 kronor och för ordinarie kvinnlig ämneslärare 2 400 kronor, vartill kunna komma tre ålderstillägg efter respektive fem, tio och femton år, vart och ett å 400 kronor för manlig och 300 kronor för kvinnlig lärare. För extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring utgör avlöningen 2 500 kronor för manlig och 2 300 kronor för kvinnlig lärare. Till timlärare i annat ämne än musik, gymnastik och husligt arbete utgår avlöning för varje veckotimme med 95 kronor för manlig och 90 kronor för kvinnlig lärare. Avlöningen till timlärare i gymnastik och musik utgår med 90 kronor för varje veckotimme till manlig lärare och med 85 kronor för veckotimme till kvinnlig lärare. Till lärarinna i husligt arbete — vilken lärarinna ej har full tjänstgöring — utgår avlöning med 75 kronor för varje veckotimme.

Vid *yrkesbestämd högre folkskola*, som enligt Kungl. Maj:ts beslut blivit tillerkänd det högre statsbidrag, vilket kan utgå till sådan skola, skall den kontanta avlöningen för år räknat utgöra: för ordinarie ämneslärare 3 100 kronor för manlig och 2 650 kronor för kvinnlig lärare, vartill kunna komma ålderstillägg efter samma grunder, som gälla för ordinarie ämneslärare vid allmän högre folkskola, för extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring 2 650 kronor för manlig och 2 450 kronor för kvinnlig lärare, samt för timlärare i annat ämne än musik, gymnastik och husligt arbete för varje veckotimme 110 kronor för manlig och 100 kronor för kvinnlig lärare. Avlöning till timlärare i gymnastik och musik utgår med samma belopp som vid allmän högre folkskola eller sålunda med 90 kronor för varje veckotimme till manlig lärare och med 85 kronor för veckotimme till kvinnlig lärare. Till lärarinna i husligt arbete — vilken lärarinna ej har full tjänstgöring — utgår avlöning med 80 kronor för varje veckotimme.

Lärare, vilken i yrkesbestämd högre folkskola meddelar fackundervisning i ämne, som i det för skolan fastställda reglementet betecknas som yrkesämne, må kunna för intill sex veckotimmar inom varje klassavdelning i andra, tredje och fjärde klassen erhålla tillökning till lönen, efter prövning i varje särskilt fall av skolöverstyrelsen, med högst 45 kronor för varje veckotimme.

Utöver den kontanta lönen skall ordinarie ämneslärare åtnjuta fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning enligt samma grunder, som gälla för lärare vid de kommunala mellanskolorna.

Därest den årliga lärotiden vid högre folkskola enligt det för skolan fastställda reglementet är längre än 36 veckor, skall lärare med full tjänstgöring för varje vecka härutöver äga utbekomma $\frac{1}{36}$ av den kontanta minimilönen.

Till rektor vid högre folkskola skall utgå ett särskilt arvode av 300 kronor vid tvåklassig, 600 kronor vid treklassig och 800 kronor vid fyreklassig skola. Vikarierande rektor skall åtnjuta ett särskilt arvode, uppgående till hälften av arvodet för ordinarie rektor vid skolan.

I likhet med vad fallet är beträffande de fastställda löneförmånerna för lärare vid kommunal mellanskola utgöra nu angivna löneförmåner den minimiavlöning, vartill läraren är berättigad vid högre folkskola, för vilken statsbidrag utgår.

Å nu angivna lönebelopp utgår dyrtidstillägg enligt för statens befattningshavare vid s. k. oreglerade verk gällande grunder å de belopp, varmed staten bidrager till lärarnas avlöning.

I avvaktan på en definitiv löne reglering hava lärarna vid de högre folkskolorna genom beslut vid 1929 års riksdag erhållit provisorisk avlöningsförbättring, vilken utgår med 360 kronor till ordinarie manlig lärare och 300 kronor till ordinarie kvinnlig lärare. För extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring utgår dylik avlöningsförbättring med 300 kronor till manlig lärare och 250 kronor till kvinnlig lärare. Timlärare, vilken icke i egenskap av ordinarie, extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring uppbär provisorisk avlöningsförbättring, äger uppbära dylik förbättring med 10 % av de i ovannämnda kungörelse nr 759/1918 stadgade belopp, dock med högst 270 kronor för manlig och 240 kronor för kvinnlig lärare.

Lärlönekommittén. Den av Kungl. Maj:t genom beslut den 3 december 1920 tillsatta kommittén för verkställande av utredning av frågan om löne reglering för befattningshavare vid rikets allmänna läroverk m. fl. statliga läroanstalter samt vid folk- och småskolor, kommunala mellanskolor och högre folkskolor (lärlönekommittén) har i sitt den 15 augusti 1923 avgivna betänkande (statens offentliga utredningar 1924: 13) framlagt förslag till gemensamt avlöningsreglemente för vissa kommunalt anställda lärare. Detta reglemente, vilket i enlighet med de för kommittén meddelade direktiven utarbetades i nära anslutning till det för kommunikationsverken gällande avlöningsreglementet, skulle gälla för lärare vid bland annat folk- och småskolor, högre folkskolor och kommunala mellanskolor. Såsom 1936 års lärlönesakkunniga framhållit i sitt den 27 november 1936 avgivna betänkande (sid. 11 ff) innebar detta förslag, att de befattningshavare, vilka för det dåvarande voro i åtnjutande av bostad eller bostad med bränsle utöver den kontanta lönen, alltjämt skulle bibehållas vid dessa förmåner. Inplaceringen i lönegrad av befattningshavare skulle ske med skäligen hänsyn

till sålunda utgående naturaförmåner, varjämte utöver lönen ersättning skulle utgå för dessa naturaförmåner, där sådan ersättning för det dåvarande förekomme.

Beträffande löneställningen för ordinarie ämneslärare vid *högre folkskolor* erinrade lärarlönekommittén, att man vid bestämmandet av den dåvarande kontanta avlöningen för dessa lärare utgått från avlöningen för lärare vid kommunal mellanskola. Båda lärargrupperna borde vara i avlöningshänseende likställda, men då den årliga lärotiden vid de kommunala mellanskolorna vore något längre, hade enligt gällande bestämmelser den kontanta avlöningen för lärarna vid dessa skolor beräknats efter något högre måttstock. Med beräkning av högre folkskolans lärotid till 36 veckor om året och den kommunala mellanskolans till 38 veckor och med utgångspunkt från sistnämnda skoltyps löner (3 300 kronor för manlig och 2 800 kronor för kvinnlig lärare) hade för manlig lärare vid yrkesbestämd högre folkskola fastställts en kontant avlöning av 3 100 kronor jämte tre ålderstillägg à 400 kronor och för kvinnlig sådan lärare en kontant avlöning av 2 650 kronor jämte rätt till tre ålderstillägg à 300 kronor. Denna relation mellan avlöningarna för å ena sidan de yrkesbestämda högre folkskolornas lärare och å den andra lärarna vid de kommunala mellanskolorna hade blivit bruten genom den tillfälliga löneförbättring, varav de sistnämnda lärarna från och med år 1920 kommit i åtnjutande. Med hänsyn till riksdagens i detta hänseende fattade beslut hade lärarlönekommittén ansett sig böra för de yrkesbestämda högre folkskolornas ordinarie lärare föreslå en lönegrad, som låge två lönegrader under den, som kommittén funnit skäligt tillstyrka för de icke adjunktskompetenta lärarna vid de kommunala mellanskolorna. Då kommittén hänfört ordinarie icke adjunktskompetent manlig lärare vid kommunal mellanskola till 20:e lönegraden (A 12) och kvinnlig sådan lärare till 17:e lönegraden (B 12), föreslog kommittén följaktligen, att manlig ordinarie lärare vid yrkesbestämd högre folkskola skulle hänföras till 18:e lönegraden (A 11a) och kvinnlig sådan lärare till 15:e lönegraden (B 11a).

Beträffande ordinarie lärare vid de allmänna högre folkskolorna hade kommittén funnit det skäligt, att den dåvarande relationen mellan löneställningen för dessa lärare och för lärarna vid de yrkesbestämda högre folkskolorna i möjligaste mån bibehölls, och föreslog i anslutning härtill, att manlig ordinarie lärare vid allmän högre folkskola skulle hänföras till 17:e lönegraden (A 10) och kvinnlig sådan lärare till 14:e lönegraden (B 10).

I fråga om avlöning till *rektor* vid högre folkskola erinrade lärarlönekommittén, att de högre folkskolorna vore synnerligen olika i avseende på antalet lärjungar och klasser. Högsta antalet årsklasser vore 4 och minsta antalet 1. Av de högre folkskolornas båda typer, de allmänna och de yrkesbestämda, befunno sig i många fall de förra under utveckling till kommunala mellanskolor. Under sådana förhållanden hade det syntts kommittén vara den i allo lämpligaste anordningen att för ifrågavarande rektorer, som utsågs bland vederbörande skolas lärare bibehålla avlöningsformen arvode. I sådant avseende föreslog kommittén, att rektor skulle utöver avlöning som lärare, åtnjuta arvode av 400 kronor vid tvåklassig, 800 kronor vid treklassig och 1 100 kronor vid fyreklassig högre folkskola.

Beträffande extra ordinarie och vikarierande ämneslärare föreslog kommittén, att vid yrkesbestämd högre folkskola skulle manlig lärare åtnjuta avlöning enligt 16:e löneklassen och kvinnlig enligt 13:e löneklassen och vid allmän högre folkskola manlig enligt 15:e löneklassen och kvinnlig enligt 12:e löneklassen, i samtliga fall med rätt till uppflyttning i högre löneklass efter av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

För *timlärare* vid högre folkskolor föreslog lärarlönekommittén följande för olika ortsgupper avsedda arvodesbelopp för veckotimme räknat:

A) Vid allmänna högre folkskolor:

	A	B	C	D	E	F	G
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
manlig timplärare i annat ämne än musik, gymnastik, slöjd och husligt arbete	127	133	139	145	151	157	163
kvinnlig timplärare i annat ämne än musik, gymnastik, slöjd och husligt arbete....	122	128	134	140	146	152	158
manlig timplärare i gymnastik och musik	122	128	134	140	146	152	158
kvinnlig timplärare i gymnastik och musik	117	123	129	135	141	147	153
manlig lärare i slöjd	102	108	114	120	126	132	138
lärarinna i husligt arbete	97	103	109	115	121	127	133
kvinnlig lärare i slöjd	92	98	104	110	116	122	128

B) Vid yrkesbestämda högre folkskolor:

	A	B	C	D	E	F	G
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
manlig timplärare i annat ämne än musik, gymnastik, slöjd och husligt arbete	130	140	150	160	170	180	190
kvinnlig timplärare i annat ämne än musik, gymnastik, slöjd och husligt arbete....	132	138	144	150	156	162	168
manlig timplärare i gymnastik och musik	122	128	134	140	146	152	158
kvinnlig timplärare i gymnastik och musik	117	123	129	135	141	147	153
manlig lärare i slöjd	112	118	124	130	136	142	148
lärarinna i husligt arbete	107	113	119	125	131	137	143
kvinnlig lärare i slöjd	102	108	114	120	126	132	138

Till lärare, som meddelade fackundervisning vid yrkesbestämd högre folkskola, skulle i likhet med vad för närvarande är fallet i viss begränsad omfattning kunna, efter prövning av skolöverstyrelsen i varje särskilt fall, utgå tillökning till lönen, vilken tillökning föreslogs till högst 60 kronor för veckotimme.

I fråga om löneställningen för ordinarie ämneslärare vid *kommunala mellanskolor* uttalade lärarlönekommittén, att kommittén icke funne något skäl, varför icke adjunktcompetent lärare vid kommunal mellanskola borde vara i avlöningshänseende likställd med sådan adjunkt vid allmänt läroverk, som undervisade å realskolestadiet. De kommunala mellanskolorna förde till samma mål som realskolorna och voro till sin organisation desamma närstående. Då kommittén sålunda funne adjunktcompetent mellanskollärare böra i avlöningshänseende likställas med adjunkt, hade man emellertid att taga hänsyn till förmånen av fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning som tillkomme och enligt kommitténs mening alltjämt borde tillkomma den förre. Då denna förmån ungefärligen syntes kunna uppskattas till skillnaden mellan 23:e (14 b) och 21:a (13) lönegraderna, hade kommittén, som för manlig läroverksadjunkt förordat en placering i 23:e lönegraden (A 14 b) och för kvinnlig läraradjunkt i 21:a lönegraden (B 14 b), funnit skäligt tillstyrka, att manlig adjunktcompetent lärare vid kommunal mellanskola hänfördes

till 21:a (A 13) och kvinnlig sådan lärarkraft till 18:e lönegraden (B 13). Icke adjunktskompetent lärare borde enligt kommitténs mening i huvudsak bibehållas vid sin dåvarande ställning i förhållande till adjunktskompetent. Med utgångspunkt från förslaget beträffande de adjunktskompetenta lärarna förordade kommittén, vad anginge icke adjunktskompetent lärare, att manlig sådan lärare hänfördes till 20:e lönegraden (A 12) och kvinnlig sådan lärare till 17:e lönegraden (B 12).

Beträffande avlöning åt rektor vid kommunal mellanskola hade kommittén funnit lämpligast bibehålla det nuvarande avlöningssättet förmedelst arvode. I likhet med vad kommittén ifrågasatt beträffande rektorerna för realskolorna, hade kommittén funnit skäl förefinnas för en uppdelning i två grupper av jämväl de kommunala mellanskolornas rektorer, varvid ett lärjungeantal av minst 250 syntes böra vara det för gruppindelningen normerande. I ungefärlig anslutning till den löneställning, kommittén ifrågasatt för realskolornas rektorer, förordade kommittén, att rektor vid mellanskola med lärjungeantal över 250 skulle erhålla ett arvode av 1 500 kronor och rektor vid mellanskola med ett lärjungeantal därunder ett arvode av 1 300 kronor. Till biträdande föreståndarinna skulle enligt förslaget utgå ett lönetillägg av 300 kronor.

Extra ordinarie och vikarierande ämneslärare vid kommunal mellanskola skulle enligt kommitténs förslag åtnjuta avlöning, manlig lärare enligt 18:e löneklassen och kvinnlig lärare enligt 16:e löneklassen med rätt i båda fallen till uppflyttning i högre löneklass efter av Kungl. Maj:t angivna grunder.

För timlärare vid kommunal mellanskola i teckning, i musik och i gymnastik föreslog lärarlönekommittén samma arvodesbelopp som till motsvarande lärare vid högre folkskolor. Däremot föreslog kommittén följande arvodesbelopp för undervisning vid kommunal mellanskola i slöjd, i huslig ekonomi och kvinnligt handarbete, allt för veckotimme räknat.

	A	B	C	D	E	F	G
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
manlig lärare i slöjd	117	123	129	135	141	147	153
kvinnlig lärare i slöjd samt lärarinna i huslig ekonomi och kvinnligt handarbete ..	97	103	109	115	121	127	133

Beträffande de yttranden, som av olika myndigheter avgavs över lärarlönekommitténs förslag i fråga om lärare vid kommunala mellanskolor och högre folkskolor, få de sakkunniga hänvisa till Betänkande med förslag till löneroglering för befattningshavare vid undervisningsväsendet (statens offentliga utredningar 1930: 20), avgivet av 1928 års lönekommitte, sid. 1—41 och 186—215.

1928 års lönekommitte. Såsom 1936 års lärarlönesakkunniga framhållit i sitt ovannämnda betänkande med förslag till löneroglering för lärare vid folk- och småskolor, hade 1928 års lönekommitte funnit, att det för kommunikationsverken m. fl. gällande allmänna lönesystemet kunde och borde göras tillämpligt även på lärare. På grund av vissa förhållanden vore dock ett särskilt avlöningsreglemente för kommunalt anställda lärare erforderligt eller i varje fall lämpligt. Beträffande de synpunkter på lönebestämnelsernas allmänna utformning, som av denna lönekommitte anfördes i fråga om de kommunalanställda lärarna, tillåta sig de sakkunniga hänvisa till den redo-

görelse, som av de sakkunniga lämnats i deras nyssnämnda betänkande (sid. 16 ff).

I fråga om löneställningen för ämneslärare vid nu ifrågavarande kommunala skolor innehöll 1928 års lönekommittés förslag huvudsakligen följande:

Beträffande löneplaceringen för ämneslärare vid *högre folkskolor* föreslog kommittén uppdelning av de högre folkskolornas ordinarie ämneslärare i tre grupper; den första gruppen omfattande lärare vid tre- eller fyrtklassiga skolor för teknisk utbildning, den andra övriga tre- eller fyrtklassiga högre folkskolors ämneslärare samt den tredje lärare vid en- eller tvåklassiga skolor. Vid fall, då inom samma skola funnes linjer med olika antal klassavdelningar, borde Kungl. Maj:t efter skolöverstyrelsens hörande bestämman, till vilken grupp, å ena sidan tre- eller fyrtklassiga, å andra sidan en- eller tvåklassiga, ifrågavarande skola skulle hänföras. I regel borde den linje, som hade det högsta klassantalet, anses konstitueras skolan i dess helhet, enär i de flesta fall den vid en skola anställda läraren hade arbete inom hela skolan.

I betraktande därav, att inom den yrkesbestämda högre folkskolan den praktiska utbildningens tillgodoseende ofta måste kräva med adjunktskompetens likvärdiga kvalifikationer av mera praktisk art, ansåg kommittén, att likvärdig med adjunktskompetens skulle anses dels filosofisk ämbetsexamen eller högre akademisk examen jämte folkskollärarexamen, dels kompetens för lektorat i ingenjör- eller handelsämne vid tekniskt läroverk, i varje fall jämte två års tjänstgöring vid högre folkskola eller annan läroanstalt, som av Kungl. Maj:t i det avseendet föreskrivits.

I överensstämmelse med angivna ståndpunkt föreslog kommittén, att manlig ämneslärare vid tre- eller fyrtklassiga högre folkskolor för teknisk utbildning placerades i 22:a lönegraden samt kvinnlig lärare i 19:e lönegraden och att lärarna vid övriga tre- eller fyrtklassiga högre folkskolor erhöles lön, manlig enligt 21:a och kvinnlig enligt 18:e lönegraden.

Beträffande de en- och tvåklassiga högre folkskolorna kunde kommittén icke föreslå högre placering än i 19:e respektive 16:e lönegraden. Dessa skolor, som vanligen vore jämförelsevis små och avsedda att fylla rent lokala behov av något högre fortsättningsundervisning än den, folkskolan i orten meddelade, kunde icke sägas vara i ovillkorligt behov av så kvalificerad lärarkompetens, som vid de tre- eller fyrtklassiga skolorna erfordrades. Skolöverstyrelsen hade föreslagit icke adjunktskompetenta lärare vid de smärre högre folkskolorna till placering i 21:a respektive 18:e lönegraden, d. v. s. manlig lärare fyra lönegrader högre än manlig folkskollärare. Enär kommittén förordat de senares placering i 15:e lönegraden, bibehölls denna relation med placeringen av de en- eller tvåklassiga högre folkskolornas lärare i 19:e respektive 16:e lönegraden. Genom att riksdagen år 1929 beslutat provisoriska avlöningsförbättringar, till manlig lärare 360 kronor och till kvinnlig 300 kronor, hade dessa lärares löner, jämförda med de före år 1929 utgående, blivit avsevärt ökade. Kommittén ansåge sig med sitt förslag hava väl tillgodosett alla rimliga krav om förbättrad löneställning för den högre folkskolans lärare, även dem vid en- eller tvåklassiga skolor.

Beträffande arvode till *rektor* vid högre folkskola ansåge kommittén, att större skolor, som Kungl. Maj:t bestämde, borde ställas i en grupp för sig. Vissa skolor vore icke avsedda att ombildas till kommunala mellanskolor eller, enligt av kommittén föreslagen namnändring, kommunala realskolor, varför deras organisation vore fixerad och formen för rektors anställning lämpligen kunde ändras därhän, att rektor anställdes såsom vid läroverk. I överensstämmelse därmed borde avlöningsförhållandena kunna ändras och lönen bestämmas såsom för läroverksrektor. För övriga skolor torde däremot nuvarande system med särskild ersättning utöver lärarlönen böra bibehållas. Kommittén föreslog, att till sådan lärare vid

högre folkskola, som förordnades att uppehålla rektorsbefattningen vid skolan, skulle utgå särskild ersättning utöver lönen med 1 200 kronor vid tre- eller fyrtklassig skola samt med 600 kronor vid en- eller tvåklassig skola; dock att vid de större tre- eller fyrtklassiga högre folkskolorna, för vilka Kungl. Maj:t sådant medgåve, avlöning skulle utgå med lön högst enligt 28:e lönegraden, 31:a löneklassen, till manlig rektor och högst enligt 25:e lönegraden, 28:e löneklassen, till kvinnlig rektor vid högre folkskola för teknisk utbildning, samt högst enligt 27:e lönegraden, 30:e löneklassen, till manlig rektor och högst enligt 24:e lönegraden, 27:e löneklassen, till kvinnlig rektor vid annan skola. I dessa senare fall borde rektorstjänsterna förklaras lediga till ansökan.

Därest gemensam rektor förordnades för flera högre folkskolor, borde sådan rektor åtnjuta den lön eller den särskilda ersättning, som tillkomme honom såsom rektor vid den största av skolorna.

Kommittén ansåge särskilt arvode till biträdande föreståndarinna icke nödigt vid annan högre folkskola än sådan, som hade ett större lärjungeantal, förslagsvis mer än 250. Den särskilda omvårdnad, som kvinnliga elever vid mindre skola tilläventyrs krävde, borde kunna åläggas kvinnlig lärare utan särskilt arvode. För de fall att kvinnlig lärare icke finnes vid skolan, borde kommun i ekonomiskt avseende ordna med det biträde i fråga om de kvinnliga lärjungarna, som möjligen kunde finnas lämpligt anskaffa. Vore rektor kvinnlig, borde bland de manliga lärarna vid ovan nämnda större skolor utses en tillsynshavande lärare med ersättning, som vore lika med biträdande föreståndarinnas. Såsom skäligen ersättning föresloge kommittén högst 500 kronor för år.

För extra ordinarie lärare föreslog kommittén följande löneplacering: vid tre- eller fyrtklassiga högre folkskolor manlig i 19:e lönegraden, kvinnlig i 16:e; vid en- eller tvåklassiga högre folkskolor manlig i 17:e kvinnlig i 15:e lönegraden, i varje fall med rätt för adjunktskompetent till tre års tillgodoräknande. Extra lärare föreslogs till placering i 17:e respektive 15:e lönegraden.

För timlärare föreslog 1928 års lönekommitté följande avlöningsbelopp för veckotimme räknat.

	O r t s g r u p p				
	I	II	III	IV	V
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
manlig adjunktskompetent i annat ämne än gymnastik, musik, teckning, slöjd eller husligt arbete	180	192	204	216	228
manlig icke-adjunktskompetent i annat ämne än gymnastik, musik, teckning, slöjd eller husligt arbete	156	168	180	192	204
kvinnlig adjunktskompetent i annat ämne än gymnastik, musik, teckning, slöjd eller husligt arbete	168	180	192	204	216
kvinnlig icke-adjunktskompetent i annat ämne än gymnastik, musik, teckning, slöjd eller husligt arbete	144	156	168	180	192
manlig i gymnastik, musik eller teckning	147	156	165	174	183
kvinnlig i gymnastik, musik eller teckning	141	150	159	168	177
manlig i slöjd vid yrkesbestämd skola	132	141	150	159	168
manlig i slöjd vid annan skola	114	123	132	141	150
lärarinna i slöjd eller husligt arbete vid yrkesbestämd skola	126	135	144	153	162
lärarinna i slöjd eller husligt arbete vid annan skola	108	117	126	135	144

Beträffande fackundervisning i yrkesämne vid yrkesbestämd högre folkskola skulle samma möjlighet förefinnas för skolöverstyrelsen att besluta om tillökning till lönen med högst 60 kronor för läsår och veckotimme, som lärarlönekommittén föreslagit.

I likhet med vad skolöverstyrelsen förordat i sitt yttrande över lärarlönekommitténs förslag, ansåg 1928 års lönekommitté, att vid högre folkskolor anställda *övningslärare med full tjänstgöring* borde kunna anställas som ordinarie, med löneförmåner avpassade i förhållande till de för ämneslärare utgående. I denna fråga av övervägande organisatorisk natur hade överstyrelsen ansett en särskild utredning krävas. Kommittén, som beträffande övningslärare vid folkskolor uttalat sig för sådan utredning, ansåg, att även i fråga om högre folkskolor utredning om övningslärarnas ställning vore erforderlig. Dock syntes utan närmare utredning kunna ifrågasättas, huruvida icke redan vid reglering av andra lärares löner den anordningen kunde vidtagas, att vid skolor av sådan storlek, att vid desamma behov av övningslärare med full tjänstgöring, d. v. s. 30 veckotimmar, vore permanent, ordinarie tjänster inrättades i sådana övningsämnena, i vilka funnes ordinarie lärare-tjänster vid läroverk, samt i sådana praktiska läroämnena, vilka till följd av vederbörande skolas inriktning borde betecknas såsom hörande till huvudämnena. Dessa lärare, i gymnastik, teckning, verkstadsarbete, sömnad och hushållsgöromål, borde erhålla lön enligt samma system, som kommittén föreslagit för övningslärarna vid läroverken, alltså med lön enligt vederbörlig löneklass för 30 veckotimmars tjänstgöring och med tillägg av 3 % utav lönen för varje 30 timmar överskjutande veckotimme, dock att så uppkommet tal avrundades till närmaste med 3 jämnt delbara kronor.

Beträffande ämneslärarna vid de *kommunala mellanskolorna* framhöll kommittén, att kommittén icke kunde biträda förslaget om full likställighet mellan dessa lärare och statsläroverkens motsvarande lärare. Så länge kompetensfordringarna för ordinarie tjänst icke vore i allo lika, torde skillnad i avlöningshänseende vara berättigad och lämplig. Denna skillnad vore även dåmera motiverad därav, att sedan lärarlönekommittén avgivit sitt betänkande, den genomgripande förändringen inträtt i fråga om de kommunala mellanskolorna, att en stor del av dem och med få undantag de större förstatlignats.

Såsom redan sagts, i sammanhang med förslag till lön för högre folkskolans lärare, ansåge kommittén, att ämneslärare vid den kommunala mellanskolan med sitt slutmål, realskolexamen, i löneavseende borde sättas högre än lärare vid annan högre folkskola än tre- eller fyrtklassig för teknisk utbildning. Kommittén förmenade i fråga om högre folkskolans lärare, att den dåvarande formen för compensation av adjunktskompetens, med rätt att i och för uppflyttning få tillgodoräkna vissa år, vore lämpligare än skilda lönegrader för adjunkts- och icke-adjunktskompetent. Överstyrelsen hade framhållit, att de senares kompetens icke sällan vore ganska svag. Häri såge kommittén ett bestämt skäl till lägre löneplacering för den kommunala mellanskolans lärare än för statsläroverkens adjunkter, för vilka en enhetlig utbildning med kompetens av bestämt fixerbara mått vore erforderlig. Kommittén föresloge placering av kommunala mellanskolans manliga ämneslärare i 22:a lönegraden och kvinnliga i 19:e lönegraden.

Beträffande *rektor* ansåge kommittén, att den nuvarande formen för tillsättning borde ersättas med en annan. Skolöverstyrelsen hade framhållit som ett önskemål, att ändring åvägabragtes i bestämmelserna rörande tillsättningen av dessa rektorsbefattningar. Ehuru frågan stode i nära samband med en löne reglering, hade emellertid överstyrelsen ansett, att den borde särskilt utredas, innan den upptoges till lösning. 1928 års lönekommitté förordade efter övervägande av frågans olika sidor, den av överstyrelsen antydda ändringen. Därav borde följa, att nuvarande form för avlöning åt rektor ersattes med en, som vore analog med den, vilken gällde för rektorer vid läroverk.

Med hänsyn därtill att, ännu efter vissa kommunala mellanskolors förstatligande, i större städer, t. ex. Stockholm, Malmö och Göteborg, komme att finnas kommunala mellanskolor, föreslog kommittén, i analogi med vad som föreslagits för de allmänna läroverken, en indelning av skolorna i tvenne avlöningsgrupper, med gränsen förlagd vid ett lärjungeantal av 250. Kommittén förordade, att rektor vid skola inom den högre gruppen placerades i samma lönegrad som rektor inom realskolornas lägsta grupp, manlig i 28:e lönegraden och kvinnlig i 25:e lönegraden, med lön omedelbart i lönegradens högsta löneklass; rektor vid skola med färre än 250 lärjungar i 26:e respektive 23:e lönegraden, med lön omedelbart i lönegradens högsta löneklass.

Beträffande *biträdande föreståndarinna* framhöll kommittén, att den icke funnit några härande skäl förebragta för bibehållande av särskilt arvode vid smärre kommunala mellanskolor. I överensstämmelse med vad som föreslagits i fråga om högre folkskolor, ville kommittén emellertid även för de kommunala mellanskolorna förorda, att till tillsynshavande lärare vid större skolor finge efter skolöverstyrelsens bestämmande utgå en särskild ersättning med högst 500 kronor för år.

För icke-ordinarie lärare föreslog kommittén, att i tillämpliga delar de bestämmelser skulle gälla, som föreslagits för motsvarande lärare vid högre folkskola. Manlig extra ordinarie och extra lärare skulle enligt kommitténs förslag inplaceras i 20:e lönegraden samt kvinnlig extra ordinarie och extra lärare i 17:e lönegraden i den av kommittén för dessa lärare föreslagna löneplanen.

För timplärare vid kommunala mellanskolor föreslog lönekommittén följande avlöningsbelopp för veckotimme räknat:

	Ortsgrupp				
	I	II	III	IV	V
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
manlig adjunktskompetent i läsämne	192	204	216	228	240
manlig icke-adjunktskompetent i läsämne	168	180	192	204	216
kvinnlig adjunktskompetent i läsämne	180	192	204	216	228
kvinnlig icke-adjunktskompetent i läsämne	156	168	180	192	204
manlig i gymnastik, musik eller teckning	147	156	165	174	183
kvinnlig i gymnastik, musik eller teckning	141	150	159	168	177
manlig i slöjd	114	123	132	141	150
kvinnlig i slöjd, kvinnligt handarbete eller huslig ekonomi	108	117	126	135	144

Beträffande anställningsförhållandena för *övningslärarna* instämde kommittén i ett av skolöverstyrelsen i yttrande över lärarlönekommitténs förberörda förslag gjort uttalande om önskvärdheten av att fastare anställningsform skapades för dessa lärare, åtminstone vid de större mellanskolorna. I det syftet syntes det kommittén, som om övningslärare med minst 20 timmars tjänstgöring i sådana övningsämnen, inom vilka vid läroverken anställdes ordinarie lärare, skulle kunna erhålla ordinarie anställning och avlönas enligt samma system som motsvarande övningslärare vid läroverken. Något direkt förslag härom hade kommittén emellertid icke ansett sig kunna i detta sammanhang framlägga.

Beträffande slutligen lärarna vid de *kommunala flickskolorna* föreslog kommittén i anslutning till gällande bestämmelser, att lärare vid kommunal flickskola skulle avlönas enligt samma grunder, som kommittén föreslagit för motsvarande lärare vid kommunal realskola (kommunal mellanskola).

Yttranden över 1928 års lönekommittés förslag. Beträffande de av olika myndigheter m. fl. över 1928 års lönekommittés förslag avgivna yttrandena

få de sakkunniga, i vad dessa yttranden avse allmänna uttalanden över det föreslagna lönesystemets tillämpning å kommunalt anställda lärare, hänvisa till den sammanfattning av berörda yttranden, vilken såsom Bil. I finnes fogad vid de sakkunnigas betänkande (1936: 48) med förslag till lönereglering för lärare vid folk- och småskolor. Av de olika myndigheternas uttalanden i fråga om inplacering i lönegrad av lärarpersonalen vid ifrågakvarande kommunala skolformer må återgivas följande.

Skolöverstyrelsen ansåge sig — i fråga om *kommunala mellanskolor* — till att börja med böra framhålla, att överstyrelsen icke för det dåvarande vore beredd att taga ställning till kommitténs förslag angående ändrade betämmelser för *tillsättande av rektorstjänster* och ville tillika meddela, att överstyrelsen hade för avsikt att upptaga spörsmålet till behandling i samband med avgivandet av det förslag till ny stadga för kommunala mellanskolor, som vore under arbete inom överstyrelsen. Det syntes emellertid i varje fall icke nödvändigt, att bestämmandet av rektors lön gjordes direkt beroende av dessa bestämmelser.

I likhet med kommittén ansåge överstyrelsen, att skolorna, då det gällde *rektors lön*, borde indelas i grupper. Överstyrelsen hade emellertid tagit under överbäggande, huruvida icke en indelningsgrund, liknande den, som tillämpades beträffande de statliga realskolorna, även här kunde vara lämplig. Då emellertid delning av klasser på två eller flera avdelningar skedde efter olika principer vid de olika skolformerna och vidare klassindelning bestämdes av olika myndigheter, syntes en indelningsgrund efter klassavdelningar kunna bliva något missvisande i vissa fall. Då emellertid de största av de kommunala mellanskolorna såväl beträffande elevantal som antal klassavdelningar vore fullt jämförbara med de största statsrealskolorna, ansåge överstyrelsen skäligt, att beträffande dessa skolor rektors lön sattes något högre, än vad kommittén föreslagit. De skolor, det här rörde sig om, vore Stockholms stads norra mellanskola med 24 avdelningar och 696 lärjungar, Göteborgs stads mellanskola med 28 avdelningar och 733 lärjungar samt Malmö stads mellanskola med 18 avdelningar och 533 lärjungar. Dessa tre skolor skulle således bilda en grupp I, med lägst 500 lärjungar, mellanskolor med mindre än 500 men lägst 250 lärjungar (för det dåvarande endast Stockholms södra kommunala mellanskola) skulle bilda grupp II och övriga skolor grupp III.

Nära till hans låge då att även tänka sig full jämställdhet i lönehänseende med rektor vid statsrealskola. Emellertid vore de dåvarande bestämmelserna för tillsättning av rektor liksom behörighetsbestämmelserna för ordinarie ämneslärartjänst så olika de bestämmelser, som gällde beträffande rektor vid statsrealskola, att överstyrelsen icke ansåge sig kunna tillstyrka fullt likställande av rektorer vid de avsedda två kategorierna av skolor. Det syntes då lämpligt, att rektorerna vid mellanskolor i grupperna I och II (enligt överstyrelsens förslag till gruppindelning) placerades en lönegrad lägre än rektorer i motsvarande grupper vid statsrealskolorna. Överstyrelsen föreslog därför för rektor vid kommunal mellanskola inom

Grupp I, manlig.....	29	lönegraden, 32	löneklassen.
kvinnlig.....	26	»	29
» II, manlig.....	28	»	31
kvinnlig.....	25	»	28
» III, manlig.....	26	»	29
kvinnlig.....	23	»	26

Ehuru överstyrelsen icke vore alldeles övertygad om lämpligheten av att i alla fall tillämpa principen om lika lönegrad för samma lärarkategori, oavsett lärarens kompetens, ville överstyrelsen av rent praktiska skäl icke avstyrka kommitténs förslag i detta avseende och utginge således från att samtliga *ordinarie ämneslärare* av sam-

ma kön placerades i samma lönegrad, men med rätt för vissa av dem att för placering i löneklass tillgodoräkna sig tre år.

Om än en del ämneslärare i fråga om formell kompetens vore fullt likställda med adjunkt vid allmänt läroverk, kunde överstyrelsen dock icke helt bortse från de olikheter såväl i fråga om kompetensbestämmelserna för ämneslärarna i allmänhet som i fråga om formerna för tillsättande av ordinarie tjänster, vilka då förelåge vid jämförelse med adjunksbefattningar vid läroverken. Därtill komme, att en placering av de olika lärarkategorierna vid mellanskolorna i olika lönegrader med hänsyn till deras olika kvalifikationer syntes bliva ogörlig, och överstyrelsen godtoge därför kommitténs princip om placering i samma lönegrad av samtliga ämneslärare av samma kön. Av naturliga skäl syntes då en placering av de icke adjunksbehöriga en lönegrad lägre än adjunkt vid allmänt läroverk vara riktig. Då överstyrelsen i princip även godtog kommitténs förslag, att adjunksbehörig lärare skulle för placering i löneklass hava rätt att tillgodoräkna sig tre år, kunde överstyrelsen emellertid ej underlåta att framhålla, att även vissa andra lärare borde anses i lönehänseende tillhöra samma lärargrupp som de formellt adjunksbehöriga. Då överstyrelsen tidigare föreslagit manlig adjunkt vid allmänt läroverk till placering i 24:e lönegraden och kvinnlig i 21:a lönegraden, föresloge överstyrelsen nu, att ordinarie lärare vid kommunal mellanskola placerades manlig i 23:e och kvinnlig i 20:e lönegraden.

Överstyrelsen, som icke hade något att erinra mot att i stället för biträdande föreståndarinnor anställdes *tillsynslärare*, kunde emellertid icke biträda kommitténs uppfattning, att arvode i vissa fall icke skulle utgå. I och med att ett här avsett, låt vara i vissa fall relativt obetydligt, arvode tillerkändes viss lärare, hade denne därmed också åtagit sig att vid behov biträda rektor, vilket i praktiken obestriddigen visat sig värdefullt. Överstyrelsen föresloge därför, att arvode skulle utgå till här berörda lärare vid samtliga mellanskolor och efter samma grunder, som komme att gälla för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken.

Beträffande *extra ordinarie* och *extra ämneslärare* föresloge överstyrelsen, under hänvisning till den lönegradsplacering, som överstyrelsen föreslagit för de ordinarie ämneslärarna och med iakttagande av samma relation i fråga om löneställning mellan ordinarie och icke ordinarie lärare, som av kommittén hävdades, att extra ordinarie och extra manlig ämneslärare placerades i 21:a och kvinnlig i 18:e lönegraden.

I fråga om övningslärarna erinrade skolöverstyrelsen om sin tidigare uttalade uppfattning angående önskvärdheten av att fastare anställningsform skapades för dessa lärare, åtminstone vid de större skolorna. Ehuru överstyrelsen alltjämt vidhölle denna uppfattning, hade överstyrelsen i likhet med 1928 års lönekommitté icke sett sig istånd att för det dåvarande framlägga något förslag, men ville erinra om, att överstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 januari 1927 hemställt om utredning angående dessa frågor. Tills vidare syntes det därför ofrånkomligt att bibehålla de dåvarande anställningsformerna för övningslärare. För den händelse emellertid kommun ansåge sig böra bereda här avsedda lärare fastare anställning, »reglera befattningarna», syntes det överstyrelsen lämpligt att samma system, som vore tillstyrkt beträffande de statliga läroanstalternas lärare, i tillämpliga delar komme till användning.

Skolöverstyrelsen ifrågasatte vidare, om en namnförändring vore hödvändig. Namnet *mellanskola* hade onekligen i det allmänna medvetandet blivit benämningen på en skolform, som byggde *uteslutande* på den egentliga folkskolans sista klass och vore *fyrårig*, under det att realskolan kunde vara dels fyra-, dels femårig, byggande direkt på genomgången sjätte respektive fjärde klass av folkskola, varjämte realskolan sedan gammalt betraktats såsom ett *allmänt läroverk*.

Stockholms folkskoledirektion har uttalat sig för, att ämneslärarna vid kommunal mellanskola (kommunal realskola) borde jämnställas med adjunkt.

Svenska stadsförbundet har ansett, att de adjunktskompetenta lärarna (även de vid tre- eller fyrklassiga högre folkskolor) borde i lönehänseende jämsställas med adjunkter.

Beträffande ämneslärarna vid de *kommunala flickskolorna* har skolöverstyrelsen i likhet med 1928 års lönekommitté ansett, att dessa lärare borde avlönas efter samma grunder som motsvarande lärare vid de kommunala mellanskolorna.

Beträffande kommitténs förslag i fråga om lärarpersonalen vid de *högre folkskolorna* har skolöverstyrelsen uttalat, att överstyrelsen vore av den bestämda uppfattningen, att även andra tre- eller fyrklassiga yrkesbestämda skolor än de för teknisk utbildning vore i behov av synnerligen väl kvalificerade lärare. Det arbete, som utfördes vid de tekniska skolorna, skilde sig endast till arten och ej till graden från det, som nedlades vid andra lika stora högre folkskolor. Det syntes särskilt obefogat att tillerkänna en treklassig teknisk skola företräde framför en fyrklassig högre folkskola till exempel för handel. Härtill komme, att det ej blott bleve lärare i yrkesämnen vid dylik teknisk skola, som skulle erhålla högre avlöning än lärare vid andra högre folkskolor. Detsamma skulle gälla samtliga ordinarie ämneslärare, alltså till exempel även sådana i moderna språk. Men enligt skolöverstyrelsens förmenande kunde inga skäl anföras för att en sådan lärare vid en högre folkskola för teknisk utbildning skulle erhålla en högre avlöning än vid en högre folkskola för handel med lika många eller flera klasser. Fastmer vore det i sistnämnda fall givetvis av stor betydelse, att skolan kunde förvärva särskilt väl kvalificerade lärare i nämnda ämnen.

Överstyrelsen föresloge, att *ordinarie ämneslärare vid samtliga yrkesbestämda tre- eller fyrklassiga högre folkskolor* i löneavseende jämsställdes med lärarna vid kommunala mellanskolor.

Vad därefter anginge *de allmänna tre- eller fyrklassiga högre folkskolorna*, ansåge sig överstyrelsen beträffande de *fyrklassiga* blott behöva hänvisa till vad överstyrelsen anfört i sitt utlåtande år 1924. Överstyrelsen ansåge sig sålunda böra bestämt vidhålla sin uppfattning, att dessa högre folkskolors lärare borde i lönehänseende jämsställas med de kommunala mellanskolornas.

Däremot ansåge överstyrelsen i regel icke motiverat att tillerkänna *treklassiga allmänna högre folkskolor* jämsliddhet med kommunala mellanskolor. Överstyrelsen föresloge därför i likhet med kommittén, att dessa högre folkskolors lärare placerades en lönegrad lägre än lärarna vid de kommunala mellanskolorna. Överstyrelsen tillade dock, att därvid, liksom i utlåtandet år 1924, förutsattes, att Kungl. Maj:t skulle erhålla befogenhet att i fråga om lärarnas avlöningsförmåner förklara sådana treklassiga allmänna högre folkskolor, som byggde på sjuåriga folkskolor, likställda med fyrklassiga.

Överstyrelsen ansåge i likhet med kommittén, att lärarna vid *en- och tvåklassiga högre folkskolor* borde placeras lägre än lärare vid allmänna treklassiga högre folkskolor. Däremot kunde överstyrelsen ej dela kommitténs uppfattning, att skillnaden borde göras så stor som två lönegrader. Som motivering för sitt förslag att placera lärarna vid de en- och tvåklassiga högre folkskolorna manlig i 19:e och kvinnlig i 16:e lönegraden, hade kommittén anfört, att den därigenom bibehållit den relation av fyra lönegrader mellan nämnda lärare och folkskollärare, överstyrelsen föreslagit år 1924. Då överstyrelsen för ifrågavarande lärare föresloge samma placering, som överstyrelsen föreslagit år 1924, d. v. s. manlig i 21:a och kvinnlig i 18:e lönegraden, skedde detta, lika litet då som förr, på grund av en direkt jämförelse med folkskollärarna. Överstyrelsen hade vid placeringen av ifrågavarande lärare bland annat tagit hänsyn till de gällande kompetensfordringarna för dessa. Överstyrelsen kunde ej heller föreslå en sänkning av dessa fordringar, då en dylik skulle vara till skada för den undervisning, dessa skolor hade att meddela. Men utan en dylik sänkning syntes kommitténs förslag ej kunna realiseras.

I detta sammanhang framhöll överstyrelsen, att även med den placering, över-

styrelsen föreslagit, lärarna vid en del skolor på landsbygden — där antalet läsveckor på grund av att lärjungarna deltog i jordbruksarbetet måste inskränkas till mindre än 36 veckor — skulle erhålla lägre lön än den dåvarande. Överstyrelsen vidhölle därför sitt år 1924 framlagda förslag, att avdrag å lönen, på grund av att läsåret vore kortare än 38 veckor, borde ske med högst $\frac{2}{38}$.

Beträffande kommitténs förslag till arvode utöver lönen till sådan lärare vid högre folkskola, som förordnades att uppehålla *rektorsbefattning*, hade överstyrelsen intet att erinra.

Överstyrelsen ansåge, att rektorsavlöning med lön enligt lönegrad åtminstone tillsvidare borde ifrågakomma endast vid de större högre folkskolorna. I motsats till kommittén ansåge däremot överstyrelsen en inskränkning därvid till endast tre- eller fyrtklassiga skolor omotiverad. Vissa tvåklassiga skolor kunde nämligen komma upp till ett ganska betydande antal lärjungar och på grund därav, eller med anledning av att skolan vore delad på flera linjer, till ett flertal klassavdelningar. Då kommittén dessutom föreslagit, att Kungl. Maj:t skulle bestämma, om rektor vid högre folkskola skulle erhålla lön enligt lönegrad, och frågan sålunda i varje särskilt fall skulle bli föremål för omprövning, föresloge överstyrelsen, att begränsningen till tre- eller fyrtklassiga skolor skulle utgå.

I fråga om den lönegrad, till vilken rektor skulle hänföras, avstyrkte överstyrelsen till en början — med åberopande av vad som anförts rörande ämneslärare — på det bestämdaste, att endast rektor vid högre folkskola för teknisk utbildning skulle kunna hänföras till den högsta lönegrad, kommittén ansett borde ifrågakomma för rektor vid högre folkskola. Enligt överstyrelsens uppfattning borde även rektorer vid de största av de övriga högre folkskolorna kunna hänföras manliga till 28:e lönegraden, 31:a löneklassen, och kvinnliga till 25:e lönegraden, 28:e löneklassen. Då kommittén för övrigt endast föreslagit den högsta lönegrad, i vilken rektor vid högre folkskola skulle kunna placeras, syntes kommittén hava avsett, att Kungl. Maj:t i samband med medgivande, att rektor vid sådan skola skulle erhålla lön enligt lönegrad, även skulle bestämma, enligt vilken lönegrad lön skulle åtnjutas. Under sådana förhållanden inskränkte sig överstyrelsen till det uttalandet, att därvid i allmänhet samma regler borde följas, som överstyrelsen föreslagit i fråga om placeringen av rektorerna vid de kommunala mellanskolorna.

I fråga om *tillsynslärare* föreslog överstyrelsen, att där enligt av Kungl. Maj:t fastställt reglemente tillsynshavande lärare skulle förordnas vid högre folkskola, arvode skulle utgå efter enahanda grunder, som överstyrelsen förordnat i fråga om kommunal mellanskola.

Överstyrelsen föreslog, att *extra ordinarie och extra lärare* vid högre folkskola skulle erhålla följande placering:

a) vid yrkesbestämd tre- eller fyrtklassig högre folkskola samt sådan allmän högre folkskola, som vore fyrtklassig eller enligt fastställt reglemente skulle utvecklas till sådan: manlig i 21:a lönegraden, kvinnlig i 18:e lönegraden;

b) vid övriga högre folkskolor: manlig i 19:e lönegraden, kvinnlig i 16:e lönegraden.

I avseende å frågan om beredande av ordinarie anställning åt övningslärare med full tjänstgöring hänvisade skolöverstyrelsen till vad överstyrelsen anført angående samma spörsmål i fråga om motsvarande lärare vid de kommunala mellanskolorna.

En översikt över nu utgående löner och de lönegradsplaceringar, som föreslagits av lärarlönekommittén, 1928 års lönekommitté och skolöverstyrelsen, lämnas i nedanstående tablå:

Högre folkskolor.

	Enligt gällande bestämmelser ¹		Lärlönekommittén ¹		1928 års lönekommitté			Skolöverstyrelsen			
	Yrkesbestämmd	Allmän	Yrkesbestämmd	Allmän	3, 4 kl. f. tekn. utbildn.	3, 4 kl. f. annan utbildn.	1, 2 kl.	Yrkesbest.	Allmän		1, 2 kl.
								3, 4 kl.	4 kl.	3 kl.	
<i>Ämneslärare, ordin., manl.</i>											
Begynnelselön	4 253	3 876	B 18	B 17	B 22	B 21	B 19	B 23	B 22	B 21	
Slutlön	5 789	5 412									
<i>Ämneslärare, ordin., kvinnl.</i>											
Begynnelselön	3 617	3 304	B 15	B 14	B 19	B 18	B 16	B 20	B 19	B 18	
Slutlön	4 769	4 456									

Kommunala mellanskolor (och kommunala flickskolor).

	Enligt gällande bestämmelser ¹		Lärlönekommittén ¹		1928 års lönekommitté	Skolöverstyrelsen
	Adjunktskompetenta	Icke adjunktskompetenta	Adjunktskompetenta	Icke adjunktskompetenta	Alla	Alla
<i>Ämneslärare, ordin., manl.</i>						
Begynnelselön	5 425	4 913				
Slutlön	6 449		B 21	B 20	B 22 ²	B 23 ²
<i>Ämneslärare, ordin., kvinnl.</i>						
Begynnelselön	4 529	4 145				
Slutlön	5 297		B 18	B 17	B 19 ²	B 20 ²

¹ Härtill komma fri bostad och vedbrand enligt särskilda bestämmelser eller ersättning härför enligt för orten gällande pris.

² Lärare, som avlagt de prov och fullgjort den tjänstgöring, vilka erfordras för behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk, äger att härför tillgodoräkna sig tre tjänstår.

KAP. II.

Lönereglering för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och högre folkskolor enligt grunderna för kommunikationsverkens och den allmänna civiltförvaltningens lönesystem.

Såväl lärlönekommittén som 1928 års lönekommitté och 1935 års lärarlönesakkunniga hava ansett, att lönefrågan för lärarpersonalen vid de statsunderstödda kommunala skolformerna borde lösas på grundvalen av det för

kommunikationsverken och för den allmänna civilförvaltningen gällande lönesystemet. Samtliga dessa sakkunnigberedningar hava sålunda varit eniga därom, att ifrågasvarande lärare i likhet med statens befattningshavare vid s. k. nyreglerade verk böra erhålla avlöning med belopp, som äro anpassade efter levnadskostnadernas olika höjd på olika orter inom landet. Väsentliga avvikelser från de statliga bestämmelserna hava dock ansetts påkallade för de kommunalt anställda lärarnas vidkommande. Särskilt har det ansetts vara förenat med svårigheter att å dessa lärare tillämpa det nya lönesystemet, med hänsyn till att lärarna för närvarande utöver den kontanta lönen åtnjuta förmånen av bostad och bränsle in natura eller däremot svarande ersättning.

På grund av de svårigheter av ekonomisk och praktisk art, som mötte mot en tillämpning av de statliga bestämmelserna på detta område, förordade lärarlönekommittén en lönerreglering för lärare vid folk- och småskolor, högre folkskolor och kommunala mellanskolor med bibehållande av de nuvarande naturaförmånerna såsom löneförmåner utöver den kontanta lönen. Med hänsyn till dessa naturaförmåner skulle lärarna i stället hänföras till en lönegrad, som vore två lönegrader lägre än den, vilken de eljest bort tillhöra. Såsom de sakkunniga framhållit i sitt betänkande med förslag till lönerreglering för lärarna vid folk- och småskolor (sid. 22), har emellertid ett dylikt nettolönesystem av olika myndigheter gjorts till föremål för kritik på grund av den dubbelkompensation för dyrorternas högre levnadskostnader och de ojämnna verkningar i övrigt, som i vissa fall skulle bliva en följd av lärarlönekommitténs förslag.

1936 års lärarlönesakkunniga hava ansett fördelarna av ett bruttolönesystem vara så påtagliga, att de funnit sig böra förorda en lönerreglering för folk- och småskollärare på grundval av det nya statliga lönesystemet, varvid de sakkunniga även för dessa lärare tillämpat bruttolöneprincipen. De sakkunniga framhöllo härvid särskilt, att det framstode såsom ett ur rättvisans och billighetens synpunkt välgrundat krav och såsom ägnat att skapa ökad reda och ordning i administrationen, att alla av statsmedel avlönade befattningshavare så långt som möjligt behandlades efter enhetliga avlöningsregler. 1937 års riksdag har sedermera beträffande folk- och småskollärare fattat beslut i enlighet med de sakkunnigas ståndpunkt i detta hänseende.

I anslutning till vad sålunda förekommit utgå de sakkunniga ifrån att det nya statliga lönesystemet bör vinna tillämpning även på lärarna vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och högre folkskolor och detta även i fråga om bruttolöneprincipen.

Under det att förhållandena på folkskoleväsendets område — framför allt nödvändigheten att för de inemot 2 500 skoldistrikten få till stånd så enkla och överskådliga avlöningsbestämmelser som möjligt samt den omständigheten, att folkskoleväsendets lärare i flertalet fall tillhandahållas bostäder in natura av kommunerna — föranledde de sakkunniga att i det framlagda förslaget till avlöningsreglemente för lärare vid folk- och småskolor föreslå ganska väsentliga avvikelser från de för de statliga befattningshavarna gäl-

lande föreskrifterna, synes det beträffande lärarna vid nu ifrågavarande högre kommunala skolformer vara icke blott möjligt utan även lämpligt att meddela avlöningsbestämmelser, som närmare ansluta sig till nämnda föreskrifter. Särskilt vilja de sakkunniga framhålla, att i fråga om sistnämnda lärare anledning saknas att meddela sådana speciella föreskrifter angående avdrag å lönen för tjänstebostads värde, som befunnits erforderliga för lärare vid folk- och småskolor, enär nu ifrågakommande lärare endast undantagsvis åtnjuta bostad in natura.

Med hänsyn till de kommunala mellanskolornas, de kommunala flickskolornas och de högre folkskolornas ställning i vårt allmänna skolsystem och med beaktande jämväl därav, att redan nu för dem i olika avseenden, bland annat i fråga om avlöningsförhållandena, gälla likartade bestämmelser, hava de sakkunniga funnit sig böra förorda, att gemensamma avlöningsbestämmelser — dock med vederbörlig differentiering i fråga om lönegradsplaceringen — meddelas för lärarna vid ifrågavarande tre kommunala skolformer i så nära anslutning som möjligt till de föreskrifter, som kunna komma att meddelas för motsvarande befattningshavare i statens tjänst, nämligen lärarna vid de allmänna läroverken.

Sistnämnda lärare åtnjuta för närvarande avlöning enligt grunder, som fastställts vid 1918 års riksdag. I proposition nr 271 till 1937 års riksdag har emellertid Kungl. Maj:t framlagt förslag till löneroglering för bl. a. lärarna vid de allmänna läroverken, vilket förslag av riksdagen i huvudsak godtagits.

Enligt nämnda förslag skulle avlöningsbestämmelserna för dessa lärare meddelas i samma ordning, som tillämpas för statliga befattningshavare i allmänhet. I enlighet härmed har Kungl. Maj:t i berörda proposition för riksdagen framlagt förslag till avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid de allmänna läroverken m. fl., under det att avlöningsbestämmelserna för de icke-ordinarie lärarna skulle meddelas i en av Kungl. Maj:t utfärdad kungörelse efter mönster av motsvarande, för allmänna civilförvaltningens icke-ordinarie tjänstemän gällande kungörelse. Likaså utgår Kungl. Maj:ts förenämnda förslag till löneroglering för lärarpersonalen vid de statliga undervisningsanstalterna ifrån att Kungl. Maj:t skulle utfärda tilläggsbestämmelser till det föreslagna avlöningsreglementet, vilka skulle innefatta bl. a. bestämmelser om tjänstledighetsavdrag i vissa fall.

Såsom ovan anförts, skulle det ur flera synpunkter vara lämpligt att fastställa avlöningsbestämmelser för lärarna vid de högre kommunala skolformerna i så nära anslutning som möjligt till de statliga lärarnas och sålunda även i nyss berörda avseende följa de principer, som för dem komma att tillämpas.

Såsom lärarlönekommittén framhållit i sitt betänkande, hava emellertid grunderna för den icke-ordinarie lärarpersonalens avlöning av ålder bestämts av riksdagen. Även om avsteg från denna praxis befunnits böra göras för de icke-ordinarie lärarna vid de statliga undervisningsanstalterna, vilkas förhållanden helt administreras och kontrolleras av statliga myndigheter, anse

sig de sakkunniga böra förorda, att avlöningsbestämmelserna för de icke-ordinarie lärarna vid de högre *kommunala* skolformerna såsom hittills underställas riksdagens prövning. Av praktiska skäl torde det därvid vara lämpligt att, i likhet med vad som skett beträffande motsvarande bestämmelser för de icke-ordinarie lärarna vid folk- och småskolor, i avlöningsreglementet införa samtliga de bestämmelser, som avse de icke-ordinarie lärarnas lön. I enlighet härmed hava de sakkunniga framlagt ett förslag till avlöningsreglemente, som innefattar lönebestämmelser för samtliga lärargrupper vid ifrågavarande högre kommunala skolformer.

KAP. III.

Placering i lönegrader.

Ordinarie ämneslärare.

Innan de sakkunniga ingå på frågan om inplacering i lönegrader av ämneslärare vid ifrågavarande kommunala skolformer, anse sig de sakkunniga böra beröra ett spörsmål, som har avseende på samtliga nu avsedda lärarkategorier, nämligen frågan om relationen mellan manliga och kvinnliga lärares avlöning.

Genom beslut av 1937 års riksdag har likalönsprincipen godtagits, såvitt angår statligt anställda lärare och lärare vid folk- och småskolor, ehuru en viss övergångstid bestämts för kvinnornas uppflyttning till samma lönegrad som männen.

De sakkunniga hava på grund härav ansett sig böra utgå ifrån, att denna löneprincip skall tillämpas jämväl vid här avsedda högre kommunala skolformer, och i enlighet därmed föreslagit inplacering av de kvinnliga lärarna i samma lönegrader som motsvarande manliga lärare, dock med viss övergångstid i överensstämmelse med vad som beslutats för kvinnliga lärare vid statliga undervisningsanstalter m. fl.

De sakkunniga övergå härefter att behandla frågan om inplacering i lönegrad av ämneslärare vid de olika skolformerna var för sig.

Kommunala mellanskolor.

Beträffande löneställningen för ämneslärare vid de kommunala mellanskolorna må framhållas, att skolöverstyrelsen redan i samband med den år 1911 genomförda löneregleringen för dessa lärare framhöll önskvärdheten av att lärare, som förvärvat behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk, måtte dragas över till den kommunala mellanskolan, när detta skulle vara ägnat att åt skolan bereda en större auktoritet utåt och betrygga de utgående elevernas likställighet med de från de allmänna läroverken utexaminerade. Ett väsentligt villkor för förvärvande åt kommunala mellanskolor av lärare

med behörighet till ämneslärartjänst vid allmänt läroverk vore därför, att skillnaden mellan lönerna för sådana lärare vid kommunal mellanskola och vid realskola ej bleve alltför stor.

Föredragande departementschefen förklarade sig dela denna skolöverstyrelsens uppfattning i fråga om önskvärdheten av att lärare, vilka förvärvat behörighet till ordinarie lärartjänst vid allmänt läroverk, måtte kunna fästas vid den kommunala mellanskolan. Men enligt hans mening skulle det även med de löneförmåner för adjunktskompetent lärare, som av överstyrelsen föreslagits (ett särskilt lönetillägg å 500 kronor), helt visst icke bliva möjligt att stadigvarande kvarhålla sådana lärare vid denna skola. Den högre lönen och den därmed följande högre pensionen skulle utan tvivel i allmänhet förmå dem att, så snart detta befundes ekonomiskt fördelaktigare, övergå till de allmänna läroverken. För att hindra en dylik övergång funnes nog intet annat säkert medel än att göra lönerna vid de kommunala mellanskolorna lika höga som adjunktslönerna vid de allmänna läroverken, en åtgärd, som av ekonomiska skäl helt naturligt förbjöde sig själv.

Ville man tillförsäkra de kommunala mellanskolorna lärare med adjunktskompetens, så finge man säkerligen utgå ifrån att dessa i allmänhet toge anställning vid kommunal mellanskola mera som en övergångsplats. Man finge därför nöja sig med att ställa det så, att sådana lärare kunde finna det fördelaktigt, för det första att taga anställning vid kommunal mellanskola och vidare att sedan kvarstanna där ett ej alltför litet antal år.

I avseende å de åtgärder, som borde vidtagas i nämnda syfte, uttalade föredragande departementschefen sin anslutning till en anordning, enligt vilken den underlägsenhet, som finge anses ligga i en lägre teoretisk utbildning, efter hand uppvägdes genom en väl vitsordad tjänstgöring, och att en lärare med lägre kompetens efter en viss tids tjänstgöring borde erhålla samma lön som lärare med högre kompetens.

I enlighet härmed medgavs ämneslärare vid kommunal mellanskola, som avlagt de prov och fullgjort den tjänstgöring, vilka erfordras för behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk, rätt att för erhållande av ålderstilllägg tillgodoräkna sig fem år.

Vid 1918 års lönereglering för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor blevo lönerna för ordinarie ämneslärare vid dessa skolor anpassade i ungefärligen samma relation till adjunkternas löneförmåner som tidigare.

Kraven på att undervisningen vid de kommunala mellanskolorna skall vara fullt likvärdig med de statliga realskolornas och att en vid kommunal mellanskola avlagd examen skall hava samma värde som motsvarande examen vid realskola hava sedan dess icke eftergivits utan snarare gjort sig starkare gällande än förut. Fordringarna på ämneslärarnas kompetens hava sålunda efter hand stegrats. Av samtliga ämneslärare vid dessa skolor hava numera icke mindre än omkring hälften föreskriven adjunktskompetens. Det torde bliva alltmera sällsynt, att lärare utan akademisk examen erhåller anställning som ordinarie ämneslärare vid dessa skolor. I detta sam-

manhang må även framhållas, att en icke oväsentlig skärpning i kompetensfordringarna vidtagits i den nya stadgan av den 2 juni 1933 för de kommunala mellanskolorna.

Såsom ovan framhållits uttalade sig lärarlönekommittén för att adjunkt-kompetent lärare vid kommunal mellanskola borde i avlöningshänseende vara helt jämställd med sådan adjunkt vid allmänt läroverk, som undervisade å realskolestadiet. I sitt yttrande över nämnda lönekommittés förslag anförde skolöverstyrelsen, att de skäl voro övertygande, som talade för likställighet mellan adjunkt-kompetent lärare vid kommunal mellanskola och adjunkt vid allmänt läroverk.

Som motivering för sin ståndpunkt, att ämneslärarna, även de adjunkt-kompetenta, vid de kommunala mellanskolorna borde placeras en lönegrad lägre än adjunkterna vid de statliga realskolorna, har 1928 års lönekommitté framhållit, att kompetensfordringarna för ordinarie tjänst vid kommunal mellanskola och vid statlig realskola icke vore lika. Särskilt har lönekommittén erinrat om ett av skolöverstyrelsen gjort uttalande, att de icke-adjunkt-kompetenta ämneslärarnas kompetens icke sällan vore ganska svag och att häri låge ett bestämt skäl till lägre löneplacering för den kommunala mellanskolans lärare än för statsläroverkens adjunkter, för vilka en enhetlig utbildning med kompetens av bestämt fixerbara mått vore erforderlig.

Gentemot denna uppfattning anse sig 1936 års lärarlönesakkunniga böra uttala, att det vid lönesättningen för ifrågavarande lärare torde böra fästas avgörande betydelse vid angelägenheten av att såvitt möjligt hålla undervisningen vid de kommunala mellanskolorna och vid dessa skolor avlagd examen på samma plan som vid de statliga realskolorna. En förutsättning härför är emellertid, att de kommunala mellanskolorna äro i tillfälle att erbjuda lärare med adjunkt-kompetens samma löneförmåner, som dessa kunna erhålla vid de allmänna läroverken. I annat fall torde det knappast bliva möjligt för de kommunala mellanskolorna att behålla ämneslärare med adjunkt-kompetens annat än under en kortare tid, i all synnerhet som dessa lärare äga att som merit för adjunktur vid allmänt läroverk räkna sig tillgodo tjänstgöring vid kommunal mellanskola. Erfarenheterna hava visat, att den nuvarande olikheten i löneställning berett de kommunala mellanskolorna ej ringa olägenheter i detta avseende.

Härjämte anse sig de sakkunniga böra framhålla, att de nuvarande lönebestämmelserna för kommunala mellanskolans lärare allenast avse s. k. minimilöner. Det har i enlighet härmed varit vederbörande kommun obetaget att bevilja kommunala lönetillägg såsom ett medel bland annat att söka vid skolan bibehålla lärarkrafter med erforderlig kompetens. Därest, såsom de sakkunniga i det följande föreslå, dylika tillägg efter löneregleringens genomförande icke bliva tillåtna, kommer kravet på jämställdhet i de statliga lönebestämmelserna mellan de kommunala mellanskolornas och de statliga realskolornas lärare att framträda ännu starkare.

På grund av vad sålunda anförts och då det enligt de sakkunnigas mening

är ett viktigt statsintresse, att de kommunala mellanskolorna, vilka hava samma uppgift i skolsystemet som de statliga realskolorna, kunna erhålla och åt sig bevara en fullgod lärarstab, anse sig de sakkunniga böra ansluta sig till lärarlönekommitténs ovan berörda förslag att inplacera adjunktskompetenta ämneslärare vid de kommunala mellanskolorna i samma lönegrad som adjunkterna vid de statliga realskolorna.

Beträffande frågan om adjunkternas löneställning få de sakkunniga erinra, att innevarande års riksdag beslutit, att manliga och kvinnliga adjunkter vid de allmänna läroverken skola inplaceras i den 23:e lönegraden. I enlighet härmed hava de sakkunniga i föreliggande betänkande räknat med samma löneställning för adjunktskompetenta ordinarie ämneslärare, kvinnliga såväl som manliga, vid de kommunala mellanskolorna.

I fråga om de icke-adjunktskompetenta ämneslärarnas löneställning hava de tidigare sakkunnigberedningarna och även skolöverstyrelsen ansett, att de i lönehänseende icke borde sättas lägre än en lönegrad under de adjunktskompetenta lärarna. Med hänsyn till den i många fall rätt avsevärda skillnad, som förefinnes i utbildningshänseende mellan den förra gruppen av lärare och de adjunktskompetenta lärarna, anse de sakkunniga, att en lönegrads skillnad mellan nämnda båda kategorier icke är tillräcklig. De finna för sin del två lönegraders skillnad befogad och förutsätta följaktligen, att icke-adjunktskompetent ämneslärare placeras i 21:a lönegraden.

Om lärare saknar adjunktskompetens av den anledningen, att han icke genomgått provår, men har en lång och förtjänstfull lärarverksamhet bakom sig, förefinnes den möjligheten för honom att i lönehänseende bliva likställd med lärare med vederbörlig adjunktskompetens, att Kungl. Maj:t efter särskild ansökning dispenserar honom från provåret genom att förklara honom oavsett avsaknaden av provår behörig till adjunktsbefattning vid allmänt läroverk.

I efterföljande tablå lämnas en jämförelse mellan de till ifrågavarande lärare enligt nu gällande bestämmelser utgående lönebeloppen och de lönebelopp, som skulle tillkomma dem enligt de sakkunnigas förslag. I lönerna äro inberäknade tillfällig löneförbättring samt dyrtidstillägg, sistnämnda tillägg efter 28 % resp. 10 %.

Ortsgrupp	Adjunkskompetenta manliga ämneslärare			Icke adjunkskompetenta manliga ämneslärare			Adjunkskompetenta kvinnliga ämneslärare			Icke adjunkskompetenta kvinnliga ämneslärare		
	Enl. gällande bestämmelser	Lön enl. lönegraden B 23	Ökning	Enl. gällande bestämmelser	Lön enl. lönegraden B 21	Ökning	Enl. gällande bestämmelser	Lön enl. lönegraden B 23	Ökning	Enl. gällande bestämmelser	Lön enl. lönegraden B 21	Ökning
<i>A-ort</i>												
Begynnelölön ..	5 425	6 468	1 043	4 913	5 676	763	4 529	6 468	1 939	4 145	5 676	1 531
Slutlön	6 449	7 848	1 399	6 449	6 924	475	5 297	7 392	2 095	5 297	6 468	1 171
<i>D-ort</i>												
Begynnelölön ..	5 425	7 194	1 769	4 913	6 366	1 453	4 529	7 194	2 665	4 145	6 366	2 221
Slutlön	6 449	8 640	2 191	6 449	7 680	1 231	5 297	8 154	2 857	5 297	7 194	1 897
<i>G-ort</i>												
Begynnelölön ..	5 425	7 932	2 507	4 913	7 056	2 143	4 529	7 932	3 403	4 145	7 056	2 911
Slutlön	6 449	9 432	2 983	6 449	8 424	1 975	5 297	8 928	3 631	5 297	7 932	2 635
<i>I-ort</i>												
Begynnelölön ..	5 425	8 298	2 873	4 913	7 422	2 509	4 529	8 298	3 769	4 145	7 422	3 277
Slutlön	6 449	9 780	3 331	6 449	8 808	2 359	5 297	9 318	4 021	5 297	8 298	3 001

Till de avlöningsbelopp, som utgå enligt gällande bestämmelser, komma fri bostad och vedbrand enligt särskilda bestämmelser eller ersättning härför enligt för orten gällande pris.

Högre folkskolor.

Inplaceringen i lönegrad av ämneslärare vid de högre folkskolorna är förenad med vissa svårigheter på grund av att dessa skolor sinsemellan förete betydande olikheter såväl ifråga om arten av den undervisning, som där meddelas, som ifråga om organisationen. Enligt gällande bestämmelser göres åtskillnad mellan yrkesbestämda och allmänna högre folkskolor, och vidare kunna antalet årsklasser i de högre folkskolorna variera från en till fyra. I de tidigare löneregleringsförslagen har ifrågasatts, att hänsyn till dessa förhållanden skulle tagas vid lönesättningen.

Enligt de sakkunnigas mening kan det icke vara befogat och ej heller eljest lämpligt att till grund för inplacering av ordinarie ämneslärare i lönegrad lägga det antal årsklasser, vederbörande skola omfattar. Härutinnan kunna enligt vederbörande skolkommuns bestämmande ändringar äga rum icke blott så, att skolan utbygges med flera klasser, än den förut haft, utan även så, att t. ex. på grund av bristande lärjungetillströmning antalet årsklasser minskas. I intetdera fallet synas i fråga om vare sig lärarpersonalens arbete eller kraven på dess kompetens sådana ändrade förhållanden uppkomma, att tillräckliga skäl för en förbättring, respektive en försämring av dess löneställning kunna sägas föreligga. Lönetekniskt och rättsligt sett måste också en dylik variabilitet hos lönestandarderna medföra svårigheter. Ej heller finna de sakkunniga det motiverat, att vid en lönereglering den nuvarande skillnaden i lönehänseende mellan allmänna och yrkesbestämda

högre folkskolor upprätthålles. Stadgan för högre folkskolor ställer icke större kompetenskrav på lärarna vid de yrkesbestämda skolorna än på lärarna vid de övriga högre folkskolorna, och i fråga om tjänstgöringens beskaffenhet hava de sakkunniga icke kunnat konstatera sådana olikheter, att en skillnad till förmån för de förra kan anses alltjämt hava fog för sig.

De sakkunniga intaga alltså den ståndpunkten, att i princip ämneslärarna vid de högre folkskolorna böra, oavsett skolornas organisation med hänsyn till antalet årsklasser och oavsett deras karaktär av allmänna eller yrkesbestämda, likställas i lönehänseende.

Från denna allmänna regel synes emellertid ett undantag böra göras, nämligen i fråga om sådana högre folkskolor, vilka efter vederbörligt medgivande anordnas såsom *praktiska mellanskolor*. De praktiska mellanskolorna äsyfta att under skolöverstyrelsens kontroll föra fram eleverna till en censurerad avgångsexamen, praktisk realexamen, avsedd att medföra med realexamen, avlagd vid kommunal mellanskola eller statlig realskola, jämförlig kompetens. Beträffande dessa skolor föreligger alltså, liksom vid de kommunala mellanskolorna, ett särskilt behov av att i konkurrensen om lärarkrafter kunna åtminstone till en viss grad mäta sig med de statliga realskolorna. Detta förhållande betingar enligt de sakkunnigas mening en särställning för ifrågavarande skolor, såvitt angår lärares med adjunkts- eller däremot svarande kompetens löneförmåner. Till denna fråga återkomma de sakkunniga i det följande.

I avseende å den löneställning, som bör tillkomma ämneslärare vid högre folkskolor i allmänhet, förefinnes enligt de sakkunnigas mening icke tillräcklig grund för att göra åtskillnad mellan adjunktskompetenta och icke adjunktskompetenta lärare. Däremot tala praktiska skäl för att lönesättningen icke mer än nödigt differentieras för ämneslärare vid samma skoltyp. De sakkunniga anse alltså, att, såsom förhållandet är enligt nu gällande lönesystem, lönesättningen för ämneslärare vid högre folkskolor såsom regel bör ske oberoende av huruvida vederbörande förvärvat adjunktskompetens eller icke. För nämnda lärare föreslå de sakkunniga samma löneställning som för icke-adjunktskompetenta lärare vid kommunala mellanskolor, eller sålunda inplacering i den 21:a lönegraden för såväl manliga som kvinnliga lärare.

Allenast i fråga om de såsom praktiska mellanskolor anordnade högre folkskolorna anse de sakkunniga av förut anfört skäl undantag från nämnda lönesättning böra ske, för såvitt angår de adjunktskompetenta lärarna. Dessa böra enligt de sakkunnigas förslag erhålla lön lika med adjunkter vid statens realskolor, alltså enligt 23:e lönegraden. Det kan visserligen invändas, att åtskilliga fyrklassiga högre folkskolor i verkligheten göra samma tjänst som realskolorna, i det att de bibringa sina lärjungar ett kunskapsmått, motsvarande realexamens, ehuru lärjungarna icke äga möjlighet att vid skolan avlägga sådan examen utan måste såsom privatister fullgöra sina examensprov vid andra skolor, samt att därför till stöd för de adjunktskompetenta lärarnas vid sistberörda högre folkskolor jämställande med läroverksadjunkterna enahanda skäl föreligger, som när det gäller de praktiska mel-

lanskolorna. De sakkunniga anse dock, att, så länge ifrågavarande högre folkskolor sakna en författningsmässigt reglerad examensrätt, det icke är möjligt att draga gränsen så, att de adjunktskompetenta lärarna därstädes bliva inneslutna i den förmån, som skulle tillkomma motsvarande lärare vid de praktiska mellanskolorna.

I fråga om adjunktskompetens torde, vad de sistnämnda skolorna angår, böra beaktas 1928 års löneruleringskommittés förslag om en utvidgning av nämnda begrepp. Kommittén uttalade, att i betraktande därav att inom den yrkesbestämda högre folkskolan den praktiska utbildningens tillgodoseende ofta måste kräva med adjunktskompetens likvärdiga kvalifikationer av mera praktisk art, kommittén ansåge, att likvärdig med adjunktskompetens skulle anses dels filosofisk ämbetsexamen eller högre akademisk examen jämte folkskollärarexamen, dels kompetens för lektorat i ingenjers- eller handelsämne vid tekniskt läroverk, i varje fall jämte två års tjänstgöring vid högre folkskola eller annan läroanstalt, som av Kungl. Maj:t i det avseendet föreskrivits. De sakkunniga anse det befogat, att vid de praktiska mellanskolorna vissa lärare i tekniska eller yrkesbetonade ämnen, vilka icke äga formell adjunktshörighet men som med hänsyn till ifrågavarande skolors utbildningsuppgift måste anses besitta en med sådan behörighet likvärdig kompetens, komma i åtnjutande av samma löneförmåner som de adjunktskompetenta lärarna. Det torde emellertid möta svårighet att härutinnan i författningsväg uppställa generella regler, såsom 1928 års lönekommitté synes hava avsett. De sakkunniga föreslå därför, att det må ankomma på Kungl. Maj:t att efter ansökning och prövning från fall till fall förklara sådan lärare, som här avses, berättigad att åtnjuta lön såsom adjunktskompetent lärare.

Det är att märka, att enligt gällande stadga läsåret vid de högre folkskolorna kan understiga läsåret vid de kommunala mellanskolorna och även vid de kommunala flickskolorna med tre respektive två veckor. De sakkunniga hava icke ansett detta förhållande motivera en lönereducering för lärare vid de högre folkskolor, där detta är fallet, men komma i det följande att föreslå befogenhet för vederbörande skolstyrelse att i dylika fall, om så prövas lämpligt, vidtaga viss utökning av lärarens undervisningskyldighet, i antalet veckotimmar räknat.

Nedanstående tablå utvisar en jämförelse mellan lönebeloppen enligt gällande bestämmelser och enligt de sakkunnigas förslag. I lönerna äro inberäknade tillfällig löneförbättring samt dyrtidstillägg, sistnämnda tillägg efter 28 % resp. 10 %.

Praktiska mellanskolor.

Ortsgrupp	Adjunktskompetenta manliga ämneslärare			Icke adjunktskompetenta manliga ämneslärare			Adjunktskompetenta kvinnliga ämneslärare			Icke adjunktskompetenta kvinnliga ämneslärare		
	Enl. gällande bestämmelser	Lön enl. lönegraden B 23	Ökning	Enl. gällande bestämmelser	Lön enl. lönegraden B 21	Ökning	Enl. gällande bestämmelser	Lön enl. lönegraden B 23	Ökning	Enl. gällande bestämmelser	Lön enl. lönegraden B 21	Ökning
<i>A-ort</i>												
Begynnelselön ..	4 253	6 468	2 215	4 253	5 676	1 423	3 617	6 468	2 851	3 617	5 676	2 059
Slutlön	5 789	7 848	2 059	5 789	6 924	1 135	4 769	7 392	2 623	4 769	6 468	1 699
<i>D-ort</i>												
Begynnelselön ..	4 253	7 194	2 941	4 253	6 366	2 113	3 617	7 194	3 577	3 617	6 366	2 749
Slutlön	5 789	8 640	2 851	5 789	7 680	1 891	4 769	8 154	3 385	4 769	7 194	2 425
<i>G-ort</i>												
Begynnelselön ..	4 253	7 932	3 679	4 253	7 056	2 803	3 617	7 932	4 315	3 617	7 056	3 439
Slutlön	5 789	9 432	3 643	5 789	8 424	2 635	4 769	8 928	4 159	4 769	7 932	3 163
<i>I-ort</i>												
Begynnelselön ..	4 253	8 298	4 045	4 253	7 422	3 169	3 617	8 298	4 681	3 617	7 422	3 805
Slutlön	5 789	9 780	3 991	5 789	8 808	3 019	4 769	9 318	4 549	4 769	8 298	3 529

Till de avlöningsbelopp, som utgå enligt gällande bestämmelser, komma fri bostad och vedbrand enligt särskilda bestämmelser eller ersättning härför enligt för orten gällande pris.

Övriga högre folkskolor.

Ortsgrupp	Allmänna högre folkskolor						Yrkesbestämda högre folkskolor					
	Manliga ämneslärare			Kvinnliga ämneslärare			Manliga ämneslärare			Kvinnliga ämneslärare		
	Enl. gällande bestämmelser	Lön enl. lönegraden B 21	Ökning	Enl. gällande bestämmelser	Lön enl. lönegraden B 21	Ökning	Enl. gällande bestämmelser	Lön enl. lönegraden B 21	Ökning	Enl. gällande bestämmelser	Lön enl. lönegraden B 21	Ökning
<i>A-ort</i>												
Begynnelselön ..	3 876	5 676	1 800	3 304	5 676	2 372	4 253	5 676	1 423	3 617	5 676	2 059
Slutlön	5 412	6 924	1 512	4 456	6 468	2 012	5 789	6 924	1 135	4 769	6 468	1 699
<i>D-ort</i>												
Begynnelselön ..	3 876	6 366	2 490	3 304	6 366	3 062	4 253	6 366	2 113	3 617	6 366	2 749
Slutlön	5 412	7 680	2 268	4 456	7 194	2 738	5 789	7 680	1 891	4 769	7 194	2 425
<i>G-ort</i>												
Begynnelselön ..	3 876	7 056	3 180	3 304	7 056	3 752	4 253	7 056	2 803	3 617	7 056	3 439
Slutlön	5 412	8 424	3 012	4 456	7 932	3 476	5 789	8 424	2 635	4 769	7 932	3 163
<i>I-ort</i>												
Begynnelselön ..	3 876	7 422	3 546	3 304	7 422	4 118	4 253	7 422	3 169	3 617	7 422	3 805
Slutlön	5 412	8 808	3 396	4 456	8 298	3 842	5 789	8 808	3 019	4 769	8 298	3 529

Till de avlöningsbelopp, som utgå enligt gällande bestämmelser, komma fri bostad och vedbrand enligt särskilda bestämmelser eller ersättning härför enligt för orten gällande pris.

Kommunala flickskolor.

De sakkunniga hava i det föregående föreslagit samma löneställning för ordinarie ämneslärare vid kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor, nämligen 21:a lönegraden, dock att adjunktskompetenta ämneslärare vid kommunala och praktiska mellanskolor skulle inplaceras i samma lönegrad som adjunkter vid statens realskolor, eller sålunda 23:e lönegraden. För ämneslärare med sådan kompetens vid de högre folkskolorna har däremot någon högre löneställning i förhållande till övriga ämneslärare icke ansetts vara påkallad.

I anslutning till vad de sakkunniga sålunda förordat beträffande icke-adjunktskompetenta ämneslärare vid övriga här avsedda högre kommunala skolformer torde även motsvarande lärare vid de kommunala flickskolorna böra inplaceras i 21:a lönegraden.

Beträffande adjunktskompetenta lärare vid dessa flickskolor uppstår frågan, huruvida de i likhet med motsvarande lärare vid de kommunala och praktiska mellanskolorna skola erhålla samma lönegradsplacering som adjunkter vid statliga realskolor, eller om de, i enlighet med vad de sakkunniga förordat i fråga om adjunktskompetenta ämneslärare vid de högre folkskolorna, skola placeras i samma lönegrad som ämneslärare, som icke förvärvat denna högre kompetens.

Vid tillkomsten av de kommunala flickskolorna togos de kommunala mellanskolorna till förebild beträffande organisationen och i fråga om de ekonomiska förhållandena. De ordinarie ämneslärarnas avlöningsförmåner hava sålunda hittills varit desamma, som utgå till motsvarande befattningshavare vid de kommunala mellanskolorna.

Under sådana förhållanden har det syntts de sakkunniga vara mindre tilltalande att i lönehänseende nu nedsätta de kommunala flickskolornas ämneslärare i förhållande till mellanskolornas lärare, även om de kommunala flickskolorna icke föra fram sina elever till en kontrollerad avgångsexamen. Därtill kommer, att kurserna vid dessa skolor sträcka sig i vissa ämnen ganska väsentligt utöver realskolornas kurser och följaktligen ställa större anspråk på lärarpersonalen. Likställighet mellan de kommunala flickskolorna och mellanskolornas ämneslärare bör därför alltjämt upprätthållas.

Vad de sakkunniga ovan föreslagit beträffande adjunktskompetenta ämneslärare vid de kommunala mellanskolorna bör därför äga tillämpning på motsvarande lärare vid här avsedda flickskolor.

Med avseende å jämförelsen mellan nuvarande och av de sakkunniga föreslagna lönebelopp kan hänvisas till den tablå, som avser de kommunala mellanskolornas lärare.

Rektorer.

Kommunala mellanskolor.

Till rektor vid kommunal mellanskola skall enligt bestämmelserna i gällande stadga av skolöverstyrelsen för en tid av högst fem år i sänder förordnas en av skolans ordinarie lärare.

Enligt gällande bestämmelser utgår till rektor utöver hans lön som ordinarie ämneslärare ett särskilt arvode av 1 000 kronor.

Lärlönekommittén föreslog bibehållande av den nuvarande anordningen med ett särskilt arvode utöver vederbörande tillkommande avlöning som ordinarie ämneslärare. Liksom beträffande rektorerna vid realskolor uppdelade kommittén de kommunala mellanskolornas rektorer i två grupper, med ett lärjungeantal av minst 250 såsom normerande för gruppindelningen. För rektor vid den högre gruppen skulle arvodet utgå med 1 500 kronor, för annan rektor med 1 300 kronor.

Till detta förslag anslöt sig *skolöverstyrelsen* i sitt yttrande över kommitténs betänkande. Då naturaförmånerna av överstyrelsen föreslagits inarbetade i den kontanta lönen och då rektorernas naturaförmåner hade något högre värde än lärarnas, borde enligt överstyrelsens mening som ersättning för denna värdeskillnad det särskilda rektorsarvodet sättas något högre, än kommittén föreslagit, varjämte differensen mellan de olika arvoden borde göras något större, så att de bestämdes till respektive 1 500 och 1 800 kronor (det sista endast vid två skolor, Malmö och Stockholm).

1928 års *lönekommitté* ansåg, att den nuvarande formen för tillsättning av rektor borde ersättas med en annan. Kommittén erinrade, att även skolöverstyrelsen uttalat sig för en ändring av bestämmelserna rörande tillsättningen av dessa rektorsbefattningar till överensstämmelse med vad som gällde för tillsättning av motsvarande befattningar vid de allmänna läroverken. Ehuru frågan stode i nära samband med en lönereglering, hade emellertid skolöverstyrelsen ansett, att en särskild utredning av denna fråga vore av behovet påkallad, innan den upptoges till lösning. 1928 års lönekommitté ansåge sig efter överbäggande av frågans olika sidor böra förordna den av överstyrelsen antydda ändringen. Därav borde följä, att den dåvarande formen för avlöning av rektor ersattes med en, som vore analog med den, vilken gällde för rektor vid läroverk.

Ehuru kommittén icke verkställt en i alla avseenden ingående utredning angående konsekvenserna av den föreslagna anordningen, tillsättning av rektor enligt samma grunder, som gällde för allmänna läroverk i motsvarande fall, ville kommittén antyda, hur förfaringssättet tänkts och ansåges kunna tillämpas. Först vore att märka, hurusom rektor vid kommunal mellanskola — detta gällde även högre folkskola i vissa fall och kommunal flickskola — förordnad efter det att tjänsten ledigförklarats och icke såsom för det dåvarande alltid utsedd bland läroanstaltens egna lärare, borde tillförsäkras ställning såsom ordinarie lärare vid den skola, vid vilken han erhöle förordnande såsom rektor. Ehuru det kunde antagas komma att bliva sällsynt, kunde det dock tänkas, att en rektors förordnande icke förnyades. Hade då en rektor lämnat t. ex. förutvarande kommunal ordinarie anställning i annan kommun, kunde han icke utan dennas medgivande åter inträda i sin förra befatt-

ning, och å andra sidan torde möjlighet att bereda honom återinträde så gott som aldrig föreligga. Kommittén ansåge därför, att tillsättning av rektor vid kommunal mellanskola, kommunal flickskola och sådan högre folkskola, vid vilken Kungl. Maj:t bestämde, att rektorsbefattning skulle tillsättas såsom vid allmänt läroverk, borde ske på sådant sätt, att rektorstjänst förenades med ordinarie lärartjänst. Den invändningen kunde göras, att i vissa fall, särskilt vid mindre kommunal mellanskola med endast fyra avdelningar, svårighet uppstode att med rektorstjänst förena ordinarie lärartjänst med bestämd ämneskombination, vilken i varje fall kunde befinnas erforderlig med hänsyn till ämnesfördelningen på skolans övriga lärare. Detta ägde emellertid giltighet redan i fråga om statens realskolor av ifrågavarande storlek, och där hade anordningen likväl befunnits lämplig eller i varje fall möjlig. Till rektor måste utses någon av de sökande, som vore lämplig icke blott med hänsyn till de kvalifikationer, som erfordrades för rektorssysslan, utan även med hänsyn till möjligheten att bestrida undervisning i vissa bestämda ämnen. Svårigheten vore fast mera att, då rektorsförordnande icke förnyades, bereda den som rektor avgående ordinarie lärares anställning. Dels torde emellertid sådana fall, såsom sagts, bli väl synliga, dels torde svårigheten icke vara oöverkomlig, dels torde fördelarna för undervisningsväsendet i sin helhet av den föreslagna anordningen med rektors tillsättning vara så betydande, att en svårighet i sällsynta undantagsfall icke borde överskygga gagnet av anordningen i de talrika och normala fallen. Kommittén ansåge den föreslagna anordningen och den föreslagna löneställningen för de kommunala läroanstalternas rektorer vara väl ägnade att, så långt förhållandena i övrigt det medgäve, få rektorsbefattningarna besatta med dugande innehavare.

Beträffande rektorernas löneförmåner föreslog kommittén, i analogi med vad som föreslagits för de allmänna läroverken, en indelning av skolorna i två avlöningsgrupper, med gränsen förlagd vid ett lärjungeantal av 250. Kommittén förordade att rektor vid skola inom den högre gruppen placerades i samma lönegrad som rektor inom realskolornas lägsta grupp, manlig i 28:e lönegraden och kvinnlig i 25:e lönegraden, med lön omedelbart i lönegradens högsta löneklass, samt rektor vid skola med färre än 250 lärjungar i 26:e respektive 23:e lönegraden, med lön omedelbart i lönegradens högsta löneklass.

I sitt yttrande över 1928 års lönekommittés förslag har *skolöverstyrelsen* uttalat, att överstyrelsen icke för det dåvarande vore beredd att taga ställning till kommitténs förslag angående ändrade bestämmelser för tillsättning av rektorstjänster. Överstyrelsen ville tillika meddela, att överstyrelsen hade för avsikt att upptaga spörsmålet till behandling i samband med avgivandet av det förslag till ny stadga för kommunala mellanskolor, som vore under arbete inom överstyrelsen. Det syntes emellertid i varje fall icke nödvändigt att fastställandet av rektors lön gjordes direkt beroende av dessa bestämmelser.

I likhet med kommittén ansåge överstyrelsen, att skolorna, då det gällde rektors lön, borde indelas i grupper. Överstyrelsen, som beträffande rektorerna vid de statliga realskolorna förordat 1928 års lönekommittés förslag om en indelning i olika lönegrupper efter antalet klassavdelningar vid de olika skolorna, hade tagit under övervägande, huruvida icke en liknande indelningsgrund även kunde vara lämplig i fråga om rektorerna vid de kommunala mellanskolorna. Då emellertid delning av klasser på två eller flera avdelningar skedde efter olika principer vid de olika skolformerna och vidare klassindelning bestämdes av olika myndigheter, syntes en indelningsgrund efter klassavdelningar kunna bli något missvisande i vissa fall.

Då emellertid de största av de kommunala mellanskolorna såväl beträffande elevantal som antal klassavdelningar vore fullt jämförbara med de största statsrealskolorna, hade överstyrelsen ansett, att beträffande dessa skolor rektors lön borde sättas något högre, än vad kommittén föreslagit. De skolor, det här skulle röra sig om, vore Stockholms stads norra mellanskola med 24 avdelningar och 696 lärjungar, Göteborgs stads mellanskola med 28 avdelningar och 733 lärjungar samt Malmö stads mellanskola med 18 avdelningar och 533 lärjungar. Dessa tre skolor skulle således bilda en grupp, grupp I, med lägst 500 lärjungar, mellanskolor med mindre än 500 men lägst 250 lärjungar (för närvarande endast Stockholms södra kommunala mellanskola) skulle bilda grupp II och övriga skolor grupp III.

Nära till hands skulle då ligga att även tänka sig full jämställdhet i löneavseende med rektor vid statsrealskola. Överstyrelsen framhöll emellertid, att de dåvarande bestämmelserna för tillsättning av rektor liksom behörighetsbestämmelserna för ordinarie ämneslärartjänst vore så olika de bestämmelser, som gällde beträffande rektor vid statsrealskola, att överstyrelsen icke för det dåvarande ansåge sig kunna tillstyrka fullt likställande av rektorer vid de nu avsedda två kategorierna av skolor.

Enligt överstyrelsens mening syntes det lämpligt, att rektorerna vid mellanskolor i grupperna I och II (enligt överstyrelsens förslag till gruppindelning) placerades en lönegrad lägre än rektorer i motsvarande grupper vid statsrealskolorna. Överstyrelsen har därför föreslagit för rektor vid kommunal mellanskola inom

Grupp I, manlig.....	29	lönegraden,	32	löneklassen,
» kvinnlig.....	26	»	29	»
» II, manlig.....	28	»	31	»
» kvinnlig.....	25	»	28	»
» III, manlig.....	26	»	29	»
» kvinnlig.....	23	»	26	»

Sedermera har skolöverstyrelsen i skrivelse den 17 december 1931 framlagt förslag till ny stadga för kommunala mellanskolor och däri bland annat föreslagit ett förfaringsätt för tillsättning av rektor vid dylik skola, enligt vilket skolöverstyrelsen i vissa fall skulle äga att till rektor förordna annan person än den, som innehade ordinarie anställning som ämneslärare vid skolan.

I Kungl. Maj:ts stadga den 2 juni 1933 (nr 345) för kommunala mellanskolor har emellertid i stort sett det nuvarande förfarandet bibehållits oförändrat. Sålunda skall, såsom förut nämnts, skolöverstyrelsen alltjämt till rektor för en tid av fem år i sänder förordna en av skolans ordinarie lärare. Rektorsbefattningen kan dock numera kungöras till ansökan ledig samtidigt med ledigförklarandet av eventuellt ledigbliven ordinarie ämneslärarbefattning vid skolan. Rektorsförordnande meddelas emellertid ej heller i sådant fall, förrän skolstyrelsen utsett innehavare av den samtidigt ledigförklarade ämneslärarbefattningen, och skall avse någon av skolans ordinarie lärare. Endast om till följd av särskilda förhållanden i något fall nu nämnt förordnande ej lämpligen kan lämnas åt ordinarie ämneslärare, må för kortare tid annan vid skolan anställd lärare kunna utses till rektor.

1936 års lärarlönesakkunniga. Av den lämnade redogörelsen torde framgå,

att en förutsättning för att avlöning till ifrågavarande rektorer skall utgå efter liknande bestämmelser som för realskolornas rektorer är, att även tillsättning av rektor sker enligt samma grunder, som gälla för allmänna läroverk i liknande fall. Då denna likformighet ej heller genom 1933 års stadga för de kommunala mellanskolorna åstadkommits, anse sig de sakkunniga böra ansluta sig till lärarlönekommitténs förslag att för kommunala mellanskolans rektorer bibehålla det nuvarande avlöningssättet med ett särskilt arvode utöver lärarlönen. De sakkunniga utgå emellertid ifrån att hänsyn till sådant arvode kommer att tagas vid bestämmandet av rektors pensionsförmåner.

Då några särskilda förmåner in natura icke längre skulle vara förenade med rektors befattning, anse de sakkunniga, att en höjning av nu utgående arvodesbelopp kan vara motiverad. Därjämte torde emellertid, såsom även de tidigare sakkunnigberedningarna föreslagit, ersättningen för rektorsgöromålen såvitt möjligt böra anpassas efter det arbete och det ansvar, som är förenat med rektorsbefattningarna vid de olika skolorna.

I fråga om det lämpligaste tillvägagångssättet för bestämmandet av avlöningsförmånerna för rektorerna vid de olika kommunala mellanskolorna, få de sakkunniga erinra om den lösning av motsvarande spörsmål beträffande rektorerna vid de allmänna läroverken, som vunnits genom beslut av 1937 års riksdag.

Bestämmelserna i ämnet, som utarbetats av läroverkslönesakkunniga, ansluta sig närmast till skolöverstyrelsens yttrande över lärarlönekommitténs förslag, dock med lika löneförmåner för män och kvinnor. De innebära i huvudsak, att rektorsbefattningarna vid de allmänna läroverken skulle hänföras till kategorien förordnandetjänster. Till utgångspunkt för lönesättningen har tagits högsta löneklassen inom 30:e lönegraden för högre läroverk samt 27:e lönegraden för realskolor. De sålunda erhållna avlöningsbeloppen hava utökats med vissa tillägg efter läroverkens storlek. Ifrågavarande tilläggsbelopp uppgå för såväl högre allmänna läroverk som realskolor till respektive 480, 960 och 1 440 kronor. Dessa lönetillägg äro direkt inlagda i lönen.

Samma system har tillämpats beträffande rektorerna vid övriga kategorier av läroanstalter. För vissa av dessa har dock icke föreslagits tillägg utöver högsta löneklassen.

Ehuru lönerna för rektorerna i princip anslutits till de för förordnandetjänster gällande avlöningsgrunderna, har dock dyrortsgradering bibehållits för rektorlönerna. Likaså hava beträffande åtnjutandet av speciella avlöningsförmåner rektorerna likställts med lärare, utnämnda medelst fullmakt, och ävenså beträffande det provisoriska dyrortstillägget.

Under det att lärarlönekommittén beträffande själva uppdelningen av de allmänna läroverken föreslagit, att antalet lärjungar skulle utgöra huvudgrund för indelningen, och 1928 års lönekommitté ansett, att läroverkens storlek med hänsyn till antalet klassavdelningar borde ligga till grund för gruppindelningen, innefatta 1937 års bestämmelser en kombination av bägge nu

nämnda beräkningsgrunder. Sålunda skulle enligt dessa bestämmelser tillämpas ett poängsystem med för realskolornas vidkommande följande beräkningsgrunder. För varje fullt 50-tal lärjungar beräknas 1 poäng och för varje klassavdelning 1 poäng. De olika realskolorna fördelas efter poängtalet i tre olika grupper: till grupp I hänföres skolor med 26 eller högre poäng, till grupp II skolor med 12—25 poäng och till grupp III skolor med lägre poängtal än 12.

Med tillämpning av en dylik indelningsgrund skulle av de nuvarande 83 realskolorna 5 komma att tillhöra grupp I, 27 grupp II och 51 grupp III.

För var och en av dessa grupper skulle rektorlönen utgå med följande belopp inom de olika ortsgrupperna:

Vid realskola, tillhörande	O r t s g r u p p						
	A	B	C	D	E	F	G
	K r o n o r						
grupp I.....	10 500	10 740	10 980	11 220	11 460	11 700	11 940
» II.....	10 020	10 260	10 500	10 740	10 980	11 220	11 460
» III.....	9 540	9 780	10 020	10 260	10 500	10 740	10 980

Ifrågavarande lönebelopp överstiga slutlönerna inom motsvarande dyrtortsgrupp för manlig adjunkt i 23:e lönegraden med följande belopp:

inom grupp I.....	med 3 360 kronor
» » II.....	» 2 880 »
» » III.....	» 2 400 »

Enligt de sakkunnigas mening torde jämväl rektorsbefattningarna vid de kommunala mellanskolorna böra indelas i tre grupper med tillämpning av samma indelningsgrund, som godtagits beträffande rektorerna vid de statliga realskolorna.

Vid en tillämpning av de nya bestämmelserna på rektorsbefattningarna vid de kommunala mellanskolorna skulle 4 (Stockholms stads norra och södra, Göteborgs samt Malmö kommunala mellanskolor) komma att tillhöra grupp I, 2 (Norrköping och Solna) grupp II och samtliga övriga (44) grupp III.

I fråga om storleken av de arvoden, som rektorer vid de kommunala mellanskolorna skäligen böra uppbära utöver avlöningen som ordinarie ämneslärare, torde böra beaktas de olikheter, som förefinnas i fråga om tillsättningen av dessa befattningar i förhållande till vad som i sådant avseende gäller beträffande rektorerna vid de statliga realskolorna. Rektorarvoden vid de kommunala mellanskolorna torde med hänsyn härtill böra fastställas till något lägre belopp, än vad rektor vid statlig realskola äger uppbära utöver avlöningen som adjunkt. De sakkunniga hava för sin del ansett sig böra föreslå följande arvodesbelopp för de olika grupperna, nämligen

i grupp I.....	3 000 kronor
i » II.....	2 200 »
i » III.....	1 800 »

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa till vilken grupp vederbörande skall hänföras.

Tabell

utvisande nu utgående rektorsarvoden vid *de kommunala mellanskolorna*, de arvoden, som skulle utgå enligt de sakkunnigas förslag samt de avlöningsbelopp, som enligt 1937 års riksdagsbeslut skola tillkomma rektorerna vid de statliga realskolorna utöver högsta löneklassen för manlig adjunkt.

	Vid skolor tillhörande grupp		
	I	II	III
Arvode ¹ enligt gällande bestämmelser (inkl. dyrtidstillägg enligt för s. k. oreglerade verk gällande grunder (28 %) å $\frac{2}{3}$ av grundarvodet å 1 000 kr.)	1 186:—	1 186:—	1 186:—
Arvode ² enligt de sakkunnigas förslag	3 000:—	2 200:—	1 800:—
Avlöningsbelopp, ² som enligt 1937 års riksdagsbeslut skola tillkomma rektor vid statlig realskola utöver lönen i högsta löneklassen som adjunkt	3 360:—	2 880:—	2 400:—

¹ Härjämte åtnjuter rektor i bostadsförmån ett rum utöver vad som föreskrivits för ordinarie ämneslärare.

² Å dessa belopp utgår dyrtidstillägg enligt för s. k. nyreglerade verk gällande grunder i den mån beloppen jämte lönen som ämneslärare respektive adjunkt icke överstiga 8 400 kronor för år.

Högre folkskolor.

I fråga om tillsättning av rektorsbefattning vid högre folkskola gälla enahanda bestämmelser som för kommunala mellanskolor. Rektor vid högre folkskola åtnjuter, utöver ämneslärarlönen, ett särskilt arvode av 300 kronor vid tvåklassig skola, 600 vid treklassig och 800 vid fyrklassig skola.

Lärarlönekommittén föreslog bibehållande av tilläggsarvodena för rektorerna. Dock skulle dessa arvoden höjas till respektive 400, 800 och 1 100 kronor.

Skolöverstyrelsen uttalade i sitt yttrande över kommitténs förslag, att överstyrelsen icke kunde ansluta sig till kommitténs förslag i fråga om rektorsarvodenas storlek. Kommittén hade tagit utslutande hänsyn till klassernas antal, medan däremot i fråga om arvodet åt rektor vid kommunal mellanskola lärjungarnas antal varit bestämmande. Då beträffande kompetensvillkor och tillsättning skulle gälla ensartade författningsbestämmelser, fann överstyrelsen alla skäl tala för likställighet även i fråga om arvode.

1928 års lönekommitté ansåg beträffande arvode till rektor vid högre folkskola, att större skolor, som Kungl. Maj:t bestämde, borde ställas i en grupp för sig. Vissa skolor vore icke avsedda att ombildas till kommunala mellanskolor, varför deras organisation vore fixerad och formen för rektors an-

ställning lämpligen kunde ändras därefter, att rektor anställdes såsom vid läroverk. I överensstämmelse därmed borde avlöningsförhållandena kunna ändras och lönen bestämmas såsom för läroverksrektorer. För rektorer vid övriga skolor torde däremot nuvarande system med särskild ersättning utöver lärarlönen böra bibehållas. Kommittén föreslog, att till sådan lärare vid högre folkskola, som förordnades att uppehålla rektorsbefattningen vid skolan, finge utgå särskild ersättning utöver lönen med 1 200 kronor vid tre- eller fyrtklassig skola samt med 600 kronor vid en- eller tvåklassig skola.

1936 års lärarlönesakkunniga. Vad först angår de högre folkskolor, vilka i behörig ordning anordnats såsom *praktiska mellanskolor*, böra dessa enligt de sakkunnigas mening jämväl i fråga om rektorernas avlöningsförmåner jämföras med de kommunala mellanskolorna. De sakkunniga få alltså härutinnan hänvisa till och åberopa vad de ovan anfört och föreslagit beträffande kommunala mellanskolans rektorer. I enlighet härmed skulle av nu befintliga 8 praktiska mellanskolor 5 hänföras till grupp I och 3 till grupp II.

Beträffande rektorer vid *övriga högre folkskolor* få de sakkunniga, i avslutning till vad som föreslagits för de kommunala mellanskolornas rektorer men med avseende fäst på det förhållandet, att här variationen med avseende på skolornas storlek är större, förordna, att dessa högre folkskolor fördelas på fyra grupper med följande rektorsarvodet för varje grupp, nämligen i grupp I 2 500 kronor, i grupp II 1 800 kronor, i grupp III 1 200 kronor och i grupp IV 600 kronor. Fördelningen av de olika skolorna på dessa fyra grupper torde liksom i fråga om de kommunala mellanskolorna böra ske med hänsyn tagen till såväl antalet lärjungar som antalet klassavdelningar vid de olika skolorna.

Med tillämpning av den av riksdagen beslutade indelningsgrunden och med iakttagande av att till grupp IV hänföras sådana skolor, vilkas poängtal understiger 5, skulle av *övriga högre folkskolor* för närvarande ingen nå upp till grupp I, allenast en hänföras till grupp II, 16 komma i grupp III och 27 i grupp IV.

Liksom beträffande de kommunala mellanskolorna torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa till vilken grupp här avsedda högre folkskolor böra hänföras.

T a b e l l

utvisande nu utgående rektorsarvoden vid *de praktiska mellanskolorna*, de arvoden, som skulle utgå enligt de sakkunnigas förslag samt de avlöningsbelopp, som enligt 1937 års riksdagsbeslut tillkomma rektorerna vid de statliga realskolorna utöver högsta löneklassen för manlig adjunkt.

	Vid skolor tillhörande grupp		
	I	II	III
Arvode ¹ enligt gällande bestämmelser (inkl. dyrtidstillägg enligt för s. k. oreglerade verk gällande grunder (28 %) å $\frac{2}{3}$ av grundarvodet å 800 kr.) .	950:—	950:—	950:—
Arvode ² enligt de sakkunnigas förslag	3 000:—	2 200:—	1 800:—
Avlöningsbelopp, ² som enligt 1937 års riksdagsbeslut skola tillkomma rektor vid statlig realskola utöver lönen i högsta löneklassen som adjunkt	3 360:—	2 880:—	2 400:—

¹ Härjämte åtnjuter rektor i bostadsförmån ett rum utöver vad som föreskrivits för ordinarie ämneslärare.

² Å dessa belopp utgår dyrtidstillägg enligt för s. k. nyreglerade verk gällande grunder i den mån beloppen jämte lönen som ämneslärare respektive adjunkt icke överstiga 8 400 kronor för år.

T a b e l l

utvisande nu utgående rektorsarvoden vid *andra högre folkskolor än sådana*, som anordnats som *praktiska mellanskolor*, de arvoden, som skulle utgå enligt de sakkunnigas förslag, samt de avlöningsbelopp, som enligt 1937 års riksdagsbeslut skola tillkomma rektorerna vid de statliga realskolorna utöver högsta löneklassen för manlig adjunkt.

	Vid skolor tillhörande grupp			
	I	II	III	IV
Arvode ¹ enligt gällande bestämmelser (inkl. dyrtidstillägg enligt för s. k. oreglerade verk gällande grunder (28 %) å $\frac{2}{3}$ av grundarvodet) . . .	950:—	712:—	950:—	356:—
Arvode ² enligt de sakkunnigas förslag	2 500:—	1 800:—	1 200:—	600:—
Avlöningsbelopp, ² som enligt 1937 års riksdagsbeslut skola tillkomma rektor vid statlig realskola utöver lönen i högsta löneklassen som adjunkt	3 360:—	2 880:—	2 400:—	—

¹ Härjämte åtnjuter rektor i bostadsförmån ett rum utöver vad som föreskrivits för ordinarie ämneslärare.

² Å dessa belopp utgår dyrtidstillägg enligt för s. k. nyreglerade verk gällande grunder i den mån beloppen jämte lönen som ämneslärare respektive adjunkt icke överstiga 8 400 kronor för år.

Kommunala flickskolor.

I fråga om tillsättning av rektorsbefattning vid kommunal flickskola gälla i huvudsak enahanda bestämmelser som för kommunal mellanskola.

Rektorerna vid de kommunala flickskolorna äro i avlöningshänseende jämställda med rektorerna vid de kommunala mellanskolorna.

Beträffande rektorerna vid de kommunala flickskolorna har 1928 års löne-kommitté föreslagit, att den nuvarande jämställdheten med de kommunala mellanskolorna alltjämt borde bibehållas.

1936 års lärarlönesakkunniga hava i det föregående på anförda skäl funnit, att ämneslärare vid dessa skolor alltjämt böra jämsställas med motsvarande lärare vid kommunala mellanskolor.

I anslutning till denna uppfattning vilja de sakkunniga även i fråga om rektorerna vid de kommunala flickskolorna förorda, att deras avlöning bestämmas i överensstämmelse med vad ovan föreslagits för rektorer vid kommunala mellanskolor.

Av de kommunala flickskolorna skulle med den av 1937 års riksdag beslutade indelningsgrunden 1 (Örebro) komma att tillhöra grupp I, 16 grupp II och 8 grupp III.

Tabell

utvisande nu utgående rektorsarvoden vid de kommunala flickskolorna, de arvoden, som skulle utgå enligt de sakkunnigas förslag samt de avlöningsbelopp, som enligt 1937 års riksdagsbeslut skola tillkomma rektorerna vid de statliga realskolorna utöver högsta löneklassen för manlig adjunkt.

	Vid skolor tillhörande grupp		
	I	II	III
Arvode ¹ enligt gällande bestämmelser (inkl. dyrtidstillägg enligt för s. k. oregerade verk gällande grunder (28 %) å ² / ₃ av grundarvodet å 1 000 kr.)	1 186:—	1 186:—	1 186:—
Arvode ² enligt de sakkunnigas förslag	3 000:—	2 200:—	1 800:—
Avlöningsbelopp, ² som enligt 1937 års riksdagsbeslut skola tillkomma rektor vid statlig realskola utöver lönen i högsta löneklassen som adjunkt	3 360:—	2 880:—	2 400:—

¹ Härjämte åtnjuter rektor i bostadsförmån ett rum utöver vad som föreskrivits för ordinarie ämneslärare.

² Å dessa belopp utgår dyrtidstillägg enligt för s. k. nyregerade verk gällande grunder i den mån beloppen jämte lönen som ämneslärare respektive adjunkt icke överstiga 8 400 kronor för år.

Biträdande föreståndare och föreståndarinnor.

Enligt gällande stadga för kommunala mellanskolor skall till biträdande föreståndarinna vid kommunal mellanskola, där flickor undervisas och manlig lärare är förordnad till rektor, utses av skolstyrelsen för en tid av högst fem år i sänder den av skolans kvinnliga lärare, vilken med hänsyn till personliga egenskaper samt förvärvad skicklighet och erfarenhet därtill befin-

nes lämpligast. Då kvinnlig lärare är förordnad till rektor, utser styrelsen vid skola, där gossar undervisas, på nyss nämnt sätt en av skolans manliga lärare till biträdande föreståndare. Biträdande föreståndarinna, respektive föreståndare, skall, efter närmare anvisningar av rektor, utöva uppsikt över de kvinnliga respektive manliga lärjungarna samt i avseende å dem gå rektor tillhanda med råd och upplysningar och lämna honom erforderligt biträde i övrigt. Där så anses erforderligt, böra rörande biträdande föreståndarinnas, respektive föreständares, åligganden närmare bestämmelser intagas i skolornas reglemente.

I stadgan för *kommunala flickskolor* föreskrives även, att biträdande föreståndarinna skall anställas, om sådan skola har manlig rektor.

Till biträdande föreståndarinna vid kommunal mellanskola och kommunal flickskola utgår särskilt arvode med 200 kronor för år räknat.

Beträffande de *högre folkskolorna* har däremot i stadgan för dessa skolor allenast föreskrivits, att styrelsen i motsvarande fall må kunna förordna biträdande föreståndarinna respektive föreståndare.

Lärlönekommittén tillstyrkte för biträdande föreståndarinna vid kommunal mellanskola ett till 300 kronor förhöjt arvode. Därjämte ansåg sig kommittén böra föreslå, att ett lönetillägg å 200 kronor finge utgå till biträdande föreståndarinna vid fyrklassig högre folkskola, där sådan föreståndarinna funnes anställd.

I sitt yttrande över lärlönekommitténs betänkande uttalade *skolöverstyrelsen*, att då antalet lärjungar vid treklassiga skolor i vissa fall vore större än vid fyrklassiga, behov av biträdande föreståndarinna följaktligen förefunnnes även vid de förra, och att därför rätten till arvode borde utsträckas att omfatta jämväl sådan treklassig högre folkskola, som av Kungl. Maj:t förklarats likvärdig med fyrklassig, samt att arvodet även vid de högre folkskolorna borde fastställas till 300 kronor årligen.

1928 års lönekommitté ansåg särskilt arvode till biträdande föreståndarinna icke nödigt vid annan högre folkskola än sådan, som hade ett större lärjungeantal, förslagsvis mer än 250. Den särskilda omvårdnad, som kvinnliga elever vid mindre skola tilläventyrs krävde, borde kunna åläggas kvinnliga lärare utan särskilt arvode. För de fall att kvinnlig lärare icke funnes vid skolan, torde kommun böra i ekonomiskt avseende ordna med det biträde i fråga om de kvinnliga lärjungarna, som möjligen kunde finnas lämpligt anskaffa. Vore rektor kvinnlig, borde bland de manliga lärarna vid ovannämnda större skolor utses en tillsynshavande lärare med ersättning, som vore lika med biträdande föreståndarinnas. Såsom skälig ersättning föreslog kommittén högst 500 kronor för år.

Beträffande de kommunala mellanskolorna och kommunala flickskolorna hade kommittén icke funnit några bärande skäl förebragta för bibehållande av särskilt arvode åt biträdande föreståndarinnor vid smärre skolor. I överensstämmelse med vad som föreslagits i fråga om högre folkskolor, ville kommittén emellertid även för de kommunala mellanskolorna förorda, att till tillsynshavande lärare vid större skolor finge, efter skolöverstyrelsens be-

stämmande, utgå en särskild ersättning med högst 500 kronor för år. Ingenstädes hade fullt tillfredsställande motivering givits för särskilt arvode vid smärre skolor till en lärare, som utan sådant borde anses kunna gå rektor tillhanda vid de få tillfällen, då av särskilda skäl i fråga om disciplinmål eller dylikt manlig rektor kunde behöva biträde av kvinnlig erfarenhet, kvinnlig rektor av manlig. I de fall, där rektor på grund av skolans storlek kunde behöva åsyftade biträde, borde liksom vid läroverk benämningen ändras till tillsynslärare och befattningen givas åt, respektive ersättningen utgå till manlig lärare, då rektorstjänsten hade kvinnlig innehavare.

Skolöverstyrelsen har i sitt yttrande över sistnämnda lönekommittés förslag framhållit, att överstyrelsen icke hade något att erinra mot att i stället för biträdande föreståndarinna anställdes tillsynslärare. Däremot kunde överstyrelsen icke biträda kommitténs uppfattning, att arvode i vissa fall icke skulle utgå. I och med att ett här avsett, låt vara i vissa fall relativt obetydligt, arvode tillerkändes viss lärare, hade denne därmed också åtagit sig att vid behov biträda rektor, vilket i praktiken obestriddligen visat sig värdefullt. Överstyrelsen föresloge därför, att arvode skulle utgå till här berörda lärare vid samtliga mellanskolor och efter samma grunder, som komme att gälla för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken.

I fråga om de högre folkskolorna föreslog överstyrelsen, att där enligt av Kungl. Maj:t fastställt reglemente tillsynshavande lärare skulle förordnas vid högre folkskola, arvode skulle utgå efter enhanda grunder, som överstyrelsen förordat i fråga om kommunal mellanskola.

1936 års *lärarlönesakkunniga* få i anslutning till vad sålunda förekommit erinra, att frågan om tillsynslärare vid de allmänna läroverken varit föremål för prövning vid 1937 års riksdag. Såsom framgår av propositionen nr 271/1937 (sid. 95) hade läroverkslönesakkunniga framhållit, att de sakkunnigas förslag till kungörelse med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie lärare m. fl. vid statens undervisningsväsen upptog tillsyningslärare vid allmänna läroverk. Nämnda sakkunniga erinrade, att dessa tillsynslärare år 1929 tillerkänts ett arvode av 500 kronor eller samma belopp, som utgått till de så kallade första lärarinnorna. År 1933 hade arvodet sänkts till 350 kronor, med vilket belopp det alltjämt utginge. Med hänsyn till att erfarenheten visat, att arbetsuppgifterna för ifrågavarande befattningshavare på vissa håll vore av mycket ringa omfattning, hade läroverkslönesakkunniga förordat, att arvodet, efter skolöverstyrelsens närmare beprövande, skulle sättas i direkt relation till arbetsuppgifterna å befattningen, eventuellt helt bortfalla. Arvodets maximibelopp hade ansetts kunna sättas till 300 kronor.

Vad läroverkslönesakkunniga sålunda anfört biträdades av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Med hänsyn till vad riksdagen sålunda beslutat beträffande tillsynslärarna vid de allmänna läroverken hava de sakkunniga ansett sig böra i 23 § 6 mom. av föreliggande förslag till avlöningsreglemente föreslå liknande anordning jämväl för de högre kommunala skolformerna. I fråga om arvodsbeloppets storlek hava de sakkunniga dock icke funnit anledning upp-

taga högre maximibelopp än det vid kommunal mellanskola och kommunal flickskola nu utgående eller sålunda 200 kronor för år.

Icke-ordinarie ämneslärare.

Enligt vad de sakkunniga ovan uttalat, skulle avlöningsbestämmelser för den icke-ordinarie personalen vid de högre kommunala skolformerna liksom hittills underställas riksdagens prövning och — i likhet med vad 1937 års riksdag beslutit beträffande motsvarande föreskrifter för icke-ordinarie lärare vid folk- och småskolorna — intagas i det avlöningsreglemente, som kan komma att gälla för den ordinarie lärarpersonalen vid ifrågavarande skolformer.

I fråga om anställningsförhållandena för icke-ordinarie lärarna vid de högre kommunala skolformerna få de sakkunniga erinra, att 1928 års lönekommitté i anslutning till vad kommittén föreslagit för motsvarande lärare vid de statliga läroanstalterna förordade, att de icke-ordinarie lärarna skulle anställas såsom extra ordinarie lärare, extra lärare eller timlärare. Extra ordinarie lärare skulle antagas för full tjänstgöring under helt läsår, extra lärare för full tjänstgöring under kortare tid; i övrigt anställda icke-ordinarie lärare skulle vara timlärare.

I sitt den 20 november 1930 avgivna utlåtande över 1928 års lönekommittés förslag förklarade sig skolöverstyrelsen icke kunna förorda den av kommittén föreslagna uppdelningen mellan extra ordinarie och extra lärare, bland annat med hänsyn till de betänkligheter, som syntes möta mot att extra ordinarie lärare i vissa fall enligt detta förslag skulle kunna anställas utan anknytning till någon viss lärarbefattning. Härigenom skulle beräkningarna av statsbidragen och kontrollen över deras användande försvåras.

Enligt överstyrelsens mening borde de av kommittén föreslagna bestämmelserna ändras därhän, att extra ordinarie lärare skulle anställas för full tjänstgöring antingen å befattning, som i föreskriven ordning inrättats såsom extra ordinarie eller ock å vakant befattning, som enligt beslut av skolöverstyrelsen skulle uppehållas av extra ordinarie lärare, och vidare skulle benämningen »extra lärare» utbytas mot »vikarierande lärare», vilken benämning vore mera ändamålsenlig.

I anslutning till vad skolöverstyrelsen sålunda framhållit, hava de sakkunniga i sitt den 27 november 1936 avgivna betänkande med förslag till löne reglering för lärare vid folk- och småskolor i fråga om lönesättningen för de icke-ordinarie lärarna vid dessa skolformer ansett lämpligast att med hänsyn till folkskoleväsendets särskilda förhållanden begränsa begreppet extra ordinarie lärare till att avse allenast sådana ämneslärare, som anställas för full tjänstgöring å befattning, som i föreskriven ordning inrättats såsom extra ordinarie. Tillräcklig anledning att i fortsättningen göra åtskillnad mellan lärare, som vikarierar å vakant befattning och annan vikarierande lärare funno de sakkunniga icke föreligga. Samtliga dessa senare lärare borde enligt de sakkunnigas mening benämnas vikarierande lärare. Övriga icke-ordina-

rie ämneslärare ansågo de sakkunniga kunna lämpligen kallas timplärare. I enlighet med vad de sakkunniga sålunda föreslagit, hava bestämmelserna om de icke-ordinarie lärarna utformats i det Kungl. Maj:ts förslag, som numera antagits av 1937 års riksdag angående lönereglering för folk- och småskollärare m. m.

Vad däremot angår nu ifrågavarande högre kommunala skolformer, hava de sakkunniga tidigare framhållit angelägenheten av att avlöningsbestämmelserna för lärarpersonalen vid dessa skolor utformades i så nära anslutning som möjligt till de föreskrifter, som kunde komma att meddelas för motsvarande befattningshavare vid de allmänna läroverken.

Beträffande de icke-ordinarie lärarna vid de statliga läroverken har föredragande departementschefen i Kungl. Maj:ts förenämnda proposition nr 271/1937 uttalat sin anslutning till vissa av läroverkslönesakkunniga angivna huvudlinjer till avlöningsbestämmelser för dessa lärare. Enligt detta förslag skulle sådana lärare anställas som *extra ordinarie lärare*, *extra lärare* eller *timplärare*.

Extra ordinarie lärare skulle antagas av vederbörande centrala myndighet (skolöverstyrelsen) för full tjänstgöring och med skyldighet att tjänstgöra vid den eller de läroanstalter, som myndigheten bestämmer.

Extra lärare skulle i likhet med extra ordinarie lärare anställas för full tjänstgöring antingen för att fylla ett behov av lärarkrafter utöver den på den ordinarie staten upptagna lärarpersonalen eller för att tjänstgöra såsom vikarier. Men medan de extra ordinarie lärarnas anställning löpte kontinuerligt med viss uppsägningstid och följaktligen vore förenad med lön efter budgetår, skulle de extra lärarnas anställning avse allenast viss begränsad tid, högst ett läsår i sänder och deras lön utgå efter läsår i förhållande till den tid anställningen omfattat. Beträffande tiden för anställningen skulle — med hänsyn till de förmåner av olika slag (t. ex. rätt till viss avlöning under ledighet på grund av sjukdom etc.), som skulle tillkomma extra lärare — den begränsningen nedåt göras, att dessa lärare skulle vara anställda för *minst* en termin.

Annan icke-ordinarie lärare än extra ordinarie lärare och extra lärare skulle benämnas *timplärare*. Till denna kategori skulle alltså hänföras icke blott lärare, som anställts för partiell tjänstgöring utan även sådana lärare, som anställts för full tjänstgöring men icke kunnat anställas såsom extra lärare antingen på grund av bristande kompetens eller på grund av att anställningen omfattat kortare tid än en termin. Alla vikarier, som anställts för kortare tid än en termin skulle alltså enligt detta förslag hänföras till kategorien timplärare.

Det för de icke-ordinarie lärarna vid de statliga läroanstalterna föreslagna lönesystemet förutsätter alltså, att den centrala skolmyndigheten (skolöverstyrelsen) antager extra ordinarie och extra lärare för tjänstgöring vid statens undervisningsväsen såsom helhet. Vid ifrågavarande kommunala skolformer äger emellertid styrelsen för varje skola att själv anställa för skolan erforderlig lärarpersonal. Vid sådant förhållande lärer det icke vara möjligt att

för sistnämnda skolformer söka införa någon motsvarighet till det av läroverkslönesakkunniga för statsläroverken förordade förfaringssättet beträffande anställandet av extra ordinarie och extra lärare. Enligt de sakkunnigas mening kan det emellertid ej heller vara lämpligt att låta vederbörande kommunala skolstyrelser antaga extra ordinarie och extra lärare med den ovan angivna innebörden av dessa anställningsformer. Mot en dylik anordning kunna samma invändningar göras, som skolöverstyrelsen anfört mot 1928 års lönekommittés förslag att vid kommunala skolformer anställa extra ordinarie lärare utan anknytning till någon viss lärarbefattning, nämligen svårigheten att beräkna statsbidragen till de olika skolorna och utöva kontroll över deras användning.

De sakkunniga anse sig därför böra förorda, att de icke-ordinarie lärarna vid ifrågavarande högre kommunala skolformer indelas på samma sätt som motsvarande lärare vid folk- och småskolorna, nämligen i *extra ordinarie lärare*, *vikarierande lärare* och *timlärare*, varvid med extra ordinarie lärare skulle avses sådan lärare, som anställdes för full tjänstgöring å befattning, som i föreskriven ordning inrättats såsom extra ordinarie. Med vikarierande lärare skulle avses den, som anställdes för full tjänstgöring såsom vikarie för tjänstledig lärare eller å vakant befattning, under det att de i övrigt anställda icke-ordinarie ämneslärarna skulle benämnas timlärare.

Vad härefter angår de löneförmåner, som böra tillkomma den icke-ordinarie lärarpersonalen, har riksdagen biträtt vad Kungl. Maj:t i propositionen nr 270/1937 — i enlighet med vad de sakkunniga hemställt — föreslagit, nämligen att extra ordinarie och vikarierande lärare vid folk- och småskolor skulle erhålla samma löneförmåner. Med hänsyn till att dessa lärare ej sällan överginge från den ena till den andra av dessa anställningsformer och även i betraktande av att de arbetsuppgifter, som åvilade extra ordinarie och vikarierande lärare, vore exakt desamma, vore det nämligen — enligt vad som i propositionen nr 270/1937 anfördes till stöd för berörda likställighet mellan extra ordinarie och vikarierande lärare — icke lämpligt att upprätthålla någon skillnad dem emellan i fråga om avlöningens storlek. Enligt nämnda beslut skola extra ordinarie och vikarierande lärare vid folk- och småskolorna erhålla begynnelseavlöning enligt löneklass, som är tre löneklasser lägre än begynnelselönen för motsvarande ordinarie lärare. Därjämte har bestämts, att jämställdhet skall råda mellan extra ordinarie och vikarierande lärare i fråga om rätt till avlöningsförhöjning efter viss tids tjänstgöring.

I fråga om löneställningen för de icke-ordinarie lärarna vid de högre kommunala skolformerna bör emellertid erinras, att de sakkunniga tidigare beträffande lönegradsplaceringen för ordinarie lärare vid samma skolor utgått från lönesättningen för lärarna vid de statliga läroverken. I anslutning härtill anse sig de sakkunniga jämväl beträffande avlöningsförmånerna för de icke-ordinarie lärarna böra i möjligaste mån anknyta till de grunder, som av 1937 års riksdag godtagits i fråga om motsvarande lärargrupper vid de statliga läroverken.

Enligt läroverkslönesakkunnigas, av föredragande departementschefen i pro-

positionen nr 271/1937 förordade förslag skulle extra ordinarie lärare vid de statliga läroverken åtnjuta avlöning enligt en löneplan, som anslöte sig till den allmänna civilförvaltningens löneplan för extra ordinarie tjänstemän, d. v. s. med en begynnelselönen för varje lönegrad, som med två löneklasser understiger begynnelselönen för ordinarie befattningshavare i samma lönegrad. I fråga om de av läroverkslönesakkunniga tillämpade principerna för lönegradsplaceringen av extra ordinarie lärare må följande framhållas. Nämnda sakkunniga hava utgått ifrån, att den markerade skillnad i lönegradshänseende, som inom allmänna civilförvaltningen iakttoges mellan å ena sidan de högsta förekommande lönegraderna för amanuenser och därmed jämförliga icke-ordinarie tjänstemän och å andra sidan den lägsta normal-lönegraden för närmast motsvarande ordinarie tjänstemän, i viss mån borde äga sin motsvarighet även i förhållandet mellan undervisningsväsendets närmast jämförliga icke-ordinarie och ordinarie tjänstemän. Läroverkslönesakkunniga hava i enlighet med denna uppfattning föreslagit t. ex. extra ordinarie adjunkt vid allmänt läroverk m. fl. läroanstalter till placering i 20:e lönegraden, medan närmast motsvarande ordinarie lärare i regel placerats i 23:e lönegraden och extra ordinarie ämneslärarinna har hänförs till 18:e lönegraden under det att ordinarie sådan lärarinna inplacerats i 21:a lönegraden. Lärare, vilka innehava extra ordinarie tjänster, motsvarande ordinarie befattningar i lönegraderna 20—18, hava i löneplanen för extra ordinarie inplacerats 2 lönegrader lägre eller sålunda i lönegraderna 18—16. Från och med den 16:e lönegraden och nedåt har skillnaden satts till blott en lönegrad.

I detta förslag vidtog riksdagen den ändringen, att extra ordinarie adjunkt ansågs böra placeras i 21:a lönegraden i stället för i den föreslagna 20:e.

I anslutning till vad riksdagen sålunda beslutit beträffande de icke-ordinarie lärarna vid de statliga läroverken, torde, med den av de sakkunniga förordade löneställningen för ordinarie ämneslärare vid de högre kommunala skolformerna, vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och praktiska mellanskolor anställda extra ordinarie ämneslärare med adjunkt-kompetens böra hänföras till den 21:a lönegraden i löneplanen för extra ordinarie befattningshavare. I anslutning härtill synas extra ordinarie ämneslärare utan dylik kompetens vid i detta betänkande avsedda skolformer böra hänföras till 19:e lönegraden inom nämnda löneplan.

Den av läroverkslönesakkunniga för extra lärare föreslagna, av Kungl. Maj:t och riksdagen sedermera godtagna löneplanen ansluter sig till allmänna civilförvaltningens löneplan för extra tjänstemän. Varje lönegrad inom denna löneplan börjar alltså med en löneklass, som är tre löneklasser lägre än begynnelselönen för motsvarande ordinarie lärare. I fråga om löneklassplaceringen av extra lärare, hava sistnämnda sakkunniga genomgående placerat dessa lärare i samma lönegrad som extra ordinarie lärare av motsvarande slag. Motsvarande lönesättning torde även böra tillämpas beträffande vikarierande lärare vid de högre kommunala skolformerna.

Beträffande avlöning till timlärare hava läroverkslönesakkunniga fram-

hållit, att de i den av dessa sakkunniga föreslagna avlöningsplanen för systerberörda lärare upptagna beloppen vore konstruerade med utgångspunkt från lönen i den högre av de båda för extra lärare av motsvarande slag ifrågakommande löneklasser. Att sagda löneklass lades till grund hade ansetts motiverat med hänsyn till, att timpläraren icke såsom den extra läraren hade några särskilda förmåner sig tillförsäkrade, såsom avlöning vid sjukledighet etc.

Med hänsyn till timpläraryrkebegreppets utvidgning till att i vissa fall omfatta även lärare med full tjänstgöring och då timplärares avlöning konstruerats med utgångspunkt från extra lärarens lön, hade det befunnits nödvändigt att uppställa en begränsning ifråga om det antal veckotimmar, för vilket avlöningen för vissa timplärare finge beräknas. I avlöningsbestämmelserna för timplärare hava därför läroverkslönesakkunniga föreslagit ett stadgande av innehåll, att avlöning för timplärare i annat ämne än övningsämne finge beräknas högst för ett antal veckotimmar, som vore lika med de för motsvarande extralärare fastställda minimiantalet.

Enligt 1936 års lärarlönesakkunnigas ovan framlagda förslag skulle vid de högre kommunala skolformerna begreppet timplärare även i fortsättningen avse allenast lärare med partiell tjänstgöring. Vid sådant förhållande skulle beträffande dessa lärare strängt taget icke kunna åberopas de av läroverkslönesakkunniga angivna skälen för beräkning av timpläraryrkedena efter den högre av de löneklasser, som kunna ifrågakomma för extra lärare. Tillräckliga skäl torde emellertid icke föreligga för ett frångående på denna punkt av den eljest tillämpade principen, att lärarlönerna vid ifrågavarande kommunala skolformer i möjligaste mån böra anpassas efter de bestämmelser, som kunna komma att gälla vid de statliga läroverken. 1936 års lärarlönesakkunniga hava därför i det i detta betänkande framlagda förslaget till avlöningsreglemente anpassat timpläraryrkedena efter läroverkslönesakkunnigas förslag. Då ersättning som timplärare enligt förslaget endast skulle utgå vid partiell tjänstgöring, hava de sakkunniga ansett någon begränsning lika den som föreslagits beträffande de statliga läroverken icke vara av behovet påkallad.

Lärare i övningsämnena.

Undervisningen vid ifrågavarande högre kommunala skolformer i *övningsämnena* bestrides i viss utsträckning av ordinarie ämneslärare. Enligt gällande bestämmelser kan nämligen i de för sådan tjänst bestämde läroämnena ingå jämväl ett och i vissa fall flera övningsämnena.

Sålunda föreskrives i gällande stadga för kommunala mellanskolor, att vid förening av ämnen för ledig ämneslärartjänst skolstyrelsen må för tjänsten bestämma två eller tre av de i undervisningsplanen upptagna läroämnena, varvid i tillämpliga delar skall gälla vad i läroverksstadgan föreskrives beträffande ledig adjunktstjänst, dock att i tjänst, där sådant anses för skolan ändamålsenligt, må efter skolöverstyrelsens beprövande kunna i stället för ett av läroämnena ingå ett övningsämne. I stadgan för de kommunala flicksko-

lorna har motsvarande stadgande intagits beträffande i undervisningsplanen för dessa skolor upptagna teoretiska respektive praktiska ämnen.

Beträffande de högre folkskolorna har i den nu gällande stadgan för dessa skolor föreskrivits, att skolstyrelsen må vid förening av ämnen för ledig ämneslärartjänst för tjänsten bestämma två eller tre av de i undervisningsplanen upptagna ämnena, vilka på grund av sin inbördes samhörighet lämpligen kunna förenas, *oavsett om de äro att räkna till läro- eller övningsämnen*; dock skall för det fall, att ämneskombinationen anses böra avvika från vad i sådant avseende är stadgat beträffande ledig adjunktstjänst vid allmänt läroverk, frågan om de ämnen, vilka skola ingå i tjänsten, underställas skolöverstyrelsens prövning och avgörande.

I regel bestrides emellertid undervisningen i övningsämnen och i förekommande fall i praktiska läroämnen vid ifrågavarande högre kommunala skolformer av lärare, vilka icke innehava ordinarie anställning.

I gällande statliga avlöningsbestämmelser har någon fast anställningsform icke upptagits för lärare i övningsämnen, utan deras avlöning har allenast fastställts till visst belopp för veckotimme räknat. Såvida icke dessa lärare genom vederbörande skoldistrikts försorg erhållit fastare anställning, hava de alltså endast anställning som timlärare.

Frågan om beredande åt övningslärare vid ifrågavarande högre kommunala skolformer av bättre anställningsvillkor har tidigare varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Sålunda framhöllo 1927 års skolsakkunniga i sitt den 31 oktober 1927 avgivna betänkande med utredning och förslag rörande inrättande av kommunala flickskolor (statens offentliga utredningar 1927: 27), att det på grund av det värde, som de praktiska ämnena och övningsämnena hade, och den betydelsefulla ställning, de skulle intaga vid ifrågavarande skolor, varit synnerligen önskvärt, att de sakkunniga kunnat föreslå anställandet av ordinarie lärare även i dessa båda slag av ämnen. Men då detta spørsmål endast utgjorde ett moment i ett komplex av likartade frågor, hade de sakkunniga ej ansett sig böra föregripa den utredning, som syntes erforderlig, innan definitivt beslut fattades. De sakkunniga framhöllo emellertid angelägenheten av att dessa frågor erhöles en snar lösning.

Vid framläggandet för 1928 års riksdag av proposition nr 116 angående statsbidrag till kommunala flickskolor m. m. uttalade föredragande departementschefen, att han i likhet med de sakkunniga skulle hava ansett synnerligen önskvärt, om ordinarie anställning kunnat beredas nämnda lärare, men denna fråga vore förknippad med så många och svårlösta spørsmål, att han för det dåvarande måste avstå från att tillstyrka ett beslut i sådan riktning. Under hänvisning till vad de sakkunniga i övrigt i denna angelägenhet anfört framhöll han särskilt, att frågan om dessa lärares ställning i varje fall så nära sammanhänge med motsvarande spørsmål vid andra kommunala skolformer, att dess lösgörande från dessa icke vore tillrådligt. Mot vad föredragande departementschefen sålunda anfört gjorde riksdagen i sin skrivelse nr 356/1928 i anledning av förenämnda proposition icke någon erinran.

I detta sammanhang torde få erinras, att de sakkunniga i sitt betänkande

angående lönereglering för lärare vid folk- och småskolor beträffande övningslärarnas vid folkskolorna anställnings- och avlöningsförhållanden framhållit, att behov otvivelaktigt föreläge av en reglering av dessa lärares löne- och anställningsvillkor. Det befanns emellertid vara nödvändigt, att vid en dylik reglering i ett sammanhang upptaga frågan om övningslärarnas ställning vid samtliga statsunderstödda läroanstalter, varvid särskilt måste uppmärksammas och närmare undersökas möjligheten av att fast anställa lärare i övningsämne för undervisning vid flera undervisningsanstalter av olika slag.

Med hänsyn till vad sålunda anförts kunde det måhända synas lämpligast, att frågan om övningslärarnas ställning samtidigt upptoges till prövning beträffande samtliga kommunala skolformer. Emellertid innefattar den av 1937 års riksdag beslutade löneregleringen för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken m. fl. statliga läroanstalter ett fast inordnande i lönesystemet även av lärare i övningsämnen. De skolformer, med vilka de sakkunniga här hava att syssla, kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och högre folkskolor, stå med hänsyn till utbildningsuppgift och organisation de allmänna läroverken mycket nära, och det synes, såsom förut vid flera tillfällen framhållits, vara angeläget, att löneförhållandena vid nämnda kommunala skolformer så nära som möjligt anpassas till läroverkens. Det skulle i betraktande härav onekligen framstå såsom en brist, om vid en lönereglering för samma skolformer lärarna i övningsämnen ställdes utanför.

Med hänsyn härtill hava de sakkunniga ansett sig böra undersöka, huruvida icke åtminstone i viss omfattning en fastare anställningsform skulle kunna beredas övningslärarna vid ifrågavarande kommunala skolformer, utan att den blivande utredningen om övningslärarna inom det kommunala skolväsendet därigenom föregripes.

Riksdagens omförmälda beslut i fråga om ordinarie övningslärare vid de statliga läroanstalterna innebär, att till lärare i övningsämne skall utgå lön med det för vederbörande löneklass gällande beloppet för tjänstgöring av 30 veckotimmar. För varje veckotimme, som över- eller understiger 30, skall tillägg respektive avdrag å årslönen ske med 3 %, dock så att uppkommet tal, därest det icke är i helt krontal jämnt delbart med tre, jämkas till närmast högre sålunda delbara krontal. Med hänsyn till gällande lönebestämmelser har ett högsta timantal bestämts, för vilket avdrag å lönen får göras, detta för att garantera lärarna i övningsämnen en viss minimilön. Sålunda skola lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott åtnjuta lön för lägst 9 veckotimmar samt lärarinna i kvinnlig slöjd för lägst 6 veckotimmar. Denna bestämmelse har ansetts komma att bli av betydelse för en och annan av de nu i tjänst varande lärarna i övningsämnen; ett nyinrättande av ordinarie lärartjänster i dessa ämnen torde däremot icke medgivas, med mindre timantalet väsentligt överstiger de ovannämnda talen och således en betryggande marginal finnes.

Såsom kompensation åt gymnastiklärarna vid de allmänna läroverken för

dessa lärares arbete med och ansvar för planläggningen och övervakandet av ungdomens friluftsliv har beslutits, att vid bestämmandet av det antal veckotimmar, för vilket lön skall beräknas, antalet tjänstgöringstimmar skall ökas med en, om det utgör högst 12, med två, om det utgör lägst 13 och högst 20, samt med tre, om det utgör mer än 20.

Vidare innehåller beslutet en bestämmelse till förhindrande av att en lärare i övningsämne med tjänstgöring vid mer än en statlig läroanstalt får högre sammanlagd årslön, än han skulle hava uppburit, om han haft tjänstgöring av samma omfattning vid allenast en läroanstalt.

1928 års lönekommitté hade, i likhet med vad skolöverstyrelsen förordat i sitt yttrande över lärarlönekommitténs betänkande, uttalat sig för att vid högre folkskolor anställda övningslärare med full tjänstgöring borde kunna anställas som ordinarie, med löneförmåner avpassade i förhållande till de för ämneslärare utgående.

I denna fråga av övervägande organisatorisk natur hade överstyrelsen ansett en särskild utredning krävas. Kommittén, som beträffande övningslärare vid folkskolor uttalat sig för sådan utredning, ansåg, att även i fråga om högre folkskolor utredning om övningslärares ställning vore erforderlig. Dock syntes utan närmare utredning kunna ifrågasättas, huruvida icke redan vid reglering av andra lärares löner den anordningen kunde vidtagas, att vid skolor av sådan storlek, att vid desamma behov av övningslärare med full tjänstgöring, d. v. s. 30 veckotimmar, vore permanent, ordinarie tjänster inrättades i sådana övningsämnen, i vilka finnes ordinarie läraretjänster vid läroverk, samt i sådana praktiska läroämnen, vilka till följd av vederbörande skolas inriktning borde betecknas såsom hörande till huvudämnena. Dessa lärare, i gymnastik, teckning, verkstadsarbete, sömnad och hushållsgöromål, borde erhålla lön enligt samma system, som kommittén föreslagit för övningslärares tjänstgöring vid läroverken, alltså med lön enligt vederbörlig löneklass för 30 veckotimmars tjänstgöring och med tillägg av 3 % utav lönen för varje 30 timmar överskjutande veckotimme, dock att så uppkommet tal avrundades till närmaste med 3 jämnt delbara kronor.

Även beträffande anställningsförhållandena för övningslärares vid de kommunala mellanskolorna anslöt sig 1928 års lönekommitté till skolöverstyrelsens i yttrandet över lärarlönekommitténs betänkande gjorda uttalande om önskvärdheten av att fastare anställningsform skapades för dessa övningslärare, åtminstone vid de större mellanskolorna. I det syftet syntes det kommittén, som om övningslärare med minst 20 veckotimmars tjänstgöring i sådana övningsämnen, inom vilka vid läroverken anställdes ordinarie lärare, skulle kunna erhålla ordinarie anställning och avlönas enligt samma system som motsvarande övningslärare vid läroverken.

För de kommunala flickskolorna föreslog lönekommittén samma avlöningsbestämmelser som för de kommunala mellanskolorna.

I betraktande av vad sålunda förekommit, hava 1936 års lärarlönesakkunniga för sin del kommit till den uppfattningen, att avlönings- och anställningsförhållandena för övningslärares vid de högre kommunala skolformer-

na böra, i avvaktan på resultatet av en allmän utredning, omfattande samtliga kommunala skolformer, kunna ordnas på så sätt, att timlärararvodena för dessa lärare anpassas efter de för de statliga läroverken beslutade lönebeloppen, och att därjämte möjlighet till fastare ordinarie eller extra ordinarie anställning beredes de övningslärare, vilka vid en och samma skola kunna erhålla stadigvarande tjänstgöring med ett större antal veckotimmar. Denna fastare anställning synes lämpligen böra ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som kan komma att gälla för lärare i motsvarande ämnen vid de statliga realskolorna och med iakttagande i tillämpliga delar av de föreskrifter, som kunna komma att meddelas beträffande ordinarie lärare i allmänhet vid ifrågavarande kommunala skolformer.

Av praktiska skäl torde emellertid avlöningsbestämmelserna för de övningslärare, som erhålla ordinarie anställning vid någon av de högre kommunala skolformerna, böra i vissa avseenden erhålla annan utformning än för övningslärarna vid de statliga läroanstalterna. Till följd av den beslutade anordningen, att det för varje veckotimme, varmed övningslärarens tjänstgöring över- eller understiger 30, skall ske tillägg till, respektive avdrag å lönen med 3 procent, har det för undvikande av otillfredsställande resultat blivit nödvändigt att meddela ovan angivna föreskrift till förhindrande av att lärare i övningsämne, som innehar tjänst i samma lönegrad vid mer än en staten tillhörig läroanstalt, icke må uppbära högre sammanlagd årslön, än han skulle hava uppburit, om han haft tjänstgöring av samma omfattning vid allenast en läroanstalt.

Någon motsvarighet till sistnämnda bestämmelse kan emellertid icke utan avsevärda olägenheter genomföras beträffande övningslärare vid de ifrågavarande kommunala skolformer, eftersom de olika skolorna ofta hava olika huvudmän. Vidare lär det ej sällan komma att inträffa, att lärare i övningsämne samtidigt innehar fast anställning vid en statlig undervisningsanstalt och vid någon av de högre kommunala skolformerna.

Efter att på olika vägar hava sökt komma fram till en lämplig lösning av ifrågavarande spörsmål hava de sakkunniga måst avstå från den i och för sig önskvärda och även närmast till hands liggande anordningen att tillämpa fullständigt enahanda avlöningsbestämmelser för övningslärarna vid de högre kommunala skolformerna som vid de statliga läroanstalterna.

I stället hava de sakkunniga ansett sig böra föreslå, att ovanberörda tillägg till, respektive avdrag å lönen fastställas till en trettiondedel av årslönen för varje veckotimme, varmed lärarens tjänstgöring över- eller understiger 30 veckotimmar. Med en dylik anordning kommer övningslärarens avlöning att utan särbestämmelser kunna regleras självständigt för varje skola, där han kan hava anställning.

För att kunna bilda sig en mening om vilket antal veckotimmar, som lämpligen bör föreskrivas som minimum för en ordinarie respektive extra ordinarie övningslärare vid ifrågavarande kommunala läroanstalter, hava de sakkunniga verkställt en utredning angående antalet veckotimmar för övningslärarna vid de olika högre kommunala skolorna. Resultatet av denna utredning framgår av nedanstående tabell.

Antal skolor höstterminen 1936 med nedannämnda antal veckotimmar i övningsämnen.

	Antal veckotimmar i övningsämnen					
	Högst 8	9—11	12—14	15—19	20—29	30 eller mera
<i>I teckning.</i>						
Kommunala mellanskolor	27	11	7	1	1	4
» flickskolor	—	1	2	6	11	5
Högre folkskolor { allmänna	31	1	—	—	—	—
yrkesbestämda	12	2	1	2	1	—
Säger högre folkskolor	43	3	1	2	1	—
Praktiska mellanskolor	—	—	1	—	3	4
Summa	70	15	11	9	16	13
<i>I gymnastik.</i>						
Kommunala mellanskolor	14	10	13	8	2	4
» flickskolor	1	—	1	7	10	6
Högre folkskolor { allmänna	27	1	3	—	—	—
yrkesbestämda	12	3	2	1	1	—
Säger högre folkskolor	39	4	5	1	1	—
Praktiska mellanskolor	—	—	—	—	2	6
Summa	54	14	19	16	15	16
<i>I musik.</i>						
Kommunala mellanskolor	45	2	—	—	2	2
» flickskolor	9	10	5	—	1	—
Högre folkskolor { allmänna	32	—	—	—	—	—
yrkesbestämda	17	—	—	—	—	—
Säger högre folkskolor	49	—	—	—	—	—
Praktiska mellanskolor	1	1	2	1	2	—
Summa	104	13	7	1	5	2
<i>I kvinnlig stöjd.</i>						
Kommunala mellanskolor	33	1	—	—	1	2
» flickskolor	—	—	—	4	12	9
Högre folkskolor { allmänna	11	—	1	—	—	—
yrkesbestämda	4	1	—	3	3	9
Säger högre folkskolor	15	1	1	3	3	9
Praktiska mellanskolor	—	—	—	—	—	1
Summa	48	2	1	7	16	21
<i>I manlig stöjd.</i>						
Kommunala mellanskolor	6	—	—	—	1	1
» flickskolor	—	—	—	—	—	—
Högre folkskolor { allmänna	8	—	—	—	1	—
yrkesbestämda	6	—	2	1	—	—
Säger högre folkskolor	14	—	2	1	1	—
Praktiska mellanskolor	1	—	—	1	—	—
Summa	21	—	2	2	2	1
<i>I hushållsgöromål.</i>						
Kommunala mellanskolor	12	—	—	—	—	3
» flickskolor	—	—	2	2	9	12
Högre folkskolor { allmänna	3	—	—	—	1	—
yrkesbestämda	2	5	1	2	—	12
Säger högre folkskolor	5	5	1	2	1	12
Praktiska mellanskolor	—	—	—	—	—	1
Summa	17	5	3	4	10	28

Vid bedömandet av frågan om det timantal, som bör föreskrivas som minimum för en fastare anställning, hava 1928 års lönekommitté och skolöverstyrelsen, såsom ovan erinrats, uttalat sig för att övningslärare vid högre folkskola med full tjänstgöring, d. v. s. 30 veckotimmar, borde kunna erhålla ordinarie anställning. Beträffande motsvarande lärare vid kommunala mellanskolor och kommunala flickskolor ansåg kommittén, att ordinarie anställning borde kunna erhållas av lärare med minst 20 veckotimmars tjänstgöring. Enligt de sakkunnigas mening torde tillräckliga skäl ej föreligga för att göra åtskillnad mellan de olika skolformerna i detta avseende. Samma minimum antal veckotimmar torde därför böra föreskrivas för ordinarie respektive extra ordinarie övningslärarbefattning vid samtliga här avsedda läroanstalter. Detta timantal torde kunna fastställas till 20, eller sålunda det antal, som 1928 års lönekommitté föreslagit för de kommunala mellanskolornas övningslärare, utan att den blivande utredningen om de kommunala övningslärarnas löne- och anställningsförhållanden därigenom föregripes. Däremot lär det icke vara möjligt att i förevarade sammanhang medgiva inrättande av ordinarie eller extra ordinarie övningslärartjänster vid ännu lägre veckotimtal än det sistnämnda. Enligt bestämmelserna i § 41 reglementet för statens pensionsanstalt är nämligen från pensionsrätt undantagen extra ordinarie eller på viss tid, ej överstigande ett läsår, anställd lärare, som ej har minst 20 undervisningstimmar i veckan. Att frågå denna regel, innan den mera omfattande utredningen angående övningslärarnas ställning blivit verkställd, synes icke tillrådligt. Såsom av ovanstående tabell framgår, skulle ett icke oväsentligt antal övningslärare vid de olika skolorna kunna erhålla fastare anställning enligt de sakkunnigas förslag.

Vad härefter angår frågan om den *löneställning*, som bör tillkomma lärarna i övningsämnen vid de högre kommunala skolformerna, må till en början erinras, att 1937 års riksdag beslutit följande lönegradsplaceringar för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken.

Befattning	L ö n e g r a d	
	ordinarie lärare	extraordinarie och extra lärare
Lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott.....	20	18
Lärlarinna i kvinnlig slöjd	16	15
Lärare i hushållsgöromål	—	15
Lärare i manlig slöjd	—	15

För timlärare hava enligt samma riksdags beslut godtagits följande lönebelopp för veckotimme räknat.

	O r t s g r u p p						
	A	B	C	D	E	F	G
För lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott	123	128	133	138	143	148	153
För lärare i manlig slöjd, kvinnlig slöjd eller hushållsgöromål	101	106	111	116	121	126	131

Beträffande övningslärarna vid de allmänna läroverken är emellertid att märka, att uttryckliga bestämmelser meddelats i läroverksstadgan angående behörighetsvillkoren för flertalet av dessa tjänster. Sålunda har för behörighet till lärartjänst i *teckning* uppställts följande fordringar:

att antingen hava avlagt realexamen eller genom intyg av vederbörande ordinarie lärare vid allmänt läroverk eller på annat sätt hava styrkt sig äga motsvarande kunskaper;

att hava nöjaktigt genomgått den vid tekniska skolan i Stockholm anordnade högre undervisningskursen för teckningslärare; skolande dock behörighet till teckningslärarbefattning vid realskola jämväl tillkomma den, som nöjaktigt genomgått den lägre undervisningskursen för teckningslärare vid nyssberörda skola; samt

att hava nöjaktigt genomgått provkurs i enlighet med de föreskrifter, som därom framdeles varda meddelade.

För behörighet till lärarbefattning i *musik* fordras:

att antingen hava avlagt realexamen eller genom intyg av vederbörande ordinarie lärare vid allmänt läroverk eller på annat sätt hava styrkt sig äga motsvarande kunskaper; samt

att vid musikkonservatorium hava avlagt högre musklärarexamen.

För behörighet till lärartjänst i *gymnastik med lek och idrott* fordras:

att hava genomgått fullständig gymnastiklärarkurs vid gymnastiska centralinstitutet.

För lärarbefattning i övriga övningsämnen har däremot läroverksstadgan allenast föreskrivit, att läraren skall hava erhållit utbildning enligt de bestämmelser, som därom äro eller kunna varda meddelade. De ordinarie tjänster, som avses med sistnämnda stadgande, äro lärarinnebefattningarna i kvinnlig slöjd. I fråga om behörighet till dessa tjänster har Kungl. Maj:t genom beslut den 19 oktober 1934 föreskrivit, att för dylik behörighet skall vederbörande hava genomgått av Kungl. Maj:t för ändamålet godkänd lärarinnekurs i ämnet. Genom beslut den 16 november 1934 har Kungl. Maj:t godkänt vissa kurser för utbildning av lärarinnor i kvinnligt handarbete vid allmänt läroverk.

För lärare i övningsämnen vid de högre kommunala skolformerna finnas däremot icke några motsvarande bestämmelser om behörighet meddelade, utan skall enligt föreskrifter i stadgan för vederbörande skolform extra ordinarie lärares, timlärares och vikaries kompetens prövas av skolans styrelse, sedan rektor avgivit yttrande. Därvid skall styrelsen tillse, att så vitt möjligt till sådan lärare endast förordnas den, som är fullt förtrogen med

de ämnen, i vilka han skall undervisa, och som äger erforderliga insikter rörande uppfostran och undervisning samt nödig undervisningsskicklighet. Vidare skall skolstyrelsen vara skyldig att ställa sig till efterrättelse de erinringar, vartill skolöverstyrelsen kan finna sig föranlåten med hänsyn till lärarnas lämplighet och kompetens.

De sakkunniga hava ansett sig böra göra en undersökning angående den utbildning, som de nuvarande övningslärarna vid ifrågavarande kommunala skolformer erhållit. Resultatet av denna undersökning återfinnes i bilagan I vid detta betänkande. Av däri lämnade uppgifter framgår, att även om vederbörande lärares utbildning, särskilt i vissa ämnen, varit ganska varierande, hava dock lärarna i stort sett förvärvat sig en god kompetens. I en del ämnen hava så gott som samtliga lärare enahanda kompetens, som föreskrivits för erhållande av motsvarande anställning vid allmänt läroverk.

Med hänsyn härtill och i betraktande av att dessa lärares arbetsuppgifter så nära sammanfalla med motsvarande lärares vid de statliga realskolorna, anse sig de sakkunniga böra förorda, att i varje fall timlärarlönerna bestämmas till samma belopp för övningslärare vid här avsedda kommunala skolformer som för övningslärare vid de allmänna läroverken.

Vad därefter beträffar lönesättningen för de ovan föreslagna ordinarie och extra ordinarie lärartjänsterna i övningsämnen vid ifrågavarande kommunala skolformer, anse sig de sakkunniga böra utgå ifrån, att samma behörighetsvillkor för erhållande av dessa befattningar komma att uppställas, som föreskrivits beträffande motsvarande lärare vid de allmänna läroverken. Under förutsättning, att så blir fallet, torde dessa befattningar böra hänföras till samma lönegrader, som beslutits för motsvarande övningslärartjänster vid de allmänna läroverken. I annat fall böra befattningarna i fråga hänföras till lönegrad, som är närmast lägre än den, som gäller för motsvarande befattning vid allmänt läroverk.

Lärare i praktiska läroämnen m. m.

De sakkunniga hava ansett sig böra särskilt behandla frågan om avlöningsförmånerna för sådana lärare vid de praktiska mellanskolorna, som undervisa i s. k. praktiska läroämnen. Sådana ämnen äro exempelvis

vid teknisk linje mekanik med hållfasthetslära, teknisk varukännedom, beskrivande maskin- och byggnadslära, industriell ekonomi, ritteknik, fältmätning och avvägning samt verkstadsarbete;

vid handelslinje handelsräkning, bokföring med affärskorrespondens och annat kontorsarbete, handelslära och handelsrätt, inköps- och försäljningsteknik, stenografi och maskinskrivning samt

vid den husliga linjen sömnad, hushållsgöromål med hushållslära, hemsjukvård, barnavård, matlagning och bakning.

Dessa ämnen kunna alltså vara av ganska skiftande art. Vissa av dem såsom t. ex. mekanik med hållfasthetslära, beskrivande maskin- och byggnadslära, handelsräkning, handelslära och handelsrätt kunna sägas endast relativt obetydligt skilja sig från vanliga läsåmnen, under det att sådana

ämnen som exempelvis hushållsgöromål och sömnad närmast kunna jämföras med motsvarande övningsämnena, även om de såsom examensämnena hava en annan ställning vid de praktiska mellanskolorna än övningsämnena vid de teoretiska skolorna. Ett slags mellanställning mellan läsämnen och övningsämnena synas sådana ämnen som maskinskrivning och stenografi och även verkstadsarbete intaga. Såsom väsentligen färdighetsämnena stå även de övningsämnena nära men äro på resp. linjer av de praktiska mellanskolorna till sin betydelse måhända närmast jämförliga med läsämnen vid de teoretiska skolorna.

I de mera teoretiskt betonade av de praktiska läroämnena, t. ex. mekanik med hållfasthetslära, handelsräkning o. s. v., torde undervisning i regel meddelas av ämneslärare, vilka jämväl undervisa i vanliga läsämnen, eller ock av lärare med enahanda eller liknande kompetens som dessa. Enligt vad de sakkunniga ovan föreslagit, skulle Kungl. Maj:t äga att efter ansökning och prövning från fall till fall förklara lärare vid de praktiska mellanskolorna i tekniska eller yrkesbetonade ämnen, vilka icke äga formell adjunktsbehörighet, men som med hänsyn till ifrågavarande skolors utbildningsuppgift måste anses besitta en med sådan behörighet likvärdig kompetens, berättigade att åtnjuta lön som adjunktskompetenta lärare. Lärare i ifrågavarande ämnen, vilka icke av Kungl. Maj:t tillerkännas en sådan löneställning, böra erhålla avlöning såsom icke adjunktskompetenta ämneslärare. Härigenom torde berättigade krav på en skäligen löneställning för nyssnämnda lärare bliva tillgodosedda.

Vad därefter angår med övningsämnena nära besläktade praktiska läroämnena, såsom hushållsgöromål och sömnad, anse sig de sakkunniga böra föreslå samma löneställning för lärare i dessa ämnen som för motsvarande övningslärare. De sakkunniga vilja dock icke bestrida att åtminstone i fråga om vissa av dessa ämnen tvekan kan råda, huruvida icke en högre lönesättning kunde vara berättigad, men med hänsyn till att ifrågavarande skolor ännu knappast kommit ur försöksstadiet, hava de sakkunniga ansett, att ytterligare någon tids erfarenhet från skolornas verksamhet bör föreligga, innan en klar gränsdragning mellan berörda lärare och övningslärarna kan ske. Det bör även framhållas, att den av de sakkunniga förordade möjligheten att för lärare i övningsämnena tillskapa ordinarie och extra ordinarie tjänster, vilken bör gälla även beträffande förevarande lärare, synes komma att för dem medföra en rätt allmän förbättring i fråga om anställnings- och avlöningsförhållanden, ty de hava i regel härför erforderligt antal veckotimmar.

Vad slutligen angår lärare i sådana praktiska läroämnena som exempelvis stenografi och maskinskrivning samt även verkstadsarbete, vilka icke kunna direkt jämföras med varken läsämnen eller övningsämnena, föreslå de sakkunniga, att, där ej Kungl. Maj:t för visst fall annorlunda förordnar, sistberörda lärare erhålla avlöning enligt 16:e lönegraden, d. v. s. samma lön, som föreslagits för lärare i slöjd och hushållsgöromål. Skulle Kungl. Maj:t finna lärarens utbildning eller andra förhållanden därtill föranleda, bör dock Kungl. Maj:t äga befogenhet att bestämma, att läraren skall åtnjuta avlö-

ning enligt högre lönegrad, dock högst 20:e lönegraden, eller alltså den högsta lönegrad, som ifrågasatts för lärare i övningsämne.

Även för lärare i motsvarande ämnen (yrkesämnena) vid yrkesbestämda högre folkskolor hava de sakkunniga föreslagit avlöning enligt 16:e lönegraden, dock utan rätt för Kungl. Maj:t att medgiva avlöning enligt högre lönegrad. I anslutning till vad som för närvarande gäller skall dock timlärare i yrkesämne kunna erhålla förhöjt arvode, då särskilda skäl härför föreligga.

Slutligen få de sakkunniga i fråga om avlöningsförmånerna till lärare i praktiska läroämnen erinra, att föredragande departementschefen i propositionen 271/1937 beträffande avlöningen till timlärare vid i statliga läroverk inbyggda praktiska realskolelinjer uttalat, att denna avlöning tillsvdare borde utgå som till övriga timlärare. Framdeles borde dock enligt departementschefens mening tagas under överbägande, i vad mån särskilda bestämmelser erfordrades i fråga om timläraravlöning för undervisning i sådana specialämnena, som fölle utanför de vanliga skolämnena krets.

De sakkunniga förutsätta, att en dylik omprövning av lärararvodena vid praktiska linjer samtidigt kommer till stånd för såväl statliga som kommunala läroanstalter.

KAP. IV.

1936 års lärarlönesakkunnigas förslag till avlöningsreglemente för lärare vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och högre folkskolor.

1 kap. Reglementets tillämpningsområde.

1 §.

Detta reglemente äger tillämpning å lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och högre folkskolor.

2 kap. Ordinarie lärare.

2 §.

1 mom. Ordinarie lärare äger åtnjuta *avlöning* enligt i detta reglemente givna föreskrifter och under de i detsamma stadgade villkor ävensom i enlighet med de särskilda föreskrifter, som kunna varda av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade.

2 mom. Avlöning utgår, där ej annorlunda i reglementet stadgas, från och med den dag, tjänsten tillträdes, till och med den dag, läraren avgår på grund av avsked, entledigande eller dödsfall.

3 mom. Utbetalning av avlöning sker månadsvis i efterskott, så framt icke Kungl. Maj:t beträffande särskild ersättning annorlunda stadgat.

4 mom. Angående lärares skyldighet att avgå från tjänsten samt rätt till pension är särskilt stadgat.

3 §.

1 mom. Med ordinarie lärarbefattning må icke förenas annan tjänst å rikets eller riksdagens stat, ej heller, utan att sådant medgivits genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen, å kommuns stat; dock att med ordinarie befattning såsom lärare i övningsämne må kunna förenas annan tjänst, därest skolöverstyrelsen på därom gjord framställning prövar sådan förening kunna utan olägenhet för undervisningen äga rum.

2 mom. Med ordinarie befattning må ej heller förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag det vara må, så framt ej skolöverstyrelsen, efter prövning att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstens utövande, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tillsvidare bibehållas.

3 mom. Lärare må ej åtaga sig undervisning i annan läroanstalt, så framt ej, vad angår rektor, skolöverstyrelsen eller, vad angår annan lärare, vederbörande rektor, efter av skolöverstyrelsen givna riktlinjer, uppå därom gjord framställning och efter prövning att ifrågavarande undervisning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen å den ordinarie befattningen, finner uppdraget kunna få mottagas och tillsvidare bibehållas.

4 §.

1 mom. För ordinarie lärarbefattning, som i detta reglemente avses, utgår lön enligt den i 5 § införda *löneplanen*, vilken för varje *lönegrad* upptager vissa *löneklasser* med särskilda, för olika *ortsgrupper* fastställda lönebelopp, dock med den begränsning för kvinnlig befattningshavare, som i 6 § 2 mom. omförmäles.

I den vid detta reglemente fogade tjänsteförteckningen angives, till vilken lönegrad varje särskild befattning är att hänföra.

Fördelningen av de orter, där lärarna äro stationerade, å de uti löneplanen upptagna *ortsgrupperna* fastställas av Kungl. Maj:t på grundval av utredning rörande de för orterna gällande allmänna levnadskostnaderna.

Den löneklass inom lönegraden, enligt vilken lärarens lön skall utgå, fastställs i enlighet med föreskrifterna i 6—8 §§, och bestämmas lönebeloppet inom löneklassen efter den *ortsgrupp*, till vilken lärarens stationeringsort blivit hänförd.

2 mom. Till lärare i teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd eller hushållsgöromål, utgår lön med det för vederbörande löneklass gällande beloppet vid en tjänstgöring av 30 veckotimmar. För varje veckotimme, som över- eller understiger 30, sker tillägg respektive avdrag å årslönen med en trettiondedel; skolandet härvid iakttagas, att det efter tillägg respektive avdrag uppkomna talet skall, därest det icke är i helt krontal jämnt delbart med tre, jämkas till närmast högre sålunda delbara krontal.

För lärare i gymnastik med lek och idrott skall vid bestämmandet av det antal veckotimmar, för vilket lön enligt stadgandena i första stycket skall be-

räknas, antalet tjänstgöringstimmar ökas med en, om det utgör högst 12, med två, om det utgör lägst 13 och högst 20, samt med tre, om det utgör mer än 20.
3 mom. Förutom lön kunna utgå *kallortstillägg* enligt stadgandet i 11 § samt de *särskilda förmåner och ersättningar*, som omförmälas i 21—24 §§.

5 §.

Löneplan.

Lönegrad		Löne- klass nr	O r t s g r u p p						
nr	omfattar löneklasserna nr		A	B	C	D	E	F	G
Årslön, kronor									
1	1—5	1	1 500	1 566	1 632	1 698	1 764	1 830	1 896
2	2—6	2	1 620	1 692	1 764	1 836	1 908	1 980	2 052
3	3—7	3	1 740	1 818	1 896	1 974	2 052	2 130	2 208
4	4—8	4	1 860	1 944	2 028	2 112	2 196	2 280	2 364
5	5—9	5	1 980	2 070	2 160	2 250	2 340	2 430	2 520
6	6—10	6	2 100	2 196	2 292	2 388	2 484	2 580	2 676
7	7—11	7	2 220	2 322	2 424	2 526	2 628	2 730	2 832
8	8—12	8	2 340	2 448	2 556	2 664	2 772	2 880	2 988
9	9—13	9	2 460	2 574	2 688	2 802	2 916	3 030	3 144
10	10—14	10	2 580	2 700	2 820	2 940	3 060	3 180	3 300
11	11—15	11	2 730	2 856	2 982	3 108	3 234	3 360	3 486
12	12—16	12	2 880	3 012	3 144	3 276	3 408	3 540	3 672
13	13—17	13	3 060	3 198	3 336	3 474	3 612	3 750	3 888
14	14—18	14	3 240	3 384	3 528	3 672	3 816	3 960	4 104
15	15—19	15	3 450	3 600	3 750	3 900	4 050	4 200	4 350
16	16—20	16	3 660	3 816	3 972	4 128	4 284	4 440	4 596
17	17—21	17	3 960	4 122	4 284	4 446	4 608	4 770	4 932
18	18—22	18	4 260	4 434	4 608	4 782	4 956	5 130	5 304
19	19—23	19	4 560	4 746	4 932	5 118	5 304	5 490	5 676
20	20—23	20	4 860	5 058	5 256	5 454	5 652	5 850	6 048
21	21—24	21	5 160	5 370	5 580	5 790	6 000	6 210	6 420
22	22—25	22	5 520	5 736	5 952	6 168	6 384	6 600	6 816
23	23—26	23	5 880	6 102	6 324	6 546	6 768	6 990	7 212
24	24—27	24	6 300	6 528	6 756	6 984	7 212	7 440	7 668
25	25—28	25	6 720	6 954	7 188	7 422	7 656	7 890	8 124
26	26—29	26	7 140	7 380	7 620	7 860	8 100	8 340	8 580
27	27—30	27	7 620	7 860	8 100	8 340	8 580	8 820	9 060
28	28—31	28	8 100	8 340	8 580	8 820	9 060	9 300	9 540
29	29—32	29	8 580	8 820	9 060	9 300	9 540	9 780	10 020
30	30—33	30	9 060	9 300	9 540	9 780	10 020	10 260	10 500
—	—	31	9 540	9 780	10 020	10 260	10 500	10 740	10 980
—	—	32	10 020	10 260	10 500	10 740	10 980	11 220	11 460
—	—	33	10 500	10 740	10 980	11 220	11 460	11 700	11 940

6 §.

1 mom. Vid tillträddandet av ordinarie befattning erhåller lärare, vare sig han förut innehade sådan befattning eller ej, lön enligt lägsta löneklassen för den lönegrad, till vilken tjänsten hör, där ej föreskrifterna i 7 och 8 §§ giva anledning till avvikelse härutinnan.

2 mom. Efter att hava tillhört en och samma löneklass under tre år uppflyttas lärare till närmast högre löneklass samt efter ytterligare tre år till den därpå följande högre löneklassen och så vidare, intill dess den för lönegraden fastställda högsta löneklassen uppnåtts, allt så framt ej annat följer av föreskrifterna i 7 och 8 §§.

Kvinnlig lärare äge dock icke rätt att åtnjuta lön enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad.

3 mom. Uppflyttning till högre löneklass sker vid ingången av kalenderkvartalet näst efter det, under vilket den för sådan uppflyttning stadgade tjänstetiden i den lägre löneklassen tilländagått.

I övrigt gäller såsom villkor för lärares uppflyttning till högre löneklass:

a) att han under minst fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för vinnande av uppflyttning, skall hava bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan lärartjänst eller skollärbefattning vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet, dock att härvid icke skall föras honom till last den tid, han åtnjutit ferier, semester eller annan ledighet med oavkortad lön eller ledighet för att uppehålla befattning i statens tjänst eller för fullgörande av annat offentligt uppdrag eller honom åliggande militär tjänstgöring och ej heller den tid, varunder till följd av smittsam sjukdom undervisningen vid läroanstalten varit inställd.

b) att uppskov med uppflyttningen icke prövats böra äga rum med hänsyn till mindre väl vitsordad tjänstgöring under tid, läraren tillhört den lägre löneklassen; dock att härvid viss i tjänsten begången förseelse, för vilken läraren särskilt bestraffats, icke i och för sig må räknas honom till last, utan hänsyn därtill tagas, endast då förseelsen kan sägas karaktärisera arten av tjänstgöringen i dess helhet; samt

c) att läraren icke redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han, enligt vad därom särskilt är stadgat, skall vara skyldig att avgå från tjänsten.

Beslut om uppskov av anledning, som i punkten b) sägs, må icke fattas utan att läraren lämnats tillfälle att förklara sig, och skall sådant beslut avse viss tid, minst ett halvt och högst tre år. Vid uppskovstidens utgång skall uppflyttning ske, om ej tjänstgöringen under nämnda tid givit anledning till förnyat uppskov därmed.

4 mom. Har lärare, med tillämpning av föreskriften i 3 mom. punkten b) först efter viss tids uppskov blivit uppflyttad till högre löneklass, må sedermera, om hans fortsatta tjänstgöring anses böra föranleda därtill, kunna förordnas, att han för uppflyttning till än högre löneklass skall äga såsom tjänstetid tillgodoräkna sig jämväl den tid, uppskovet varat.

5 mom. Beslut om lärares uppflyttning i högre löneklass fattas av skolöverstyrelsen efter därom av vederbörande skolstyrelse gjord framställning. Sådan framställning bör av skolstyrelsen göras i god tid, innan läraren äger tillträda lön i den högre löneklassen.

7 §.

1 mom. Om den, som från icke-ordinarie befattning vinner befordran till ordinarie tjänst, innehar sådan anställning i statens tjänst eller i tjänst vid i detta reglemente avsedd läroanstalt, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågavarande ordinarie tjänsten, må för bestämmandet av hans begynnelselön i denna tjänst och sedermera för hans uppflyttning till högre löneklass tillgodoräknas honom den tid utöver tre år, under vilken han efter fyllda 18 år i en följd innehaft dylik anställning.

Vid tillämpning av stadgandet i föregående stycke må sådant avbrott i anställningen, som föranletts av genomgående av provår eller av tjänstgöring vid under skolöverstyrelsens inseende ställd läroanstalt, så ock avbrott i anställningen intill högst ett år, varunder lärare avlagt sådan licentiatexamen eller sådant disputationssprov, som är av betydelse för kompetens såsom lärare, icke utesluta rätt för läraren att för löneklassplacering tillgodoräkna anställningstid före avbrottet.

2 mom. I övrigt må för enahanda ändamål lärare, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, helt eller delvis tillgodoräknas den tid, varunder han eljest utfört sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet, som i avseende å sin art och omfattning finnes ur det allmännas synpunkt svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än det arbete, han har att utföra å befattningen.

3 mom. Vid sådant tillgodoräknande, varom i denna paragraf sägs, tages icke hänsyn till del av kalenderkvartal.

8 §.

1 mom. Därest ordinarie lärare vid befordran till tjänst inom högre lönegrad åtnjöt eller från tiden för den högre tjänstens tillträdande skulle i den lägre tjänsten hava kommit i åtnjutande av lön enligt sådan löneklass, som är gällande jämväl för den högre lönegraden, skall han vara berättigad att omedelbart erhålla lön enligt närmast högre löneklass.

Ordinarie lärare, som före tillträddandet av högre tjänst åtnjöt lön enligt löneklass, som är närmast lägre än den, till vilken han på grund av nysnämnda föreskrift eller stadgandet i 6 § 1 mom. bör vid befordran hänföras, äger att, för omedelbar eller framtida uppflyttning till högre löneklass i den nya tjänsten, räkna sig tillgodo den tid intill tre år, varunder han tillhört eller beräknats hava tillhört berörda lägre löneklass.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning beträffande lärare, som vid befordran till tjänst vid någon av de läroanstalter, å vilka reglementet äger tillämpning, innehade ordinarie befattning vid annan statlig eller

statsunderstödd kommunal läroanstalt, för vilken lönereglering genomförts efter samma grunder, som tillämpats i detta reglemente.

Vid ordinarie lärares befordran till tjänst inom högre lönegrad må, i den mån så prövas skäligt, för bestämmandet av hans begynnelselön i den nya tjänsten och sedermera för hans uppflyttning till högre löneklass kunna tillgodoräknas honom den tid utöver tre år, varunder han såsom ordinarie lärare inom de närmaste nio åren före befordringen vid i detta reglemente avsedd läroanstalt eller i statens tjänst på förordnande eller å extra stat uppehållit befattning, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den befattning, han vid befordringen tillträder. Härvid må dock icke tillgodoräknas förordnande eller annan tjänstgöring av kortare varaktighet än sex månader i ett sammanhang. Vid sådant tillgodoräknande skall en termin anses vara lika med sex månader.

För det ändamål, som i föregående stycke avses, och under iakttagande i tillämpliga delar av där stadgade grunder må Kungl. Maj:t, efter prövning i varje särskilt fall, kunna tillgodoräkna lärare jämväl tid, varunder denne eljest vid i detta reglemente avsedd läroanstalt eller i statens tjänst utfört arbete, som i avseende å art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbart med eller av högre värde än det, han har att i den erhållna tjänsten utföra.

2 mom. Lärare, som efter egen ansökan flyttas till annan tjänst inom samma lönegrad eller från tjänst inom högre till tjänst inom lägre lönegrad, äger bibehålla den placering i löneklass, han före tillträddandet av den nya tjänsten innehade; dock må lönen icke i något fall utgå enligt högre löneklass än den högsta för den nya tjänsten fastställda.

Vad sålunda stadgas, gäller även vid övergång till i detta reglemente avsedd kommunal lärartjänst från tjänst inom statens undervisningsväsende.

9 §.

1 mom. Lärare skall vara underkastad de föreskrifter, som äro eller varda meddelade i gällande instruktion, stadga eller reglemente.

2 mom. Lärare skall vidare, med bibehållande av den lönegrad han innehar, vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller den jämkning i åligganden, som kan bliva honom i behörig ordning ålagd.

3 mom. Därjämte skall lärare, därest vid en möjligen inträdande förändrad organisation av den gren av undervisningsväsendet, han tillhör, hans tjänstgöring anses böra förläggas till annan jämförlig gren av undervisningsväsendet ävensom eljest, då Kungl. Maj:t med hänsyn till undervisningsväsendets behov, efter vederbörandes hörande, prövar sådant nödigt, vara pliktig att, med bibehållande av den lönegrad han innehar, låta sig förflyttas från innehavande befattning till annan lärarbefattning inom undervisningsväsendet, jämväl med förändring av stationeringsorten.

4 mom. Nedflyttas befattning till lägre lönegrad, äge den, som då innehar tjänsten, uppbära lön i den lönegrad, befattningen förut tillhörde, intill dess han avgår från befattningen.

10 §.

I de fall, då den årliga lästiden vid högre folkskola icke uppgår till 38 läsveckor, skall för lärare vid sådan skola tjänstgöringsskyldigheten kunna utökas med en veckotimme för varje läsvecka, varmed antalet läsveckor understiger 38.

11 §.

Till lärare, som är bosatt å sådan ort inom de norra delarna av landet, där vistelsen på grund av klimatiska och fysiologiska förhållanden kan, fränsett ökade levnadskostnader, anses medföra avsevärda olägenheter, utgår *kallortstillägg* med nedanstående för sex olika *kallortsklasser* bestämda belopp för kalenderår räknat, nämligen:

för kallortsklass	I	.....	60 kronor
»	»	II	..... 120 »
»	»	III	..... 195 »
»	»	IV	..... 300 »
»	»	V	..... 450 »
»	»	VI	..... 600 »

För lärare i övningsämne, vilkens lön reducerats med stöd av föreskrifterna i 4 § 2 mom., skall kallortstillägget undergå motsvarande reduktion som tillämpats i fråga om lönen.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att bestämma de orter, där kallortstillägg må utgå, samt dessa orters fördelning å nämnda sex kallortsklasser.

Kallortstillägg utgår för den tid, anställningen varar, och utbetalas med en tolfedel av ovan angivna årsbelopp för kalendermånad räknat.

12 §.

1 mom. Lärare äger uppbära oavkortad lön jämte, i förekommande fall, kallortstillägg och i 23 § angivet arvode icke blott för den tid, han tjänstgjort å egen eller annan befattning inom den läroanstalt han tillhör, utan även för den tid, under vilken han enligt bestämmelserna i 17 § åtnjutit ferier eller semester, eller vilken han, efter i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t lämnat medgivande, använt för att utom sin tjänstgöringsort göra iakttagelser eller idka studier, som på ett påtagligt sätt kunna tjäna undervisningsväsendets intressen.

2 mom. Lärare äger åtnjuta oavkortad lön jämte kallortstillägg för tid, under vilken undervisningen vid den läroanstalt, vid vilken han är anställd, blivit till följd av smittsam sjukdom inställd och han av sådan anledning hindrats tjänstgöra. Därest undervisningen av nu nämnd anledning blivit inställd och läsåret på grund därav förlänges, skall av sådan anledning ingen särskild ersättning utgå.

13 §.

1 mom. Därest lärare, som äger rätt till ferier, av behörigen styrkt sjukdom i andra fall än uti 2 mom. avses, hindras att tjänstgöra, skall han, så framt ej Kungl. Maj:t för särskilt fall finner skäl annorlunda medgiva, med

bibehållande i förekommande fall av kallortstillägg, å lönen vidkännas ett *tjänstledighetsavdrag* till belopp för dag räknat, som framgår av nedanstående tabell.

Lärare, som har rätt till semester, äger under enahanda förhållanden åtnjuta oavkortad lön jämte kallortstillägg under högst så lång tid av ett och samma kalenderår, att ledigheten för sjukdom tillika med semester icke överstiger 45 dagar, men skall, så framt ej Kungl. Maj:t för särskilt fall finner skäl annorlunda medgiva, för tid därutöver å lönen vidkännas nedanstående *tjänstledighetsavdrag* för dag räknat.

Löneklass enligt 5 §	Tjänstledighetsavdrag		Löneklass enligt 5 §	Tjänstledighetsavdrag		Löneklass enligt 5 §	Tjänstledighetsavdrag	
N:r	Kr.	öre	N:r	Kr.	öre	N:r	Kr.	öre
1	—	60	12	1	80	23	4	50
2	—	70	13	1	95	24	5	—
3	—	80	14	2	10	25	5	50
4	—	90	15	2	30	26	6	—
5	1	—	16	2	50	27	6	50
6	1	10	17	2	75	28	7	—
7	1	20	18	3	—	29	7	50
8	1	30	19	3	25	30	8	—
9	1	40	20	3	50	31	8	50
10	1	50	21	3	75	32	9	—
11	1	65	22	4	—	33	9	50

2 mom. Har lärare skadats till följd av olycksfall i tjänsten och därigenom blivit hindrad att tjänstgöra å egen eller annan befattning skall han:

a) om olycksfallet medfört sjukdom, åtnjuta oavkortad lön jämte, i förekommande fall, kallortstillägg och i 23 § angivet arvode, så länge sjukdomen varar, dock med avdrag för enligt olycksfallsförsäkringslagen utgående sjukpenning, samt

b) om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan, under tiden likaledes åtnjuta oavkortad lön jämte, i förekommande fall, kallortstillägg och i 23 § angivet arvode, dock högst intill dess sex månader förflutit från dagen för olycksfallet, men skall läraren för tid därutöver av sin lön avstå ett belopp, motsvarande det i 1 mom. angivna tjänstledighetsavdraget, så framt ej skolöverstyrelsen funnit skäl medgiva, att sådant avdrag icke skall äga rum eller skall ske med lägre belopp, än nyss sagts; skolandet dock även i de i denna punkt avsedda fall de sålunda angivna löneförmåner minskas med ovannämnda sjukpenning.

3 mom. Uppbär lärare livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen, skall hans avlöning nedsättas med belopp motsvarande livräntans storlek, såvida ej Kungl. Maj:t för visst fall annorlunda medgivit.

4 mom. Har lärare förbjudits att tjänstgöra till förekommande av smitto-

fara, må han under tiden åtnjuta oavkortad lön jämte, i förekommande fall, kallortstillägg och i 23 § omförmålt arvode, dock högst under sex månader, men skall läraren för tid därutöver av sin lön avstå ett belopp, motsvarande det i 1 mom. angivna tjänstledighetsavdraget, så framt ej skolöverstyrelsen medger, att sådant avdrag icke skall äga rum eller skall ske med lägre belopp, än nyss sagts.

Lärare, vars tjänstgöring sålunda för en tid inställts, skall dock vara skyldig att, oavsett om den för honom stadgade tjänstgöringstiden därigenom ökas, utan särskild ersättning fullgöra i vederbörlig ordning föreskriven återläsning.

5 mom. Föreskrifterna i denna paragraf gälla endast för tid, intill dess, enligt vad därom särskilt är stadgat, skyldighet att avgå från tjänsten inträder.

14 §.

Lärare, vilken beviljats ledighet av annan anledning än i 12 och 13 §§ omförmåles, eller är hindrad att bestrida sin tjänst på grund av giltigt förfall, skall, därest ej Kungl. Maj:t för särskilt fall annorlunda bestämmer, i löneavseende för sådan tid avstå:

A.

1) vid tjänstledighet för fullgörande av uppdrag att vara ledamot av riksdagen eller kyrkomötet eller att vara riksdagens revisor;

2) vid tjänstledighet för fullgörande av annat offentligt uppdrag, för vilket ersättning ej utgår eller för vilket ersättningen utgår endast med visst belopp för sammanträdes- eller förrättningsdag, med undantag dock för uppdrag, varom förmåles under D;

3) vid sådan ledighet för vårdande av svag hälsa, som äger rum i omedelbart sammanhang med föregående tjänstledighet på grund av sjukdom och av vederbörande läkare förklaras erforderlig för återvinnande av full tjänst-duglighet efter samma sjukdom, dock högst för en månad;

4) vid ledighet för verkställande av flyttning, då läraren förflyttats utan egen ansökan eller uttryckt önskan, dock högst för sammanlagt tre dagar; samt

5) vid kvinnlig lärares ledighet för havandeskap eller barnsbörd under en tid av högst 90 dagar:

ett belopp, motsvarande det i 13 § 1 mom. angivna tjänstledighetsavdrag;

B.

1) då lärare på grund av honom såsom beställningshavare i arméns eller marinens reserver (reservstater) eller såsom värnpliktig åliggande militär tjänstgöring, vilken icke är att hänföra till värnpliktstjänstgöring i fredstid, hindrats att sköta sin befattning;

2) vid ledighet för svag hälsas vårdande under andra omständigheter eller under längre tid än här ovan under A. 3 sägs, då behovet därav är behörigen styrkt; samt

3) vid ledighet under begränsad kort tid för enskild angelägenhet, som finnes vara av särskilt ömmande beskaffenhet, eller där eljest synnerliga skäl föreligga:

ett belopp, för dag räknat, som framgår av nedanstående tabell:

Löneklass enligt 5 §	Avdrag		Löneklass enligt 5 §	Avdrag		Löneklass enligt 5 §	Avdrag	
	N:r	Kr.		öre	N:r		Kr.	öre
1	1	50	12	3	30	23	7	40
2	1	65	13	3	55	24	8	—
3	1	80	14	3	80	25	8	70
4	1	95	15	4	05	26	9	40
5	2	10	16	4	35	27	10	10
6	2	25	17	4	70	28	10	80
7	2	40	18	5	10	29	11	50
8	2	55	19	5	50	30	12	20
9	2	70	20	5	90	31	12	90
10	2	90	21	6	30	32	13	60
11	3	10	22	6	80	33	14	30

C.

- 1) vid fullgörande av värnpliktstjänstgöring i fredstid;
  - 2) vid kortare ledighet för vårdande av angelägenheter inom sådan personalsammanslutning, som avser att tillvarataga lärarnas intressen i tjänsten eller att främja med läroanstaltens utbildning förbunden yrkesutövning;
  - 3) vid ledighet under högst tre månader för idkande av studier eller bedrivande av arbete, som prövas vara av betydelse för skolväsendet eller för lärarens kompetens för viss uppgift eller befattning inom skolväsendet; dock under förutsättning, att skolöverstyrelsen därtill lämnat medgivande;
  - 4) vid ledighet under begränsad, kort tid för uppgiven enskild angelägenhet av vikt i andra fall än här ovan under B. 3 sägs;
- ett belopp, för dag räknat, som framgår av nedanstående tabell:

Löneklass enligt 5 §	Avdrag		Löneklass enligt 5 §	Avdrag		Löneklass enligt 5 §	Avdrag	
	N:r	Kr.		öre	N:r		Kr.	öre
1	2	40	12	4	80	23	10	30
2	2	60	13	5	10	24	11	10
3	2	80	14	5	50	25	11	95
4	3	—	15	5	90	26	12	80
5	3	20	16	6	30	27	13	70
6	3	40	17	6	80	28	14	60
7	3	60	18	7	30	29	15	50
8	3	80	19	7	85	30	16	40
9	4	05	20	8	40	31	17	30
10	4	30	21	9	—	32	18	20
11	4	55	22	9	60	33	19	10

D.

1) vid tjänstledighet för uppdrag, som omförmäles i gällande kungörelse med bestämmelser angående kommittéer, ävensom för anställning hos riksdagen eller dess revisorer eller hos kyrkomötet, samt

2) vid tjänstledighet under andra förhållanden än de under A.—C. nämnda, må lärare kunna under högst fyra månader av ett och samma redovisningsår erhålla tjänstledighet med avstående av den på tiden belöpande delen av lönen jämte i förekommande fall kallortstillägg och i 23 § angivet arvode.

Vid tjänstledighet utöver fyra månader av anledning, som under D. avses, skall läraren, därest ej skolöverstyrelsen på grund av särskilda skäl medgivit, att nyssnämnda föreskrifter må tillämpas, avstå för dag räknat $\frac{1}{273}$ av såväl årslönen som, i förekommande fall, honom tillkommande kallortstillägg och i 23 § angivet arvode.

Vid tillämpning av bestämmelserna under D. skall därjämte iakttagas, att lärare, som under hela den på ett redovisningsår belöpande lästiden åtnjutit tjänstledighet av anledning, som i sagda bestämmelser sägs, icke må för sådant år uppbära någon del av den kontanta lönen.

15 §.

1 mom. Lärare, som i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet för att uppehålla annan lärarbefattning vid statlig eller kommunal läroanstalt, skall, där ej Kungl. Maj:t för visst fall annorlunda förordnat, under tiden för ledigheten avstå hela lönen jämte i förekommande fall kallortstillägg och i 23 § angivet arvode.

2 mom. Har lärare erhållit ledighet från viss del av tjänstgöringen skall eljest föreskrivet avdrag å avlöningen verkställas till så stor del, som svarar mot den erhållna ledigheten i förhållande till den läraren åvilande minimitjänstgöringsskyldigheten.

3 mom. Om lön till lärare i övningsämne utgår på grundval av ett lägre antal veckotimmar än 30, skall för varje understigande timme tjänstledighetsavdraget för dag, där det icke är lika med hela lönen, minskas med en trettiondel; dock att avdragsbeloppet, därest det icke är jämnt delbart med fem, jämkas till närmast högre sålunda delbara tal.

16 §.

1 mom. Varder lärare avstängd från tjänstgöring eller tagen i häkte, skall hans avlöning under tiden innehållas, så framt ej skolöverstyrelsen finner skäl låta honom uppbära något därav.

2 mom. Avhåller sig lärare från tjänstgöring utan att hava erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall, må han för denna tid icke åtnjuta någon avlöning.

17 §.

1 mom. Rektor äger årligen å tid, som prövas lämplig med hänsyn till göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under 45 dagar.

2 mom. Annan lärare åtnjuter *ferier* å tider, som i vederbörande stadga eller reglemente föreskrivas.

18 §.

1 mom. Därest åt lärare såsom bostad anvisas lägenhet, som disponeras av vederbörande kommun, skall han vara skyldig att mottaga densamma samt iakttaga de föreskrifter, som, utöver vad här nedan stadgas, kunna varda meddelade rörande lägenhetens begagnande.

a) För begagnande av sålunda anvisad *tjänstebostad* skall lärare månadsvis erlægga ersättning genom avdrag å avlöningen för näst föregående månad. Är bostadsinnehavaren på grund av tjänstledighet eller av annan anledning icke berättigad att uppbära någon avlöning för föregående månad eller förslår ej utgående avlöningsbelopp, skall nämnda ersättning eller vad däri brister i stället kontant inbetalas. Intill dess ersättningens storlek blivit bestämd, på sätt i b) sägs, skall densamma utgå med det av vederbörande myndighet fordrade beloppet, med rätt för bostadsinnehavaren att, därest beloppet sedermera nedsättes, återbekomma vad han erlagt för mycket.

b) Ersättning för tjänstebostad, däri inbegripen gottgörelse för centraluppvärmning, om sådan finnes anordnad, bestämmes med hänsyn till det hyrespris, som å orten i allmänhet gäller för liknande lägenhet, och fastställles genom överenskommelse mellan vederbörande kommun och läraren. Kan sådan överenskommelse icke träffas, skall frågan hänskjutas till *statens bostadsnämnd*. Över nämndens beslut i ärende, som hänskjutits till densamma avgörande, må klagan ej föras.

Jämkning av fastställd ersättning för tjänstebostad må icke påkallas, förrän minst ett år förflutit från det ersättningen senast fastställdes.

2 mom. Angående beskaffenheten av tjänstebostad, som tillhandahålles av vederbörande kommun, gäller vad därom är eller framdeles varder stadgat.

19 §.

1 mom. Innehavare av tjänstebostad eller, om han avlidit, hans dödsbo skall, därest annan överenskommelse icke träffats, avträda bostaden å den fardag, som infaller näst efter tre månader från det uppsägning skett; dock skall, såvida ej annorlunda överenskommes, avflyttning ske:

a) därest bostadsinnehavaren befordras eller i annan ordning förflyttas till tjänst, i vilken ny tjänstebostad anvisas honom, inom skälig tid därefter, men därest han övergår till tjänst, i vilken sådan bostad ej anvisas honom, å den fardag, som inträffar näst efter tre månader från det han erhöill kännedom om beslutet rörande förändringen i hans tjänstgöring;

b) därest bostadsinnehavaren avgår ur tjänst på grund av uppnådd pensionsålder, nästa fardag därefter; samt

c) därest han av annan anledning avgår ur tjänst eller entledigas, vid den löpande månadens utgång.

2 mom. Innehavare av tjänstebostad eller, om han avlidit, hans dödsbo skall i den omfattning, som kan finnas lämplig, och mot skälig gottgörelse upplåta nödigt utrymme i bostaden för lärarens vikarie eller efterträdare.

20 §.

I de fall, då på grund av särskilda omständigheter prövas skäligt tillhandahålla lärare för hans bostad erforderligt *bränsle*, skall ersättning därför, beräknad efter självkostnadspris, erläggas i den ordning, vederbörande kommun bestämmer.

21 §.

Enligt de närmare föreskrifter Kungl. Maj:t meddelar, skall lärare vid skada till följd av olycksfall i tjänsten kostnadsfritt erhålla erforderlig *läkarevård* jämte läkemedel samt, där olycksfallet medfört förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, jämväl andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, allt dock endast i den mån sagda förmåner icke utgå enligt olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser.

22 §.

Då lärare utan egen ansökning eller därom uttryckt önskan förflyttas från en tjänstgöringsort till en annan eller eljest ålagts förändrad bostadsort, skall han vara berättigad att erhålla skälig *ersättning för flyttningskostnad* samt för den ökade utgift, som för honom må hava uppstått därigenom, att han måst vidkännas kostnad för bostad å såväl den gamla som den nya tjänstgöringsorten, allt enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t meddelar.

23 §.

1 mom. Till innehavare av rektorsbefattning utgår utöver vederbörande tillkommande lärarlön särskilt arvode med för år räknat följande belopp:

vid kommunal mellanskola, kommunal flickskola och praktisk mellanskola,
tillhörande grupp I 3 000 kronor
» » II 2 200 »
» » III 1 800 »

vid högre folkskola,
tillhörande grupp I 2 500 kronor
» » II 1 800 »
» » III 1 200 »
» » IV 600 »

2 mom. Fördelningen av läroanstalterna på ovan angivna arvodesgrupper bestämmes av Kungl. Maj:t efter av riksdagen fastställda grunder.

3 mom. Skulle läroanstalt, som med hänsyn till rektorernas gruppering i lönehänseende hänförs till viss arvodesgrupp, komma att förflyttas från högre till lägre grupp vid annan tidpunkt än den, då förnyat förordnande å rektorsbefattningen skall äga rum, äger den, som då är förordnad såsom rektor vid läroanstalten, att under tiden för redan meddelat förordnande uppbära dittillsvarande arvode.

4 mom. Rektor är skyldig att, där ej annat föreskrivits, under tjänstledighet avstå halva den å tiden för ledigheten belöpande delen av sitt särskilda arvode.

5 mom. Vikarierande rektor skall för den tid vikariatet varar åtnjuta ett särskilt arvode, uppgående till hälften av arvodet för ordinarie rektor vid skolan.

6 mom. Tillsynslärare må efter skolöverstyrelsens bestämmande åtnjuta särskilt arvode med högst 200 kronor för år. Åtnjuter tillsynslärare tjänstledighet, skall han avstå den på ledighetstiden belöpande delen av arvodet, vilket tillfaller den, som förordnas att i stället för den tjänstledige bestrida de med befattningen förenade göromålen.

24 §.

Avlider lärare, skall till hans dödsbo såsom *begravningshjälp* utbetalas ett belopp, motsvarande en tiondel av hans oavkortade årslön vid tiden för dödsfallet, dock högst 500 kronor. Vid lärares dödsfall till följd av olycksfall i tjänsten skall dock förenämnda belopp minskas med den begravningshjälp, vartill dödsboet är berättigat enligt olycksfallsförsäkringslagen.

3 kap. Icke-ordinarie lärare.

25 §.

Med extra ordinarie lärare avses i detta reglemente lärare, som anställs för tjänstgöring å befattning, som i föreskriven ordning inrättats såsom extra ordinarie.

Med vikarierande lärare avses den, som anställs för tjänstgöring såsom vikarie för tjänstledig lärare eller å vakant befattning. I övrigt anställda icke-ordinarie ämneslärare benämnas i detta reglemente timlärare.

26 §.

1 mom. Till extra ordinarie lärare utgår lön enligt den i 27 § införda *löneplanen*, vilken för varje *lönegrad* upptager vissa *löneklasser* med särskilda, för olika *ortsgrupper* fastställda lönebelopp, dock med den begränsning för kvinnliga lärare, som i 28 § 2 mom. omförmäles.

I den vid detta reglemente fogade *tjänsteförteckningen* angives, till vilken lönegrad varje särskild befattning är att hänföra.

I fråga om fördelningen av de orter, där extra ordinarie lärare äro stationerade, å de uti löneplanen upptagna ortsgrupperna gäller vad Kungl. Maj:t i sådant hänseende fastställt för ordinarie personal.

Den löneklass inom vederbörande lönegrad, enligt vilken lärarens lön skall utgå, fastställs i enlighet med vad som i tillämpliga delar föreskrives i 28 §. Inom löneklassen bestämmes lönebeloppet efter den ortsgrupp, till vilken lärarens stationeringsort blivit hänförd.

2 mom. Förutom lön kunna utgå kallortstillägg enligt stadgandet i 11 § samt de särskilda förmåner och ersättningar, som omförmålas i 21, 22 och 24 §§.

27 §.

Löneplan.

Lönegrad		Löne- klass nr	O r t s g r u p p						
nr	Omfattar löneklasserna nr		A	B	C	D	E	F	G
Årslön, kronor									
1	b, a, 1—4	b	1 380	1 446	1 512	1 578	1 644	1 710	1 776
2	a, 1—5	a	1 440	1 506	1 572	1 638	1 704	1 770	1 836
3	1—6	1	1 500	1 566	1 632	1 698	1 764	1 830	1 896
4	2—7	2	1 620	1 692	1 764	1 836	1 908	1 980	2 052
5	3—8	3	1 740	1 818	1 896	1 974	2 052	2 130	2 208
6	4—9	4	1 860	1 944	2 028	2 112	2 196	2 280	2 364
7	5—10	5	1 980	2 070	2 160	2 250	2 340	2 430	2 520
8	6—11	6	2 100	2 196	2 292	2 388	2 484	2 580	2 676
9	7—12	7	2 220	2 322	2 424	2 526	2 628	2 730	2 832
10	8—13	8	2 340	2 448	2 556	2 664	2 772	2 880	2 988
11	9—14	9	2 460	2 574	2 688	2 802	2 916	3 030	3 144
12	10—15	10	2 580	2 700	2 820	2 940	3 060	3 180	3 300
13	11—16	11	2 730	2 856	2 982	3 108	3 234	3 360	3 486
14	12—17	12	2 880	3 012	3 144	3 276	3 408	3 540	3 672
15	13—18	13	3 060	3 198	3 336	3 474	3 612	3 750	3 888
16	14—19	14	3 240	3 384	3 528	3 672	3 816	3 960	4 104
17	15—20	15	3 450	3 600	3 750	3 900	4 050	4 200	4 350
18	16—21	16	3 660	3 816	3 972	4 128	4 284	4 440	4 596
19	17—22	17	3 960	4 122	4 284	4 446	4 608	4 770	4 932
20	18—22	18	4 260	4 434	4 608	4 782	4 956	5 130	5 304
21	19—23	19	4 560	4 746	4 932	5 118	5 304	5 490	5 676
22	20—24	20	4 860	5 058	5 256	5 454	5 652	5 850	6 048
23	21—25	21	5 160	5 370	5 580	5 790	6 000	6 210	6 420
		22	5 520	5 736	5 952	6 168	6 384	6 600	6 816
		23	5 880	6 102	6 324	6 546	6 768	6 990	7 212
		24	6 300	6 528	6 756	6 984	7 212	7 440	7 668
		25	6 720	6 954	7 188	7 422	7 656	7 890	8 124

28 §.

1 mom. Vid tillträdandet av extra ordinarie befattning erhåller lärare, vare sig han förut innehade sådan befattning eller ej, lön enligt lägsta löneklassen för den lönegrad, till vilken tjänsten hör, där ej föreskrifterna i 29 och 30 §§ giva anledning till avvikelser härutinnan.

2 mom. Efter att hava tillhört en och samma löneklass under tre år uppflyttas lärare till närmast högre löneklass samt efter ytterligare tre år till den

därpå följande högre löneklassen och så vidare, intill dess den för lönegraden fastställda högsta löneklassen uppnåtts, allt så framt ej annat följer av föreskrifterna i 29 och 30 §§.

Kvinnlig lärare äge dock icke rätt att åtjuta lön enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad.

3 mom. Uppflyttning till högre löneklass sker vid ingången av kalenderkvartalet näst efter det, under vilket den för sådan uppflyttning stadgade tjänstetiden i den lägre löneklassen tilländagått.

I övrigt gäller såsom villkor för lärares uppflyttning till högre löneklass:

a) att han under minst fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för vinnande av uppflyttning, skall hava bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan lärartjänst eller skollärbefattning vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet, dock att härvid icke skall föras honom till last den tid, han åtnjutit ferier, semester eller annan ledighet med oavkortad lön eller ledighet för att uppehålla befattning i statens tjänst eller för fullgörande av annat offentligt uppdrag eller honom åliggande militär tjänstgöring och ej heller den tid, varunder till följd av smittsam sjukdom undervisningen vid läroanstalten varit inställd.

b) att uppskov med uppflyttningen icke prövats böra äga rum med hänsyn till mindre väl vitsordad tjänstgöring under tid, läraren tillhört den lägre löneklassen; dock att härvid viss i tjänsten begången förseelse, för vilken läraren särskilt bestraffats icke i och för sig må räknas honom till last, utan hänsyn därtill tagas endast då förseelsen kan sägas karakterisera arten av tjänstgöringen i dess helhet; samt

c) att läraren icke redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han, enligt vad därom särskilt är stadgat, skall vara skyldig att avgå från tjänsten.

Beslut om uppskov av anledning, som i punkten b) sägs, må icke fattas utan att läraren lämnats tillfälle att förklara sig, och skall sådant beslut avse viss tid, minst ett halvt och högst tre år. Vid uppskovstidens utgång skall uppflyttning ske, om ej tjänstgöringen under nämnda tid givit anledning till förnyat uppskov därmed.

4 mom. Har lärare, med tillämpning av föreskriften i 3 mom. punkten b), först efter viss tids uppskov blivit uppflyttad till högre löneklass, må sedermera, om hans fortsatta tjänstgöring anses böra föranleda därtill, kunna förordnas, att han för uppflyttning till än högre löneklass skall äga såsom tjänstetid tillgodoräkna sig jämväl den tid, uppskovet varat.

5 mom. Beslut om lärares uppflyttning i högre löneklass fattas av skolöverstyrelsen efter därom av vederbörande skolstyrelse gjord framställning. Sådan framställning bör av skolstyrelsen göras i god tid, innan läraren äger tillträda lön i den högre löneklassen.

29 §.

Har den som tillträder extra ordinarie befattning dessförinnan innehaft annan anställning i statens tjänst eller i tjänst vid i detta reglemente avsedd läroanstalt, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot,

vara jämförbar med eller högre än den ifrågavarande extra ordinarie befattningen, må, i den mån så prövas skäligt, för bestämmandet av hans be-
gynnelselön och sedermera hans uppflyttning till högre löneklass tillgodo-
räknas honom den tid utöver ett år, under vilken han i en följd innehåft
dylik anställning.

Vid tillämpning av stadgandet i föregående stycke må sådant avbrott i an-
ställningen, som föranletts av genomgående av provår eller av tjänstgöring
vid under skolöverstyrelsens inseende ställd läroanstalt, så ock avbrott i
anställningen intill högst ett år, varunder lärare avlagt sådan licentiatexamen
eller sådant disputationssprov, som är av betydelse för kompetens som lärare,
icke utesluta rätt för läraren att för löneklassplacering tillgodoräkna anställ-
ningstid före avbrottet.

30 §.

Extra ordinarie lärare, som befordras till extra ordinarie befattning inom
högre lönegrad, erhåller i den nya befattningen placering lägst i löneklass
närmast högre än den han före befordringen tillhörde. Dessutom äger han
för omedelbar eller framtida uppflyttning i högre löneklass räkna sig till
godo den tid intill tre år, varunder han i den föregående tjänsten tillhört eller
beräknas hava tillhört löneklass, som är närmast lägre än den, till vilken
han på grund av vad sålunda föreskrivits bör vid befordran hänföras. Lära-
ren må dock icke på grund av dessa bestämmelser placeras i högre löneklass
än den högsta för den nya tjänsten gällande löneklassen.

Extra ordinarie lärare, som övergår till annan extra ordinarie befattning
inom samma lönegrad eller som utan något sitt förvållande nedflyttas till
extra ordinarie befattning i lägre lönegrad, äger i den nya befattningen bi-
behålla den placering i löneklass han i den föregående tjänsten innehade; dock
må lönen icke i något fall utgå enligt högre löneklass än den högsta för den
nya tjänsten fastställda.

31 §.

Lön till extra ordinarie lärare utgår för läsår. Utbetalning av avlöningen
sker månadsvis i efterskott med så stort belopp, som motsvarar den av honom
under månaden fullgjorda tjänstgöringen, dock att därest lärarens tjänst-
göring avslutas före utgången av en kalendermånad, den på tjänstgöringstiden
under denna månad belöpande delen av avlöningen må utbetalas vid tjänstgö-
ringens slut.

32 §.

Extra ordinarie lärare, som av behörigen styrkt sjukdom i annat fall än i
13 § 2 mom. avses hindras att tjänstgöra, äge att under en tid av högst sex
månader av ett och samma redovisningsår eller vid sjukdom, som fortgår
vid övergången till nytt redovisningsår, under högst sex månader i en följd
åtnjuta lön jämte kallortstillägg efter avdrag av ett belopp lika med det
för ordinarie lärare i motsvarande löneklass enligt 13 § 1 mom. bestämda
tjänstledighetsavdraget.

I övriga fall av sjukledighet skall extra ordinarie lärare avstå hälften av ho-
nom eljest tillkommande löneförmåner.

33 §.

För extra ordinarie lärare skola i övrigt i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i 4 § 2 mom., 9—11 §§, 13 § 2—5 mom. och 14—22 §§ i detta reglemente.

34 §.

Avlider extra ordinarie lärare, skall till hans dödsbo såsom begravningshjälp utbetalas ett belopp, motsvarande en tiondel av hans oavkortade årslön vid tiden för dödsfallet, dock högst 400 kronor.

Vid lärares dödsfall till följd av olycksfall i tjänsten skall dock förenämnda belopp minskas med den begravningshjälp, vartill dödsboet är berättigat enligt olycksfallsförsäkringslagen.

35 §.

Vikarierande lärare äger åtnjuta lön enligt den löneklass, som är närmast lägre än begynnelselönen för motsvarande extra ordinarie lärare.

Efter att under sammanlagt tre år hava åtnjutit lön enligt nämnda löneklass skall läraren åtnjuta lön motsvarande omförmälda begynnelselönen.

36 §.

För vikarierande lärare skola i övrigt i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i 4 § 2 mom., 9—11 §§, 13 § 2—5 mom., 18—21 §§ och 31 §.

37 §.

Timlärare åtnjuter *arvode* med följande, för olika ortsgrupper bestämda belopp, allt för veckotimme räknat:

L ä r o a n s t a l t	O r t s g r u p p						
	A	B	C	D	E	F	G
	k r o n o r						
<i>Vid kommunal mellanskola, kommunal flickskola och praktisk mellanskola.</i>							
I läsämne och praktiskt läroämne, som av Kungl. Maj:t bestämmes:							
Timlärare, som genomgått eller innehar behörighet att genomgå provårskurs	170	177	184	191	198	205	212
Annan timlärare	147	153	159	165	171	177	183
I teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott	123	128	133	138	143	148	153
I manlig slöjd, kvinnlig slöjd eller hushållsgöromål samt vid praktisk mellanskola i praktiskt läroämne, där ej Kungl. Maj:t för sådant ämne föreskrivit högre arvode	101	106	111	116	121	126	131
<i>Vid högre folkskola, allmän och yrkesbestämd.</i>							
I läsämne	147	153	159	165	171	177	183
I teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott	123	128	133	138	143	148	153
I manlig slöjd, kvinnlig slöjd eller hushållsgöromål samt vid yrkesbestämd högre folkskola i yrkesämne, där ej Kungl. Maj:t för sådant ämne föreskrivit högre arvode	101	106	111	116	121	126	131

38 §.

För timlärare skola i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i 31 § i detta reglemente.

4 kap. Lönenämnd.

39 §.

Där det enligt detta reglemente ankommer på Kungl. Maj:t att utfärda allmänna föreskrifter i ämne, som omhandlas i reglementet, bör, innan sådant ärende till avgörande företages, yttrande inhämtas från en *lönenämnd*, i vilken lärar-, förvaltnings- och de allmänna intressena böra vara representerade; och har lönenämnden jämväl att bereda andra ärenden av huvudsakligen löneteknisk natur, vilka Kungl. Maj:t kan finna lämpligt hänskjuta till densamma.

5 kap. Reglementets tillämplighet m. m.

40 §.

Lärare, som omedelbart före den tidpunkt, då detta reglemente träder i kraft, innehar ordinarie befattning men icke vill underkasta sig detta reglementes villkor och bestämmelser ävensom särskilda av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade föreskrifter och icke heller kan därtill lagligen förbindas, skall göra anmälan i nämnda hänseende till vederbörande skolstyrelse före viss av Kungl. Maj:t bestämd tidpunkt.

Lärare, som före sistberörda tidpunkt gjort dylik anmälan, skall varda behållen vid honom enligt dittills gällande bestämmelser tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av vederbörande för honom gällande pensionsbestämmelser, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit honom.

En var annan lärare, som, utan att vara underkastad äldre lönebestämmelser, vid tidpunkten för reglementets ikraftträdande innehar ordinarie befattning av den art, som i reglementet avses, eller som senare tillträder sådan befattning, är pliktig att med frånträdande av samtliga honom tillkommande av stat eller kommun tillerkända förmåner, underkasta sig detta reglementes föreskrifter och villkor samt särskilda av Kungl. Maj:t och riksdagen beslutade föreskrifter ävensom dels minskning i eller upphörande av såväl extra inkomster, som kunna medfölja befattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed, som ock i 23 § omförmäلت arvode, dels ock de ändrade bestämmelser, som kunna varda utfärdade rörande i 13 § 4 mom., 21 och 22 §§ berörda hänseenden samt i fråga om såväl egen pension som beträffande änke- och pupillpensionering.

Detta reglemente skall lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1938.

I fråga om avlöning till kvinnlig lärare skall i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelar, gälla, att sådan lärare skall under ti-

den 1 juli 1938—den 30 juni 1940 åtnjuta avlöning enligt löneklass, som är två löneklasser lägre än den, som enligt avlöningsreglementet eljest skulle hava gällt, och under tiden den 1 juli 1940—den 30 juni 1943 enligt löneklass, som är närmast lägre än den enligt reglementet eljest gällande.

Det alla som vederbör etc.

Bilaga till avlöningsreglementet för lärare vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och högre folkskolor.

Tjänsteförteckning

angivande lärarebefattningar vid vederbörande läroanstalter ävensom de särskilda lönegrader, till vilka de äro hänförliga enligt de i 5 och 27 §§ av avlöningsreglementet intagna löneplanerna.

Läroanstalter och befattningshavare	L ö n e g r a d	
	ordinarie	extra ordinarie
	5 §	27 §
<i>Kommunal mellanskola, kommunal flickskola och praktisk mellanskola.</i>		
Ämneslärare, vilken äger behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk	23	21
Ämneslärare, annan	21	19
Lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott	20	18
Lärlarinna i kvinnlig slöjd	16	15
Lärlarinna i hushållsgöromål	16	15
Lärare i manlig slöjd	16	15
Lärare i stenografi, maskinskrivning, verkstadsarbete eller annat, till läsämne icke hänförligt praktiskt läroämne, än här förut sagts, vid praktisk mellanskola	16 ¹	15 ¹
<i>Högre folkskola, allmän och yrkesbestämd.</i>		
Ämneslärare	21	19
Lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott	20	18
Lärlarinna i kvinnlig slöjd	16	15
Lärlarinna i hushållsgöromål	16	15
Lärare i manlig slöjd	16	15
Lärare i stenografi, maskinskrivning, verkstadsarbete eller annat, till läsämne icke hänförligt yrkesämne, än här förut sagts, vid yrkesbestämd högre folkskola	16	15

¹ Efter prövning av Kungl. Maj:t må, där särskilda skäl härför föreligga, lärarebefattning i dessa ämnen kunna hänföras till högre lönegrad, dock högst 20:e lönegraden för ordinarie och 18:e för extra ordinarie lärare.

KAP. V.

Specialmotivering till de sakkunnigas förslag till avlöningsreglemente.

Såsom de sakkunniga framhållit i den allmänna motiveringen, böra avlöningsbestämmelserna för lärarna vid de högre kommunala skolformerna så nära som möjligt ansluta sig till de bestämmelser, som kunna komma att gälla för lärarna vid de statliga realskolorna. Bestämmelserna i föreliggande förslag till avlöningsreglemente, vilka utarbetats med ledning av ett av 1935 års lärarlönesakkunniga överlämnat utkast, hava i enlighet härmed utformats i nära anslutning till det i Kungl. Maj:ts proposition nr 271/1937 framlagda och av riksdagen godkända förslaget till avlöningsreglemente för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen. Beträffande vissa bestämmelser hava emellertid de sakkunniga ansett sig böra följa motsvarande föreskrifter i det av Kungl. Maj:t i propositionen nr 270/1937 föreslagna och av riksdagen likaledes godkända avlöningsreglementet för folk- och småskolornas lärare, då dessa föreskrifter syntts bättre lämpade för nu ifrågavarande, kommunalt anställda lärarpersonal.

Såsom tidigare framhållits böra i reglementet för de kommunala skolformerna även intagas avlöningsbestämmelserna för den icke-ordinarie lärarpersonalen. Enligt de sakkunnigas mening är det emellertid önskvärt, att även i fråga om avlöningsbestämmelser för dessa lärargrupper så nära anslutning som möjligt vinnes till motsvarande föreskrifter för de statliga lärarna.

De avvikelser från de statliga lönebestämmelserna, som i vissa fall befunnits vara lämpliga på grund av olikheterna mellan förhållandena inom statsförvaltningen och verksamheten vid här avsedda kommunala skolformer, komma att bliva föremål för närmare omnämnande i samband med de olika paragraferna i förslaget.

De sakkunniga förutsätta, att den slutliga utformningen av bestämmelserna för lärarna vid nu ifrågavarande skolor kommer att ske med vederbörligt hänsynstagande till de avlöningsbestämmelser, som komma att genomföras för lärarna vid de allmänna läroverken.

2 §.

Enligt gällande bestämmelser utgår den kontanta avlöningen till ordinarie lärare vid här avsedda kommunala läroanstalter förskottsvis med $\frac{1}{12}$ vid början av varje kalendermånad. Enligt förslaget skall emellertid avlöningen, i likhet med vad som gäller för statens befattningshavare vid nyreglerade verk, utbetalas i efterskott och utgå endast till och med den dag, läraren avgår. Till följd härav blir det erforderligt att vidtaga ändring jämväl av bestämmelserna i fråga om lärarnas tjänstepension, som för närvarande utgår först från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten efter uppnådd pensionsålder ägt rum.

Den i § 13 mom. 4 gällande avlöningskungörelse (nr 759/1918) intagna föreskriften angående avdrag å lönen för pensionsavgifter till statens pensionsanstalt och avdrag i vissa fall av tjänstledighet hava de sakkunniga, som givetvis icke avse någon ändring i sak av vad sålunda stadgats, ansett icke behöva förekomma i reglementet. Beträffande pensionsavdragen må erinras, att bestämmelser härom finnas meddelade i reglementet för statens pensionsanstalt.

3 §.

I fråga om rätt för lärare att med ordinarie lärarbefattning förena annan tjänst eller särskilt uppdrag böra samma bestämmelser gälla för här avsedda lärare som för lärare vid allmänt läroverk.

6—8 §§.

Bestämmelserna i dessa paragrafer hava i förhållande till de statliga föreskrifterna erhållit en i viss mån avvikande formulering med hänsyn till de särskilda förhållandena inom det kommunala skolväsendet.

Beträffande de bestämmelser, som för lärarpersonalen vid ifrågavarande kommunala läroanstalter böra gälla i fråga om rätt att för placering i löneklass tillgodoräkna tjänstgöring före ordinarieblivandet, få de sakkunniga erinra, att de sakkunniga i sitt betänkande 1936: 48 i fråga om lönetursrätt för folk- och småskollärare framhållit, att dessa lärare efter genomförandet av en lönereglering på grundval av det nya statliga lönesystemet borde erhålla samma rätt som statens befattningshavare att vid tillträddandet av ordinarie befattning tillgodoräkna dessförinnan fullgjord tjänstgöring för uppflyttning i högre löneklass.

I enlighet härmed skulle lärare, som från icke-ordinarie befattning vunnit befordran till ordinarie tjänst, äga för uppflyttning i högre löneklass tillgodoräkna den tid utöver tre år, under vilken han i en följd innehaft anställning, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning befundes likvärdig med hans innehavande befattning.

De sakkunniga framhöllo emellertid, att dessa tillgodoräkningsgrunder ofta kommit att leda till synnerligen otillfredsställande resultat för befattningshavare, vilkens tidigare tjänstgöring icke kunnat tillgodoräknas, på grund av att den ej ansetts fylla kraven på att vara fullgjord i en följd med tillträddandet av den ordinarie tjänsten. Därtill komme, att det redan för statsförvaltningens vidkommande visat sig vara förenat med avsevärda svårigheter att i praktiken uppehålla någon enhetlig tolkning av vad som borde förstås med att tjänstgöring fullgjorts i en följd med tillträddandet av ordinarie befattning. Avbrott i själva anställningen i statens tjänst och relativt korta avbrott i tjänstgöringen, t. ex. på grund av sjukdom eller för enskilda angelägenheter, ansåges emellertid utesluta rätten att för uppflyttning i högre löneklass tillgodoräkna någon del av den dessförinnan fullgjorda tjänstgöringen.

Då ifrågavarande bestämmelser icke ens kunde anses tillfredsställande för de relativt enhetliga förhållandena inom statsförvaltningen, måste det enligt

de sakkunnigas mening anses uteslutet att utsträcka deras tillämpning till det kommunala folkskoleväsendet. Beträffande folk- och småskollärare, som ofta hade anställning än i det ena, än i det andra skoldistriktet, skulle det nämligen bliva ännu svårare att avgöra, om den tidigare anställningen kunde anses hava fortlupit i en följd med ordinarieblivandet eller om förefintligt avbrott i densamma vore av beskaffenhet att böra utesluta tillgodoräkning av dessförinnan fullgjord tjänstgöring.

Vid bedömandet av frågan om lärarnas lönetur hade de sakkunniga i första hand ansett sig böra uppställa som ett önskemål, att bestämmelserna här om borde utan svårighet kunna tillämpas av de olika skoldistriktet.

Efter en ingående prövning föreslogo de sakkunniga i nämnda betänkan- de för folk- och småskollärarnas vidkommande, att hänsyn i löneturshän- seende skulle få tagas till *hela* den tjänstgöring utöver fem läsår, vederbö- rande fullgjort efter avläggandet av föreskriven examen, oavsett om denna tjänstgöring kunde sägas vara fullgjord i en följd eller icke.

Enligt de sakkunnigas mening skulle det — icke minst med hänsyn till önskvärdheten av att få till stånd så enkla och ur tillämpningssynpunkt otvetydiga bestämmelser som möjligt — vara lämpligt att jämväl för lärare vid de högre kommunala skolformerna föreskriva, att de för placering i löne- klass finge tillgodoräkna den tid, de utöver exempelvis fem år tidigare full- gjort likvärdig tjänstgöring vid i detta reglemente avsedd läroanstalt eller i statens tjänst, även om denna icke fullgjorts i en följd. För en dylik anord- ning föreligga så mycket starkare skäl som anledning torde saknas att be- träffande lärarna vid de högre kommunala skolformerna likställa extra ordinarie och vikarierande lärare i fråga om inplacering i löneklass. Ifråga- varande lönetursbestämmelser för dessa lärare skulle till följd härav kunna betydligt förenklas genom att medgiva tillgodoräkning endast av den tidigare faktiskt fullgjorda tjänstgöringen och icke såsom föreslagits beträffande folk- och småskollärare av den tid, vederbörande lärare innehåft icke-ordi- narie anställning under förutsättning av därunder i viss omfattning fullgjord tjänstgöring.

Såsom ovan framhållits, böra emellertid avlöningsbestämmelserna för lä- rarpersonalen vid ifrågavarande högre kommunala skolformer utformas i så nära anslutning som möjligt till motsvarande föreskrifter för de allmänna läroverkens lärare, och enligt 1937 års riksdags beslut skola ifråga om löne- tursrätt för sistnämnda lärare gälla i stort sett samma bestämmelser som inom allmänna civilförvaltningen. Beträffande uttrycket »i en följd» har därvid förutsatts, att uteblivet förordnande i början av termin, förslagsvis dock högst 14 dagar, liksom givetvis ferier icke skulle anses förorsaka av- brott i anställningen.

Med hänsyn härtill hava de sakkunniga ansett sig böra för lärarna vid här avsedda skolformer föreslå samma bestämmelser som för de statliga lärarna.

Medgivande om tillgodoräkning av tidigare tjänstgöring i statens tjänst har tidigare endast i undantagsfall lämnats lärarna vid ifrågavarande kom- munala skolformer. De sakkunniga hava i föreliggande lönetursbestäm-

melser föreslagit, att här avsedda lärare skulle äga att tillgodoräkna dylik tjänstgöring i samma utsträckning som lärarna vid de allmänna läroverken. En dylik anordning har nämligen ansetts vara av betydelse för underlättandet av övergången för lärare från statliga till kommunala läroanstalter.

I detta sammanhang vilja de sakkunniga framhålla önskvärdheten av att generella föreskrifter varda av Kungl. Maj:t meddelade om rätt för lärare vid de statliga läroverken att i löneturshänseende tillgodoräkna likvärdig tjänstgöring vid i detta reglemente avsedda kommunala skolformer efter samma grunder, som om ifrågakommande tjänstgöring vore fullgjord i statens tjänst.

Vad slutligen angår beslutanderätten i fråga om lönetur för i detta betänkande avsedda lärare, hava de sakkunniga ansett sig böra förorda, att prövningen av dessa frågor anförtros åt samma myndighet, som har att tillämpa de i stort sett likalydande bestämmelserna för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, d. v. s. skolöverstyrelsen.

9 §.

Bestämmelserna i denna paragraf angående lärares skyldighet att underkasta sig förflyttning torde självfallet böra avse även skyldighet att efter Kungl. Maj:ts bestämmande övergå från ett skoldistrikt till ett annat. De sakkunniga förutsätta härvid att lärare, som genom dylik förflyttning förorsakats minskning i löneförmåner, som han åtnjutit i den förra tjänsten, kommer att av statsmedel erhålla ersättning härför med belopp, som efter prövning av Kungl. Maj:t kan befinnas skäligt. Då dylik löneminskning för här avsedda lärare icke torde kunna förekomma annat än under en övergångstid och även då endast i undantagsfall, synes någon särskild bestämmelse härom icke behöva intagas i avlöningsreglementet.

10 §.

Enligt gällande bestämmelser skall lärare med full tjänstgöring vid högre folkskola, därest den årliga lärotiden enligt det för skolan fastställda reglementet är längre än 36 veckor, för varje vecka härutöver äga utbetomma $\frac{1}{36}$ av den kontanta minimilönen.

Lärlönekommittén ansåg, i anslutning till den ståndpunkt, kommittén intagit beträffande övertidsersättning åt lärare vid folk- och småskolor, att övertidsersättning av angivna slag ej borde ifrågakomma.

1928 års lönekommitté däremot föreslog, att i de fall, då den årliga lästiden vid högre folkskola understige 38 läsveckor, avdrag skulle ske å lärarens avlöning med $\frac{1}{38}$ av årslönen för varje understigande vecka.

Enligt 1936 års lärlönesakkunnigas mening synes det vara lämpligare att låta ämneslärarna vid högre folkskolor åtnjuta den föreslagna avlöningen, oberoende av om lästiden överstiger 36 veckor och i stället, såsom 1935 års lärlönesakkunniga förordat, utöka lärarens tjänstgöringsskyldighet i de fall, då den årliga lästiden icke uppgår till 38 läsveckor, med en veckotimme för varje läsvecka, varmed antalet läsveckor understiger 38.

11 §.

I enlighet med vad de sakkunniga föreslagit och sedermera riksdagen beslutit beträffande kallortstilläggen åt folk- och småskollärare har intagits en uttrycklig föreskrift om hur dessa tillägg skola beräknas, därest anställningen icke omfattar helt kalenderår. Någon dylik föreskrift har dock icke intagits i det för de statliga lärarna godkända avlöningsreglementet.

12 §.

Bestämmelserna i denna paragraf hava utformats i överensstämmelse med vad som beslutits för lärarna vid de statliga läroanstalterna.

13 §.

I fråga om bestämmelserna i 2 mom. angående ersättning vid olycksfall i tjänsten hava de sakkunniga föreslagit samma bestämmelser, som enligt 1937 års riksdags beslut skola gälla för lärare vid folk- och småskolor. Beträffande motiveringen för dessa bestämmelser få de sakkunniga hänvisa till vad som i propositionen nr 270/1937 (sid. 84 ff.) anförts beträffande 15 § i förslaget till avlöningsreglemente för sistnämnda lärare.

I 4 mom. andra stycket har i anslutning till vad som nu gäller intagits föreskrift om skyldighet för lärare att fullgöra i vederbörlig ordning föreskriven återläsning.

14 §.

Bestämmelserna i denna paragraf överensstämma i huvudsak med de föreskrifter, som för statens befattningshavare meddelats i 2 § kungörelsen nr 357/1925 med tilläggsbestämmelser till det för allmänna civilförvaltningen gällande avlöningsreglementet.

Beträffande det i sistnämnda författningsrum under punkten C. 3 föreskrivna avdraget vid ledighet i och för studier m. m., har detta stadgande föreslagits av 1935 års lärarlönesakkunniga, som dock ej förutsatt skolöverstyrelsens prövning. De sakkunniga anse sig emellertid böra ifrågasätta, huruvida denna förmån bör utan kontroll av statlig myndighet utsträckas till kommunala läroanstalter. Särskilt synes det kunna dragas i tvivelsmål, huruvida det kan vara lämpligt att medgiva ledighet för sådana studier, som syfta till avläggande av högre akademisk examen, som visserligen kan vara erforderlig för erhållande av en högre befattning inom skolväsendet, men som i själva verket medför en allmän kompetens för olika befattningar inom skilda förvaltningsområden. Erinras må ock, att någon motsvarande bestämmelse icke blivit av de sakkunniga föreslagen för folk- och småskollärarnas vidkommande. I varje fall torde det vara erforderligt att föreskriva, att frågor om tjänstledighet enligt ifrågavarande bestämmelse skola prövas och avgöras av skolöverstyrelsen.

Därjämte hava de sakkunniga under punkten D. beträffande där avsedda ledigheter föreslagit avdragsbestämmelser i anslutning till de föreskrifter, som av riksdagen godkänts beträffande lärarpersonalen vid folk- och småskolorna vid ledigheter av motsvarande slag.

15 §.

Den i 1 mom. av denna paragraf intagna bestämmelsen är likalydande med 16 § i de sakkunnigas förslag till avlöningsreglemente för lärare vid folk- och småskolor, vilket förslag numera blivit av riksdagen godkänt. Såsom de sakkunniga framhållit beträffande sistnämnda stadgande, torde det emellertid bliva möjligt att definitivt fatta ståndpunkt till frågan om storleken av de avdrag, som i här avsedda fall böra tillämpas, först då närmare utredning föreligger beträffande de löneförmåner, som skola tillkomma vikarierande och extra ordinarie lärare vid de olika läroanstalterna.

23—38 §§.

Icke-ordinarie lärare.

De för icke-ordinarie lärare vid de högre kommunala skolformerna föreslagna avlöningsbestämmelserna hava utarbetats i anslutning till vad de sakkunniga i den allmänna motiveringen anfört beträffande dessa lärare. De särskilda paragraferna hava i stort sett utformats med ledning av motsvarande föreskrifter för icke-ordinarie personal vid den allmänna civilförvaltningen.

I fråga om rätt för extra ordinarie lärare till avlöning under vissa slag av ledigheter har i 33 § föreslagits, att de för ordinarie lärare i 14 § föreslagna bestämmelserna skola gälla i tillämpliga delar. Förslaget i denna del innebär, att extra ordinarie lärare i vissa avseenden skulle erhålla en något bättre ställning än den extra ordinarie personalen vid civilförvaltningen. För förslaget tala praktiska skäl och de skiljaktigheter, som härigenom skulle uppstå, äro av förhållandevis liten betydelse.

I fråga om vikarierande lärare hava de sakkunniga föreslagit rätt till en löneklassuppflyttning. Detta har skett med hänsyn till att motsvarande förmån enligt 1937 års riksdags beslut skall tillkomma extra lärare vid statliga undervisningsanstalter, med vilka lärare här ifrågavarande vikarierande lärare äro närmast jämförliga. Däremot hava de sakkunniga av samma skäl, som föredragande departementschefen i propositionen nr 270/1937 anfört till stöd för att rätt till sjukavlöning icke av honom ifrågasatts för vikarierande lärare vid folk- och småskolor, funnit sig icke heller för vikarierande lärare vid högre kommunala skolformer kunna föreslå sådan rätt.

39 §.

Lönenämnd.

I anslutning till vad föredragande departementschefen anfört (sid. 90) i propositionen nr 270/1937 beträffande frågan om en särskild, för samtliga nyreglerade lärarkårer gemensam lönenämnd, har i 39 § av föreliggande reglementsförslag intagits en föreskrift likalydande med 34 § i det i nämnda proposition framlagda förslaget till avlöningsreglemente för lärare vid folk- och småskolor.

40 §.

Reglementets tillämplighet m. m.

De föreslagna bestämmelserna om reglementets tillämplighet överensstäm-
ma med vad i sådant avseende beslutits beträffande lärarna vid folk- och
småskolor. I fråga om denna paragraf tillåta sig de sakkunniga att hän-
visa till den motivering, som återfinnes å sid. 91 ff. i proposition nr 270/1937
med förslag till lönereglering för sistnämnda lärare.

KAP VI.

**Fördelningen mellan stat och vederbörande skolområde av
kostnaderna för lärarnas avlöning. Kostnadsberäkningar.****Grunderna för kostnadsfördelningen. Statsbidragsbestämmelser.****Kommunala mellanskolor.**

Enligt de i § 15 och följande paragrafer i kungörelsen nr 927/1918 med-
delade bestämmelserna skall skolområde, som underhåller kommunal mel-
lanskola, för bestridande av kostnaderna härför erhålla bidrag av statsme-
del dels till skolan och till parallellavdelning av årsklass, dels ock för lärare
med full tjänstgöring på sätt här nedan sägs.

Skolan skall omfatta fyra årsklasser utöver den egentliga folkskolan och
i dessa klasser hava sammanlagt minst 40 lärjungar.

Inom varje årsklass må statsbidrag utgå till högst så stort antal parallell-
avdelningar av årsklassen, som uppkommer med iakttagande därav, att
minst 30 lärjungar komma på varje avdelning inom årsklassen, innan ny
avdelning upprättas inom densamma.

I fråga om statsbidrag till parallellavdelningar skola i enlighet med beslut
av 1937 års riksdag gälla följande bestämmelser:

1. Antalet lärjungar i varje klass eller klassavdelning i kommunal mel-
lanskola, må vad beträffar skolans tre lägre årsklasser, icke överstiga 35
och, vad beträffar skolans högsta årsklass, icke överstiga 30, såvida icke
skolans styrelse i särskilt fall finner nödvändigt, att sagda antal något över-
skrides.

2. Efter skolöverstyrelsens beprövande i varje särskilt fall må statsbi-
drag utgå till högst så stort antal parallellavdelningar inom varje årsklass,
som uppkommer med iakttagande därav, att vid läsårets början, i fråga om
skolans tre lägsta årsklasser, minst 35 lärjungar eller, där det icke är fråga
om nyintagen klass och efter överstyrelsens beprövande särskilda skäl där-
till föranleda, minst 30 lärjungar komma på varje avdelning inom årsklas-
sen, innan ny avdelning upprättas inom densamma, samt, i fråga om skolans
högsta årsklass, minst 30 lärjungar komma på varje avdelning inom års-
klassen, innan ny avdelning upprättas inom densamma; dock må statsbidrag
utgå till sammanlagt högst 119 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, ef-
ter framställning av överstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer.

Finnas inom ett skolområde en eller flera kommunala mellanskolor, för vilka statsbidrag redan utgår, skall det bero på Kungl. Maj:ts avgörande, hurvida statsunderstöd må utgå till flera sådana skolor inom området.

Till skolan utgår statsbidrag med 11,200 kronor årligen, motsvarande grundlönen för 4 ordinarie kvinnliga ämneslärare, varjämte ett särskilt bidrag å 2,800 kronor årligen utgår för varje i ovan angivna ordning upprättad parallellavdelning.

Härjämte må skola, däri flickor undervisas, kunna erhålla ett särskilt understöd till undervisning i hushållsgöromål, ej överstigande 600 kronor för år. Understöden för nämnda undervisning skola utgå med högst 400 kronor för en kurs i ämnet, omfattande *en* lärjungegrupp, samt därutöver med högst 200 kronor för ytterligare undervisning i ämnet.

För lärare utgör statsbidraget:

- a) för varje manlig ordinarie ämneslärare 500 kronor;
- b) för varje manlig extra ordinarie eller vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring: 300 kronor;
- c) för rektor $\frac{2}{3}$ av det för honom stadgade särskilda arvodet; för biträdande föreståndarinna: det till henne utgående särskilda arvodet;
- d) för varje ordinarie ämneslärare: ett belopp, motsvarande de läraren tillkommande ålderstilläggen;
- e) för varje lärare, som vikarierar för ordinarie eller extra ordinarie ämneslärare: om tjänstledigheten förorsakas av styrkt sjukdom, det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien, och, om tjänstledigheten förorsakas av offentligt uppdrag, bestridande av befattning i statens tjänst eller tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, det belopp, som Kungl. Maj:t för det särskilda fallet bestämmer;
- f) för lärare, som vikarierar för lärare, vilken uppehåller tillfälligtvis ledig lärarbefattning men erhållit tjänstledighet på grund av styrkt sjukdom: det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren av sin avlöning avstått, erfordras till arvode åt vikarien; samt
- g) för lärare, som vikarierar för lärare, vilken till förekommande av smittfara av vederbörande myndighet förbjudits att tjänstgöra, det belopp, som erfordras till arvode åt vikarien, dock icke för längre tid än högst sex månader.

Enligt kungörelsen den 31 december 1920 (nr 938) utgår statsbidrag för undervisning i manlig och kvinnlig slöjd samt handarbete vid kommunala mellanskolor med ett belopp av 150 kronor årligen för varje avdelning av minst femton lärjungar (i vissa fall efter särskilt medgivande av skolöverstyrelsen vid ett lärjungeantal av tolv). Här avsedda bidrag utgår endast för undervisning, som omfattar minst två veckotimmar för varje slöjd- eller handarbetsavdelning.

Förutom statsbidrag enligt angivna grunder utgå av statsmedel tidigare omnämnda förmåner, tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg.

De kostnader för lärarlöner, som skola bestridas av skolområdet, äro alltså ordinarie ämneslärare tillförsäkrade förmåner av fri bostad och bränsle

eller ersättning därför enligt ortens pris, avlöning utöver utgående statsbidrag till lärare i övningsämnen, i den mån ej undervisning i dessa ämnen bestrides av fast anställda ämneslärare, kostnader för avlöning av erforderligt antal timlärare, en tredjedel av rektors arvode samt arvode åt rektorsvikarie och vikarie för biträdande föreståndarinna.

De i gällande statliga avlöningsförfattningar fastställda lönebelopp äro emellertid minimilöner. De olika skolområdena äga att därutöver bevilja kommunala lönetillägg, vilket också, såsom ovan framhållits, skett vid åtskilliga skolor.

Såsom de sakkunniga angående *kommunala lönetillägg* framhållit (sid. 80 ff) i sitt betänkande med förslag till löneroglering för lärare vid folk- och småskolor äro dylika tillägg icke förenliga med det nya statliga lönesystemet.

De sakkunniga framhöllo i nämnda betänkande, att det icke skulle stå i överensstämmelse med det nya lönesystemet att låta de olika skoldistrikten bevilja kommunala tillägg till lärarna, utöver vad som skulle tillkomma dem enligt avlöningsreglementets bestämmelser. Att dylika tillägg vore medgivna enligt gällande bestämmelser vore helt naturligt, för att icke säga nödvändigt, eftersom lärarnas löner utginge med samma belopp för hela riket utan hänsyn till levnadskostnadernas höjd å de olika orterna. Med en dylik anordning vore skoldistrikt med högre levnadskostnader ofta hänvisade till att lämna lärarna komensation härför genom särskilda lönetillägg.

Frågan, huruvida de kommunala tilläggen borde vara medgivna eller icke, syntes emellertid närmast vara en fråga av praktisk natur, som borde ses ur synpunkten av om de statligt fastställda lönerna vore så avvägda de olika orterna emellan, att icke skoldistrikt blev olikaställda med hänsyn till möjligheten att förvärva dugliga lärarkrafter.

I avseende å detta spörsmål framhöllo de sakkunniga, att folk- och småskollärare enligt de sakkunnigas förslag skulle erhålla samma komensation för de högre levnadskostnaderna å de olika dyrorterna som statens egna befattningshavare. Det förutsattes sålunda, att även lärarna skulle komma i åtnjutande av provisoriskt dyrorsttillägg enligt samma bestämmelser, som gällde för statens tjänstemän. De skäl, som hittills förelegat för beviljande av kommunala tillägg, skulle alltså enligt de sakkunnigas mening väsentligen bortfalla i och med genomförandet av de sakkunnigas förslag till löneroglering för lärarna på bruttolönesystemets grund.

De sakkunniga hade därför kommit till den uppfattningen, att dylika tillägg till folk- och småskollärarnas löne- och pensionsförmåner icke borde förekomma efter genomförandet av en löneroglering på grundval av det av de sakkunniga framlagda förslaget.

Enligt 1937 års riksdags beslut skola de kommunala tilläggsförmånerna för folk- och småskollärarna bortfalla.

Då de synpunkter, som ovan anförts beträffande kommunala lönetillägg åt lärare vid folk- och småskolor, hava giltighet jämväl beträffande lärarpersonalen vid de högre kommunala skolformerna, utgå de sakkunniga ifrån att dylika tillägg efter lönerogleringens ikraftträdande icke heller skola förekomma vid vare sig kommunala mellanskolor eller övriga nyssnämnda skolformer.

Beträffande formen för meddelandet av ett förbud mot kommunala tillägg har beträffande lärarna vid folk- och småskolor frågan lösts på det sättet, att som villkor för statsbidrag till lärares avlöning uppställts kravet, att

läraren icke utöver den av Kungl. Maj:t och riksdagen bestämda avlöningen av skoldistriktet tillerkännes ersättning för utförande av arbetsuppgifter, som enligt gällande bestämmelser åligga honom i tjänsten. Överträdelse av detta villkor skall alltså medföra förlust av statsbidraget.

Vad sålunda bestämts för folk- och småskolornas vidkommande torde i tillämpliga delar böra gälla även i fråga om nu avsedda skolformer.

I fråga om statens bidrag till lärarnas avlöning efter genomförandet av en lönereglering enligt ovan förordade grunder, må till en början framhållas, att av de utav statsmedel till lärarna nu utgående löneförmånerna den tillfälliga löneförbättringen givetvis icke kommer att utgå efter löneregleringens genomförande. Vidare bör dyrtidstillägg å de nyreglerade lönebeloppen utgå efter samma grunder, som gälla för befattningshavare vid s. k. nyreglerade verk, d. v. s. efter ett procenttal, som är 18 enheter mindre än det, som gäller för befattningshavare vid oreglerade verk.

Beträffande grunderna för de egentliga statsbidragen föreslog 1928 års lönekommitté, att dessa bidrag borde utgå till läraravlöning i stället för såsom enligt gällande bestämmelser dels för klassavdelning och dels för lärare. Kommittén ifrågasatte följande huvudbestämmelser för statsbidrag:

1. Statsbidrag utgår med ordinarie lärares lön, minskad med för varje ortsgrupp fixerat ersättningsbelopp för naturaförmåner, till lika många ordinarie lärare som antalet klasser.

2. Statsbidrag utgår med hela lönen till icke-ordinarie lärare, som anställts på grund av parallellavdelnings inrättande, dock med högst det belopp, som i motsvarande fall skulle hava utgått till ordinarie lärare.

3. Statsbidrag till andra lärare, än i punkterna 1 och 2 avses, utgår med skillnaden mellan manlig och kvinnlig lärares lön.

4. Har parallellavdelning varit erforderlig under minst fem år, bör en ordinarie tjänst inrättas och statsbidrag till denna utgå, såsom i punkt 1 sägs.

5. Där särskild ersättning utöver lön utgår till lärare, som är förordnad såsom rektor, utgår statsbidrag med $\frac{2}{3}$ av den särskilda ersättningen.

6. Där rektor åtnjuter rektorslön, utgår statsbidrag med $\frac{3}{4}$ av lönen.

I sitt yttrande över lönekommitténs betänkande har *skolöverstyrelsen*, som förutsatte, att kommittén endast ville ange de nya huvudbestämmelserna och att bidrag, varom ingenting särskilt nämnts, skulle utgå enligt samma principer som hittills, förklarat sig icke hava något att i huvudsak erinra mot kommitténs förslag i fråga om statsbidrag, då parallellavdelning nyinrättas.

Överstyrelsen fann sig dock böra hemställa om en jämkning. Stundom kunde man vid nyinrättande av skolor, framför allt på större platser, mycket snart konstatera, att behovet av parallellavdelningar berodde på förhållanden, som måste anses vara konstanta. I dylika fall vore det givetvis önskvärt, att man ej behövde dröja fem år med inrättande av ordinarie lärarbefattningar för dessa parallellavdelningar. Genom att inrätta dylika befattningar kunde man ej blott förvärva väl kvalificerade lärare för parallellklasserna utan även — vilket ur pedagogisk synpunkt vore synnerligen viktigt — förhindra alltför täta lärarombyten. Enligt kommitténs förslag skulle emellertid skolan även i ett dylikt fall först efter fem år kunna er hålla statsbidrag, motsvarande en ordinarie lärares lön.

Denna olägenhet skulle emellertid kunna undanröjas genom att överstyrelsen erhöle rätt att medgiva, att ordinarie lärare anställdes för parallellavdelning, redan innan sådan varit behövlig under fem år. Ett tillägg härom borde därför enligt

överstyrelsens förmenande göras i kommitténs förslag. I samband härmed torde lämpligen den föreslagna bestämmelsen formuleras så, att det bleve fullt tydligt, att skolan ej vore ovillkorligen skyldig att inrätta dylik ordinarie befattning efter fem år. Det kunde ju då allttjämt vara osäkert, om behovet av parallellavdelning vore konstant. Punkt 4 i kommitténs förslag till bestämmelser skulle med hänsyn till det anförda lämpligen kunna få följande formulering:

»Har parallellavdelning varit erforderlig under fem år i följd, må en ordinarie lärartjänst kunna inrättas för denna avdelning och statsbidrag till lärarens lön utgå, såsom i punkt 1 sägs. På skolöverstyrelsens prövning må bero, huruvida dylik tjänst må inrättas tidigare än ovan sagts.»

Vad beträffade spörsmålet om huru statsbidrag skulle utgå, då ordinarie tjänst uppehölls av vakansvikarie, hade denna fråga ej berörts av kommittén. Då kommitténs förslag emellertid överhuvudtaget ginge ut på att statsbidraget skulle direkt knytas till läraravlöningen, torde det vara givet, att kommittén åsyftat, att statsbidrag i detta fall skulle utgå med hela lönen till icke-ordinarie lärare. Överstyrelsen hade inte något att invända häremot liksom ej heller mot kommitténs förslag till statsbidrag till avlöning åt rektor med lön enligt särskild för rektor bestämd lönegrad.

Enligt 1936 års lärarlönesakkunnigas mening torde grunderna för fördelningen mellan staten och respektive skolområden av kostnaderna för lärarpersonalens avlöning böra anpassas efter de föreslagna ändringarna av avlöningsbestämmelserna. I stället för nettolön med rätt till vissa förmåner in natura utöver den kontanta lönen skulle lärarna genom den föreslagna lönereregleringen erhålla bruttolön, och vidare innebär det av de sakkunniga framlagda löneregleringsförslaget, att kvinnliga lärare skulle uppbära lika lön som motsvarande manliga lärare, dock utan rätt att erhålla uppflyttning i högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad. I detta sammanhang torde särskilt böra uppmärksammas den ändrade ställning, övningslärarna skulle komma att erhålla enligt det framlagda löneregleringsförslaget, framför allt med hänsyn till den för dem föreslagna möjligheten att erhålla i de statliga löneförfattningarna reglerad fast anställning med pensionsrätt.

De sakkunniga, som anse de av 1928 års lönekommité föreslagna statsbidragsgrunderna med däri av skolöverstyrelsen förordade jämkningar innebära förbättringar i förhållande till nu gällande statsbidragsbestämmelser, hava med hänsyn till ovan angivna förändringar i avlöningssystemet ansett sig böra undersöka, huruvida det icke skulle vara möjligt att åstadkomma än ytterligare förenklingar av ifrågavarande statsbidragsgrunder. Vad i sådant avseende i det närmast följande anföres avser ej blott de kommunala mellanskolorna utan även övriga i detta betänkande avsedda skolformer.

Efter genomförandet av ett bruttolönesystem synas rätt avsevärda svårigheter möta mot att för här avsedda skolformer anknyta de olika skolområdenas bidrag till lärarlönerna till värdet å respektive orter av en bostad av den storlek, boställsordningen föreskriver för vederbörande lärarkategori. För en fixering av statsbidraget enligt angivna grunder efter genomförande av bruttolönesystemet förutsättes nämligen, att värdet av bostadsförmånen kan på ett någorlunda tillförlitligt sätt fastställas. Detta skulle givetvis vara fallet, därest här avsedda lärare regelmässigt innehade tjänstebostad, som bleve värderad i härför föreskriven ordning. Enligt vad som

framgår av inhämtade uppgifter, är det emellertid endast i undantagsfall dessa lärare anvisas tjänstebostad. I regel uppbära de i stället kontant ersättning enligt ortens pris för dem enligt gällande nettolönesystem tillkommande naturaförmåner.

Det torde emellertid icke vara möjligt att lägga de ersättningsbelopp, som för närvarande utgå, till grund för bestämmandet av skolområdes andel i lärarnas löner. Det har nämligen visat sig, att dessa belopp, även på orter med, såvitt bedömas kan, ungefärligen samma hyresnivå, äro alltför varierande för att kunna tjäna till ledning vid ifrågasatt kostnadsfördelning.

De sakkunniga anse sig i stället böra ifrågasätta, huruvida icke statsbidragen till här avsedda skolor skulle kunna fastställas till en viss kvotdel av samtliga lönekostnader vid respektive skolor. En dylik anordning synes ligga synnerligen nära till hands efter likalönsprincipens genomförande, varigenom det nuvarande särskilda bidraget till manliga lärares lön bortfaller. De sakkunniga hava icke förbisett, att skoldistriktet härigenom skulle få bidraga jämväl till kostnaderna för lärarnas avlöningsförhöjningar, under det att enligt gällande bestämmelser ålderstilläggen i sin helhet utgå av statsmedel.

Fördelarna ur praktisk synpunkt av att statsbidragen utmätas efter viss procent av samtliga enligt avlöningsreglementet till lärarna vid vederbörande skola utgående lönekostnader synas emellertid till fullo motivera en dylik ändring i statsbidragsgrunderna.

Genom en bestämmelse av sådan art skulle det bliva möjligt att tillgodose de billighets-skäl, som tala för att bidrag av statsmedel även lämnas till avlönande av timlärare i såväl läsämnen som övningsämnen. Genom löne-regleringen komma nämligen timlärarlönerna att undergå en rätt avsevärd förhöjning, samtidigt som av staten bekostade dyrtidstillägg och tillfällig löneförbättring reduceras, respektive helt indragas. Resultatet skulle alltså, om ingen ändring i berörda hänseende sker, för kommunernas del bliva en icke oväsentlig ökning av deras utgifter för ifrågasatt skolor. Skälen för beredande av statsbidrag till övningslärarnas avlöning stärkes ytterligare genom den för dessa lärare föreslagna möjligheten att vinna statligt reglerad anställning med pensionsrätt.

En övergång till nu angivna statsbidragsgrunder (statsbidraget = viss kvotdel av skolans samtliga löneutgifter) förutsätter givetvis, att en statlig kontroll anordnas över anställningen av lärarpersonal. De sakkunniga vilja dock uttryckligen betona, att det ekonomiska ansvaret för lärarpersonalen alltjämt bör åvila vederbörande skolas huvudman. Statsbidrag till lärarnas avlöning bör utgå, endast om och i den mån, de befinnas erforderliga för skolans verksamhet.

För inrättande av pensionsberättigande lärartjänster, d. v. s. ordinarie eller extra ordinarie lärarbefattningar, torde sålunda böra fordras särskilt medgivande av skolöverstyrelsen. Skulle sådan befattning sedermera bliva obehövlig, t. ex. genom nedläggande av parallellavdelning i följd av minskat elevantal, bör statsbidrag för lärarens avlönande icke vidare utgå utan det får bliva skolkommunens sak att härvidlag bära det ekonomiska ansvaret.

De sakkunniga vilja fästa uppmärksamheten på att sammalunda är förhållandet enligt nu gällande bestämmelser.

Beträffande anställandet av annan icke-ordinarie lärarpersonal föreställa sig de sakkunniga, att mera allmänna föreskrifter i fråga om antalet lärare vid varje skola i förhållande till antalet parallellavdelningar lämpligen kunna meddelas av skolöverstyrelsen och att i undantagsfall förekommande framställningar om avvikelser från dylika föreskrifter skola kunna prövas av skolöverstyrelsen, utan att överstyrelsen därigenom erhåller nämnvärt merarbete.

Vad härefter angår frågan om statsbidragets avvägning utgå de sakkunniga, såsom ovan framhållits, ifrån att dyrtidstillägg av statsmedel även efter lönereglerngens genomförande, ehuru med reducerat belopp, skall utgå till lärarna såsom en dem tillkommande förmån.

De sakkunniga hava beräknat statens nuvarande andel i de enligt gällande bestämmelser utgående minimilönerna vid ifrågavarande skolformer till omkring 75 à 85 % av samtliga dessa löneförmåner. Statens bidrag utgå emellertid för närvarande med samma belopp för samtliga lärare oavsett stationeringsorten, vilket i ett stort antal fall föranlett vederbörande skolkommuner att lämna lärarna kompensation för ökade levnadskostnader å dyrorterna. I de fall, då kommunerna beviljat lärarna större löneförmåner än de föreskrivna minimilönerna, ökas givetvis det procenttal, varmed kommunen bidrager till lönekostnadernas totalbelopp.

Enligt de av de sakkunniga ovan ifrågasatta statsbidragsgrunderna skulle emellertid statsverket efter lönereglerngens genomförande lämna bidrag jämväl till den till lärarna enligt de föreslagna avlöningsbestämmelserna utgående dyrortskompensationen. Med hänsyn härtill hava de sakkunniga ansett sig böra förorda, att staten lämnar bidrag till vederbörande skolområde — förutom med dyrtidstillägg åt lärarna enligt de för befattningshavare vid s. k. nyreglerade verk gällande grunder — med $\frac{2}{3}$ av de lönebelopp, som utbetalas till lärarpersonalen vid ifrågavarande skolor i enlighet med de av de sakkunniga förordade lönebestämmelserna, vilket innebär, att staten skulle till lärarnas samtliga löneförmåner komma att bidraga med omkring 70 %.

Med hänsyn till att åtskilliga samhällen å de lägre dyrortsgrupperna genom en dylik fördelning av kostnaderna i flera fall skulle få vidkännas en ökning av den kvotdel, varmed de för närvarande bidraga till lärarnas avlöning, hava de sakkunniga ansett sig böra föreslå en höjning av nämnda kvotdel för de kommunala mellanskolornas vidkommande. Mot en dylik åtgärd kunna visserligen betänkligheter möta med hänsyn till den förmån, som härigenom skulle komma vissa större skolkommuner till del, vilka redan vid statsbidrag efter en kvotdel av $\frac{2}{3}$ skulle erhålla en minskning av sin nuvarande andel av lönekostnaderna. Med hänsyn emellertid till att de kommunala mellanskolorna för ett stort antal kommuner med svagare ekonomisk ställning hava att fylla samma uppgift som de statliga realskolorna, för vilka staten vidkännes hela lönekostnaden, har det synts de sakkunniga skäligen att för de kommunala mellanskolorna statsbidraget bestämmas till nå-

got högre kvotdel av lönekostnaderna än för övriga här ifrågavarande skolformer. Denna högre kvotdel vilja de sakkunniga föreslå till $\frac{3}{4}$, vilket motsvarar omkring 77,5 % av samtliga löneförmåner.

I detta sammanhang anse sig de sakkunniga böra erinra, att Kungl. Maj:t i förenämnda proposition nr 270/1937 föreslagit, att lärare vid folk- och småskolor skulle i avseende å anlitande av statens intressekontor jämföras med statlig befattningshavare i den utsträckning, som vore möjligt. Härför krävdes emellertid, att vederbörande hos skoldistriktet anställda redogörare (skolkassör) bleve skyldig till intressekontoret redovisa belopp, som läraren önskade genom avdrag å sin avlöning avsätta för intressekontorsändamål. Såsom *ytterligare* villkor för erhållande av statsbidrag till bestridande av kostnaderna för lärarnas avlöning har Kungl. Maj:t därför föreslagit, att skyldighet härutinnan av skoldistriktet ålades redogörare. Kungl. Maj:ts berörda förslag har vunnit riksdagens bifall.

De sakkunniga utgå ifrån, att motsvarande föreskrifter meddelas jämväl för lärarna vid här avsedda kommunala skolformer.

Kommunala flickskolor.

Statsbidrag till kommunala flickskolor utgå i stort sett efter samma grunder som till de kommunala mellanskolorna.

Beträffande hithörande bestämmelser samt i fråga om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun få de sakkunniga hänvisa till och i tillämpliga delar åberopa vad de sakkunniga därom i det föregående anfört, varvid är att märka, att den för de kommunala mellanskolorna föreslagna, för kommunerna fördelaktigare kostnadsfördelningsgrunden icke skulle äga tillämpning för de kommunala flickskolornas vidkommande.

Högre folkskolor.

Bestämmelserna angående statsbidrag till ifrågavarande skolor överensstämma i sina huvuddrag med motsvarande regler för de kommunala mellanskolorna.

Jämväl beträffande de högre folkskolorna få de sakkunniga i förevarande hänseenden hänvisa till och åberopa vad därom ovan sagts.

Kostnadsberäkningar.

Vid beräkningen av de merkostnader, som en reglering enligt föreliggande förslag av löneförmånerna för ämneslärarna vid de högre kommunala skolformerna och en omläggning i enlighet med vad ovan anförts av statsbidragsgrunderna skulle medföra för statsverket, hava de sakkunniga tilllämpat samma grunder, som numera iakttagas vid beräkning av avlöningsanslag å riksstaten. I enlighet härmed hava de sakkunniga i fråga om de ordinarie lärarnas löner enligt gällande bestämmelser utgått ifrån lärarnas löneställning i högsta lönegraden, d. v. s. efter erhållande av samtliga ålders-tillägg, och vid beräkningen av motsvarande kostnader enligt det föreslagna avlöningsreglementet har varje lärares avlöning beräknats efter den för läraren förekommande högsta löneklassen. Vid beräkningen av kostnaderna för avlöning åt extra ordinarie lärare enligt de föreslagna lönebestämmelserna hava de sakkunniga utgått ifrån den löneklass, som är två löneklas-

ser högre än vederbörande lärares begynnelselön. Sålunda beräknade belopp avse att täcka icke blott läraren tillkommande lön och de särskilda för-
månar, som kunna tillkomma honom, utan även avlöningskostnaderna till
vikarierna under förekommande ledigheter. I övrigt hava beräkningarna
av de belopp, vartill samtliga lärarlöner vid de olika skolformerna skulle
uppgå efter löneregleringens genomförande, verkställt enligt samma grun-
der, som tillämpas vid beräkningen av vederbörande anslag för motsvarande
kostnader vid de statliga läroverken.

Kommunala mellanskolor.

Vid beräkningarna av kostnaderna för en lönereglering för lärarna vid de
kommunala mellanskolorna hava de sakkunniga utgått från följande av de
sakkunniga införskaffade uppgifter beträffande antalet klassavdelningar och
lärare vid dessa skolor under vårterminen 1936.

Under nämnda vårtermin funnos vid de 50 dåvarande kommunala mellan-
skolorna 311 klassavdelningar och det antal ordinarie och extra ordinarie
ämneslärare, som framgår av följande tabeller.

Ordinarie ämneslärare.

O r t s g r u p p	Manliga	Kvinnliga	Summa
A	4	4	8
B	36	24	60
C	45	24	69
D	9	9	18
E	5	4	9
F	26	11	37
G	12	11	23
H	3	2	5
I	17	21	38
Summa	157	110	267

Extra ordinarie ämneslärare.

O r t s g r u p p	Manliga	Kvinnliga	Summa
A	1	1	2
B	14	7	21
C	6	12	18
D	3	4	7
E	4	3	7
F	2	7	9
G	8	14	22
H	1	2	3
I	7	10	17
Summa	46	60	106

Antalet veckotimmar i övningsämnen framgår av efterföljande tabeller:

Ortsgrupp	I teckning			I musik		
	manliga lärare	kvinnliga lärare	Summa	manliga lärare	kvinnliga lärare	Summa
A	2	36	38	5	7	12
B	37	74	111	36	9	45
C	56	86	142	36	11	47
D	4	26	30	4	7	11
E	14	—	14	3	—	3
F	63	34	97	48	—	48
G	42	31	73	30	44	74
H	14	—	14	4	—	4
I	17	71	88	54	7	61
Summa	249	358	607	220	85	305

Ortsgrupp	I gymnastik			Slöjd för gossar		
	manliga lärare	kvinnliga lärare	Summa	manliga lärare	kvinnliga lärare	Summa
A	9	33	42	—	—	—
B	4	121	125	2	—	2
C	80	105	186	8	—	8
D	4	30	34	10	—	10
E	4	11	15	—	—	—
F	57	47	104	4	—	4
G	49	76	125	48	—	48
H	19	—	19	—	—	—
I	66	119	185	22	—	22
Summa	292	542	835	94	—	94

Ortsgrupp	Slöjd för flickor			Hushållsgöromål		
	manliga lärare	kvinnliga lärare	Summa	manliga lärare	kvinnliga lärare	Summa
A	—	17	17	—	—	—
B	—	16	16	—	4	4
C	—	30	30	—	24	24
D	—	12	12	—	8	8
E	—	2	2	—	—	—
F	—	23	23	—	9	9
G	—	55	55	—	52	52
H	—	—	—	—	—	—
I	—	64	64	—	96	96
Summa	—	219	219	—	193	193

I enlighet med ovan angivna beräkningsgrunder skulle statsverkets årliga kostnader för dessa skolor *enligt nu gällande bestämmelser* uppgå till följande belopp.

A. Läsämnena.

Bidrag till varje skola med 11 200 kronor ($50 \times 11\,200$)	560 000:—	
Bidrag till 111 parallellavdelningar ($111 \times 2\,800$)	311 000:—	
Skillnaden mellan manlig och kvinnlig lärares lön:		
för ordinarie lärare (157×500)	78 500:—	
för extra ordinarie lärare (46×300)	13 800:—	92 300:—
Ålderstillägg:		
($3 \times 157 \times 400$)	188 400:—	
($3 \times 110 \times 300$)	99 000:—	287 400:—
Rektorsarvoden:		
($50 \times \frac{2}{3} \times 1\,000$)	33 300:—	
Arvoden till biträdande föreståndarinnor (50×200)	10 000:—	43 300:—
Tillfällig löneförbättring åt ämneslärare och åt timlärare i läsämnen	200 000:—	
Dyrtidstillägg	455 000:—	
		<u>Summa kronor 1 949 000:—</u>

Eller sålunda i runt tal kronor 1 950 000:—.

B. Övningsämnena.

Statsbidraget till undervisning i manlig slöjd och kvinnlig slöjd samt handarbete har beräknats uppgå till

för manlig slöjd	7 000:—	
för kvinnlig slöjd och handarbete	17 000:—	
Det särskilda statsbidraget för undervisning i hushållsgöromål kan för år beräknas till sam- manlagt omkring	7 000:—	31 000:—
Den <i>tillfälliga löneförbättringen</i> till övningslä- rarna har beräknats till följande belopp:		
i teckning	10 000:—	
i musik	5 000:—	
i gymnastik	13 800:—	
i manlig slöjd	1 700:—	
i kvinnlig slöjd	3 600:—	
i hushållsgöromål	1 500:—	35 600:—
<i>Dyrtidstilläggen</i> till lärarna i övningsämnen ha- va beräknats till följande belopp:		
i teckning	16 700:—	

i musik	8 500:—	
i gymnastik	22 800:—	
i manlig slöjd	2 400:—	
i kvinnlig slöjd	5 300:—	
i hushållsgöromål	4 700:—	60 400:—
Sammanlagt uppgå alltså statens bidrag till kostnaderna för undervisning i övningsämnen till omkring		127 000:—.

Sammanfattning:

Statsverkets *nuvarande kostnader* för de kommunala mel-lanskolorna skulle alltså med tillämpning av ovan angivna be-räkningsgrunder uppgå till följande belopp:

för undervisning i läsämnen	1 950 000:—
för undervisning i övningsämnen	127 000:—
eller sålunda sammanlagt	2 077 000:—.

Efter genomförandet av lönereglering för lärarna vid de kommunala mel-lanskolorna i enlighet med vad de sakkunniga ovan föreslagit skulle stats-verkets kostnader för dessa skolor böra beräknas på följande sätt.

Enligt de av de sakkunniga förordade grunderna skulle statens bidrag ut-göra $\frac{3}{4}$ av samtliga vid vederbörande skola enligt det föreslagna avlönings-reglementet utgående lönebelopp, varjämte staten även i fortsättningen skulle bestrida kostnaderna för lärarnas dyrtidstillägg, vilket dock efter lönerogle-ringens genomförande skulle komma att utgå enligt för s. k. nyreglerade verk gällande grunder.

A. *Läsämnen.*

Kostnaderna för avlönande av *ämneslärare* torde böra beräknas med ut-gångspunkt från de nuvarande förhållandena. Såsom förut angivits, ut-gjorde under vårterminen 1936 antalet klassavdelningar 311. Antalet ordi-narie lärare vid nämnda tidpunkt uppgick till 157 manliga och 110 kvinn-liga och antalet extra ordinarie till 46 manliga och 60 kvinnliga, eller alltså sammanlagt 373 lärartjänster.

Kostnaderna för avlöning åt förenämnda 267 ordinarie lärartjänster hava de sakkunniga uppskattat till omkring 1 850 000 kronor. För de extra ordi-narie lärarna hava de sakkunniga beräknat avlöningskostnaderna till om-kring 600 000 kronor. Härtill kommer behovet av timplärare. De sakkun-niga hava för dessa ansett sig böra räkna med ett årligt belopp av omkring 20 000 kronor.

Vidare tillkomma merkostnaderna för inplacering i högre lönegrad av lä-rare, som förvärvat kompetens för erhållande av adjunksbefattning vid all-mänt läroverk. Med stöd av tillgängliga uppgifter angående lärares kom-petens hava de sakkunniga ansett sig böra räkna med att omkring 70 % av de manliga lärarna och 40 % av de kvinnliga lärarna hava dylik kompetens. Med ledning härav synas ifrågavarande kostnader böra beräknas till i runt tal 200 000 kronor.

Sammanlagt skulle alltså avlöningsförmånerna till ämneslärarna komma att uppgå till omkring (1 850 000 + 600 000 + 20 000 + 200 000) 2 670 000 kronor.

Rektorsarvodena böra med utgångspunkt från antalet klassavdelningar och elever vid de olika skolorna under vårterminen 1936 beräknas komma att uppgå till sammanlagt 96 000 kronor.

Då sammanlagda avlöningskostnaden för ämneslärare och rektorsarvoden sålunda kunna beräknas till omkring 2 770 000 kronor, och staten enligt vad de sakkunniga ovan föreslagit skulle bidra med tre fjärdedelar av dessa kostnader, skulle statens bidrag till omkostnader alltså kunna beräknas till omkring 2 080 000 kronor.

Härtill komma statsverkets kostnader för dyrtidstillägg, vilket torde kunna beräknas till omkring 300 000 kronor, vadan statsverkets kostnader för undervisning i läsåmnen skulle komma att uppgå till omkring 2 380 000 kronor.

B. Övningsämnen.

Kostnaderna för undervisning i övningsämnen under det här ovan för varje ämne angivna antalet veckotimmar skulle enligt verkställda beräkningar uppgå till följande belopp:

i teckning	86 000:—
i musik	45 000:—
i gymnastik	120 000:—
i slöjd för gossar	12 000:—
i slöjd för flickor	28 000:—
i hushållsgöromål	26 000:—
	<hr/>
	317 000:—.

Härtill komma de ökade kostnader, som må föranledas av inrättandet av ordinarie tjänster i dessa ämnen. Det är givetvis förenat med svårigheter att närmare bedöma, i vilken utsträckning den föreslagna möjligheten att inrätta ordinarie tjänster kommer att anlitas. De sakkunniga hava emellertid ansett att förenämnda kostnadssumma å 317 000 kronor bör av nu nämnd anledning höjas till 350 000 kronor.

Av sistnämnda belopp skulle med de föreslagna grunderna för kostnadsfördelningen på statsverket komma omkring 265 000 kronor. Dessutom skulle av statsmedel utgå dyrtidstillägg till dessa lärare med ett beräknat belopp av omkring 40 000 kronor årligen, vadan statens samtliga utgifter för undervisningen i övningsämnen vid dessa skolor skulle komma att uppgå till omkring 305 000 kronor.

Sammanfattning av statsverkets kostnader för de kommunala mellanskolorna efter genomförandet av en lönereglering enligt de sakkunnigas ovan framlagda förslag:

För undervisning i läsåmnen	2 380 000 kronor
För undervisning i övningsämnen	305 000 »

Summa 2 685 000 kronor.

I förhållande till ovan beräknade kostnader för statsverket enligt gällande bestämmelser, eller sålunda . . . . . 2 077 000 kronor skulle alltså löneregleringen innebära en kostnadsökning av omkring . . . . . 608 000 kronor eller sålunda i runt tal av omkring . . . . . 610 000 kronor.

Kommunala flickskolor.

Enligt av de sakkunniga inhämtade uppgifter funnos under höstterminen 1936 25 kommunala flickskolor med sammanlagt 246 klassavdelningar.

Antalet ordinarie och extra ordinarie ämneslärare vid dessa skolor vid nämnda tidpunkt framgår av följande tabeller.

Ordinarie lärare.

Ortsgrupp	Manliga ämneslärare	Kvinnliga ämneslärare	Summa
A	—	—	—
B	—	—	—
C	—	20	20
D	—	41	41
E	—	54	54
F	—	53	53
G	—	10	10
H	2	21	23
I	—	—	—
Summa	2	199	201

Extra ordinarie lärare.

Ortsgrupp	Manliga ämneslärare	Kvinnliga ämneslärare	Summa
A	—	—	—
B	—	—	—
C	—	7	7
D	—	5	5
E	—	22	22
F	—	10	10
G	—	2	2
H	—	11	11
I	—	—	—
Summa	—	57	57

Antalet veckotimmar i övningsämnen framgår av efterföljande tabeller:

Ortsgrupp	I gymnastik			I musik		
	manliga lärare	kvinnliga lärare	Summa	manliga lärare	kvinnliga lärare	Summa
A	—	—	—	—	—	—
B	—	—	—	—	—	—
C	—	68	68	9	18	27
D	—	121	121	25	27	52
E	—	204	204	8	69	77
F	—	145	145	22	35	57
G	—	29	29	—	14	14
H	4	61	65	8	18	26
I	—	—	—	—	—	—
Summa	4	628	632	72	181	253

Ortsgrupp	I teckning			I slöjd
	manliga lärare	kvinnliga lärare	Summa	kvinnliga lärare
A	—	—	—	—
B	—	—	—	—
C	—	67	67	73
D	—	109	109	140
E	—	190	190	247
F	—	136	136	200
G	—	27	27	28
H	10	55	65	83
I	—	—	—	—
Summa	10	584	594	771

Ortsgrupp	Hushållsgöromål
	Kvinnliga lärare
A	—
B	—
C	80
D	106
E	252
F	176
G	28
H	81
I	—
Summa	723

I enlighet med ovan angivna beräkningsgrunder skulle statsverkets årliga kostnader för dessa skolor *enligt nu gällande bestämmelser* uppgå till följande belopp.

A. Läsämnen.

Grundbidrag till varje skola jämte bidrag till parallellavdelningar	700 000:—
Skillnaden mellan manlig och kvinnlig lärarens lön (2×500)	1 000:—
Rektorsarvoden jämte ett arvode som biträdande föreståndarinna ($24 \times \frac{2}{3} \times 1\,000 + 200$)	16 200:—
Ålderstillägg	180 000:—
Tillfällig löneförbättring åt ämneslärare och timlärare i läsämnen	130 000:—
Dyrtidstillägg	275 000:—
	<hr/>
	1 302 200:—
eller sålunda i runt tal	1 300 000:—

B. Övningsämnen.

Statsbidraget till undervisning i hushållsgöromål har beräknats till (723×75)	55 000 kronor
och i kvinnlig slöjd till (771×75)	58 000 »
eller sålunda till sammanlagt	113 000 kronor.

Den *tillfälliga löneförbättringen* till övningslärarna beräknas uppgå till följande belopp årligen.

Till lärare i	
teckning	9 500 kronor
musik	4 000 »
gymnastik	9 500 »
hushållsgöromål	11 500 »
kvinnlig slöjd	12 500 »
	<hr/>
	47 000 kronor.

Statsverkets årliga kostnader för *dyrtidstillägg* åt övningslärarna vid här avsedda skolor hava beräknats till omkring .....

Sammanlagt uppgå alltså statens bidrag till kostnader för undervisningen i övningsämnen vid dessa skolor till omkring .....

Sammanfattning.

Statsverkets nuvarande kostnader för de kommunala flickskolorna skulle alltså med tillämpning av ovan angivna beräkningsgrunder uppgå till följande belopp:

för undervisning i läsämnen	1 300 000 kronor
» » i övningsämnena	240 000 »
eller sålunda sammanlagt	1 540 000 kronor.

Efter genomförandet av en lönereglering enligt de sakkunnigas ovan framlagda förslag skulle statsverkets kostnader för dessa skolor komma att uppgå till följande beräknade belopp, nämligen dels $\frac{2}{3}$ av samtliga vid vederbörande skola enligt det föreslagna avlöningsreglementet utgående lönebelopp, dels ock kostnaderna för lärarnas dyrtidstillägg, vilket dock efter löneregleringens ikraftträdande skulle komma att utgå enligt för s. k. nyreglerade verk gällande grunder.

A. Läsämnen.

Kostnaderna för avlöande av ovan angivna antal ordinarie lärartjänster hava de sakkunniga beräknat till omkring 1 365 000 kronor och för de extra ordinarie lärarna till cirka 340 000 kronor. Härutöver hava de sakkunniga ansett sig böra beräkna ett belopp av omkring 15 000 kronor för timlärare.

Sammanlagt hava alltså kostnaderna för avlöning åt ämneslärare upptagits till (1 365 000 + 340 000 + 15 000) 1 720 000 kronor.

Med utgångspunkt från antalet klassavdelningar och elever under läsåret 1936/1937 beräknas rektorsarvodena komma att uppgå till ett belopp av 52 000 kronor årligen.

Sammanlagda årskostnaderna för ämneslärare och rektorsarvoden skulle alltså komma att uppgå till omkring 1 770 000 kronor, varav statens andel enligt ovan föreslagen fördelningsgrund skulle bli 1 180 000 kronor. Härtill skulle komma statsverkets kostnader för dyrtidstillägg, vilka torde böra beräknas till omkring 195 000 kronor, vadan statsverkets sammanlagda kostnader för undervisning i läsämnen skulle komma att uppgå till omkring 1 375 000 kronor.

B. Övningsämnena.

Kostnaderna för undervisning i övningsämnena under det för varje ämne ovan angivna antalet veckotimmar hava beräknats till följande belopp:

i teckning	86 000: —
i musik	37 000: —
i gymnastik	92 000: —
i slöjd för flickor	97 000: —
i hushållsgöromål	90 000: —
	<hr/>
	402 000: —.

Härtill komma de ökade kostnader som inträda till följd av inrättandet av ordinarie och extra ordinarie tjänster i övningsämnena. Liksom beträffande motsvarande spörsmål vid de kommunala mellanskolorna är det givetvis förenat med svårigheter att angiva, i vilken utsträckning fastare anställning kommer att beredas här avsedda lärare. Såsom framgår av den å sid. 48 införda tabellen angående antalet veckotimmar i olika övningsämnena

vid de olika skolformerna, förekommer det vid de kommunala flickskolorna i ett stort antal fall, att antalet veckotimmar i de olika övningsämnen uppgår till den siffra, som enligt förslaget skulle erfordras för fastare anställning. De sakkunniga hava därför ansett sig böra räkna med att förenämnda kostnadssumma å 402 000 kronor, med hänsyn till de ökade merkostnaderna till följd av att ordinarie och extra ordinarie anställning beredes ifrågavarande lärarpersonal, bör höjas till 500 000 kronor.

Av sistnämnda kostnadsbelopp skulle omkring 335 000 kronor utgå av statsmedel. Då dyrtidstilläggen till lärarna i övningsämnena kunna beräknas till omkring 60 000 kronor, skulle alltså statsverkets kostnader för undervisning i övningsämnena vid dessa skolor komma att uppgå till ett beräknat belopp av omkring 400 000 kronor.

Sammanfattning av statens kostnader för de kommunala flickskolorna efter genomförandet av den av de sakkunniga föreslagna löneregleringen:

för undervisning i läsämnen	1 375 000 kronor
» » i övningsämnena	400 000 »
	<hr/>
	1 775 000 kronor.

I förhållande till ovan beräknade belopp, vartill de nuvarande kostnaderna uppgå eller sålunda .....

1 540 000 kronor
----

skulle alltså statsverkets kostnadsökning till följd av löneregleringen bliva .....

235 000 kronor.

Högre folkskolor.

Statsverkets kostnader för en löneroglering hava de sakkunniga beräknat med utgångspunkt från det under läsåret 1935/1936 befintliga antalet högre folkskolor, nämligen 31 allmänna med 94 klassavdelningar och 25 yrkesbestämda med 225 klassavdelningar.

Antalet ordinarie och extra ordinarie lärare under vårterminen 1936 framgår av följande tabeller.

Ordinarie lärare.

Ortsgrupp	Manliga ämneslärare	Kvinnliga ämneslärare	Summa
A	13	3	16
B	7	1	8
C	12	6	18
D	9	3	12
E	13	8	21
F	32	22	54
G	15	11	26
H	3	1	4
I	22	14	36
Summa	126	69	195

Extra ordinarie lärare.

Ortsgrupp	Manliga ämneslärare	Kvinnliga ämneslärare	Summa
A	2	1	3
B	8	5	13
C	6	6	12
D	3	6	9
E	4	8	12
F	11	14	25
G	11	10	21
H	—	—	—
I	8	18	26
Summa	53	68	121

Antalet veckotimmar i övningsämnen m. fl. ämnen framgår av efterföljande tabeller:

Ortsgrupp	I t e c k n i n g			I m u s i k		
	Manliga lärare	Kvinnliga lärare	Summa	Manliga lärare	Kvinnliga lärare	Summa
A	23	12	35	13	2	15
B	15	14	29	12	1	13
C	52	24	76	13	10	23
D	18	14	32	10	3	13
E	24	20	44	21	1	22
F	81	47	128	41	11	52
G	83	5	88	10	23	33
H	—	—	—	—	—	—
I	53	42	95	17	25	42
Summa	349	178	527	137	76	213

Ortsgrupp	I g y m n a s t i k			M a n l i g s l ö j d		
	Manliga lärare	Kvinnliga lärare	Summa	Manliga lärare	Kvinnliga lärare	Summa
A	24	9	33	13	—	13
B	10	28	38	20	—	20
C	29	53	82	18	—	18
D	21	18	39	—	—	—
E	32	33	65	41	—	41
F	68	92	160	54	—	54
G	54	63	117	13	—	13
H	—	—	—	—	—	—
I	84	99	183	—	—	—
Summa	322	395	717	159	—	159

O r t s g r u p p	Kvinnlig slöjd		Hushållsgöromål	
	Kvinnliga lärare	Summa	Kvinnliga lärare	Summa
A	36	36	30	30
B	35	35	24	24
C	76	76	80	80
D	10	10	10	10
E	116	116	135	135
F	425	425	476	476
G	116	116	188	188
H	—	—	—	—
I	143	143	100	100
Summa	957	957	1 043	1 043

O r t s g r u p p	Verkstadsarbete		Barnavård	
	Manliga lärare	Summa	Kvinnliga lärare	Summa
A	—	—	—	—
B	—	—	—	—
C	35	35	—	—
D	8	8	—	—
E	18	18	—	—
F	97	97	12	12
G	86	86	92	92
H	—	—	—	—
I	146	146	30	30
Summa	390	390	134	134

Ortsgrupp	S t e n o g r a f i			M a s k i n s k r i v n i n g		
	Manliga lärare	Kvinnliga lärare	Summa	Manliga lärare	Kvinnliga lärare	Summa
A	—	—	—	—	—	—
B	—	—	—	—	—	—
C	4	—	4	8	—	8
D	16	2	18	9	7	16
E	23	—	23	18	14	32
F	72	—	72	24	26	50
G	13	14	27	10	12	22
H	—	—	—	—	—	—
I	10	26	36	—	23	23
Summa	138	42	180	69	82	151

Med tillämpning av ovan angivna beräkningsgrunder hava de sakkunniga beräknat statsverkets *nuvarande kostnader* för de högre folkskolorna till följande belopp.

Bidrag till 94 klassavdelningar vid allmän högre folkskola å 2 400 kronor och 225 vid yrkesbestämd å 2 650	822 000:—
Skillnaden mellan manlig och kvinnlig lärares lön	65 000:—
Ålderstillägg	215 000:—
Rektorsarvoden	18 000:—
Statsbidrag till undervisning i slöjd	80 000:—
Statens bidrag för undervisning i hushållsgöromål	60 000:—
Dyrtidstillägg	480 000:—
Provisorisk avlöningsförbättring	125 000:—
	<hr/>
	1 865 000:—.

Efter löneregleringens genomförande skulle även för dessa skolor statsverkets kostnader utgöra $\frac{2}{3}$ av samtliga lönekostnader vid vederbörande skola och därjämte kostnader för lärarnas dyrtidstillägg enligt de grunder, som tillämpas vid statens s. k. nyreglerade verk.

Kostnaden för avlöande av ovan angivna ordinarie lärare i läsämnen hava de sakkunniga beräknat till omkring 1 400 000 kronor och för de extra ordinarie ämneslärarna till omkring 700 000 kronor. Härutöver torde få beräknas ett belopp av 25 000 kronor för timplärare.

Rektorsarvoden torde komma att uppgå till omkring 65 000 kronor.

För ämneslärarna och rektorsarvoden torde alltså böra beräknas ett belopp av sammanlagt (1 400 000 + 700 000 + 25 000 + 65 000) 2 190 000 kronor.

För övningslärarna torde följande kostnadsbelopp böra beräknas:

i teckning	77 000:—
i musik	32 000:—
i gymnastik	106 000:—
i manlig slöjd	23 000:—
i kvinnlig slöjd	141 000:—
i hushållsgöromål	154 000:—
i barnavård	21 000:—
i verkstadsarbete	60 000:—
i stenografi	30 000:—
i maskinskrivning	23 000:—
	<hr/>
	667 000:—.

Enligt sålunda verkställda beräkningar skulle sammanlagda lönekostnaderna för lärarpersonalen vid dessa skolor uppgå till sammanlagt (2 190 000 + 667 000) 2 855 000 kronor, varav $\frac{2}{3}$ eller sålunda omkring 1 900 000 kronor skulle utgå av statsmedel. Härtill komma kostnaderna för dyrtidstillägg åt ifrågavarande lärare. Kostnaderna härför torde få beräknas till omkring 300 000 kronor, vadan statsverkets samtliga kostnader för de högre folkskolorna skulle komma att efter löneregleringens genomförande uppgå till omkring 2 200 000 kronor.

För statsverkets del innebär alltså en löneroglering enligt de sakkunnigas förslag en kostnadsökning av (2 200 000 — 1 865 000) omkring 335 000 kronor.

Den totala merkostnaden per år för statsverket till följd av här föreslagen löneroglering för de högre kommunala skolformernas lärarkårer skulle alltså kunna beräknas uppgå till 1 180 000 kronor.

KAP. VII.

Lönerogleringens genomförande.

Liksom beträffande lärarna vid folk- och småskolorna erfordras även för lärarna vid de högre kommunala skolformerna åtskilliga författningsföreskrifter i samband med lönerogleringens genomförande. I likhet med vad riksdagen medgivit i fråga om lärarna vid folk- och småskolor torde Kungl. Maj:t böra erhålla riksdagens bemyndigande att utfärda erforderliga tilläggsbestämmelser ävensom de närmare villkor och bestämmelser, som böra stadgas för avlöningsförmånernas åtnjutande.

Såsom ovan framhållits, bör den tillfälliga löneförbättringen respektive provisoriska avlöningsförbättringen upphöra att utgå efter lönerogleringens genomförande, på grund varav erforderliga ändringar torde böra vidtagas i ovan angivna författningar, som avse ifrågavarande löneförmåner.

I enlighet med vad riksdagen beslutit i fråga om den provisoriska avlöningsförbättringen för lärare vid folk- och småskolor och rörande tillfällig löneförbättring åt lärare vid de statliga läroverken, torde här avsedda löneförmåner icke böra utgå till lärare vid de högre kommunala skolformerna, vilka icke vilja övergå till det nya lönesystemet och ej heller kunna därtill lagligen förbindas.

Lärare vid här avsedda skolor torde i likhet med lärarna vid folk- och småskolor böra erhålla provisoriskt dyrtidstillägg enligt samma grunder som motsvarande statens befattningshavare. I enlighet härmed böra för lärarnas vidkommande utfärdas motsvarande bestämmelser, som i kungörelsen nr 104/1936 meddelats angående nämnda dyrtidstillägg åt däri avsedda befattningshavare i statens tjänst.

Med hänsyn till att dyrtidstilläggen å lönerorna till här avsedda lärare skola utgå enligt de grunder, som gälla för nyreglerade verk inom statsförvaltningen, erfordras jämväl ändring av kungörelsen nr 307/1923 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt bl. a. här ifrågavarande lärare.

Vidare må erinras, att boställsordningen för ifrågavarande lärare måste i vissa avseenden revideras, närmast till följd av att bostad med bränsle in natura icke längre skall tillkomma lärare som en särskild löneförmån utöver kontantlönen. I stället skall lärare för anvisad tjänstebostad vara skyldig att lämna i reglementet föreskriven ersättning till skoldistriktet.

Med hänsyn till de ändrade grunderna för statsbidragen och därav påkallade behov av ökad kontroll från statens sida beträffande anställande av lärare och i fråga om bestämmande av omfattningen av lärarnas tjänstgöring erfordras även rätt omfattande ändringar av de för ifrågavarande skolformer gällande stadgor.

I anslutning till de grunder, som kunna komma att gälla i fråga om statsbidragen och villkoren för deras utgående, erfordras särskilda författningsbestämmelser med angivande av storleken av statens ifrågavarande bidrag samt villkoren för bidragens utgående. Särskilda föreskrifter torde även bli erforderliga för rekvisition och utbetalning av statsbidragen samt för granskningen av rekvisitionerna därav. Därjämte måste en genomgripande omarbetning verkställas av gällande formulär för statsbidragsrekvisitionerna.

Det är alltså rätt omfattande författningsföreskrifter, som erfordras i samband med genomförande av den nya löneregleringen. Men då åtskilliga av dessa bestämmelser torde komma att nära anknytas till motsvarande föreskrifter för lärarna vid de allmänna läroverken, torde det icke möta några svårigheter ur teknisk synpunkt att genomföra löneregleringen från och med den 1 juli 1938.

De sakkunniga anse sig därför böra förorda, att lönereglering för ifrågavarande kommunala lärargrupper genomföres från och med den 1 juli 1938.

Enligt föreliggande förslag komma även sistnämnda lärare att övergå från ett lönesystem med förskottsutbetalning av lönen till ett system med utbetalning av lönerna i efterskott. I dylika fall hava ordinarie befattningshavare vid tidigare löneregleringar utan undantag fått vid det månadsskifte, då löneregleringen för dem trätt i kraft, av statens medel uppbära ett belopp, motsvarande vad de skulle hava uppburit i förskott för närmast följande månad, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna fortfarande varit gällande.

Härav föranledda engångskostnader i samband med löneregleringens genomförande torde böra beräknas till i runt tal följande belopp för de olika skolformerna:

för kommunala mellanskolor	85 000:—
för kommunala flickskolor	57 000:—
för högre folkskolor	55 000:—
	<hr/>
	197 000:—

Liksom i fråga om folk- och småskollärare bör även beträffande nu förevarande lärare gälla, att därest någon befattningshavare vid övergång till det nya lönesystemet lider minskning i sina löne- eller pensionsförmåner vid tjänsten, han bör av kommunen hållas skadeslös. Bestämmelse härom torde böra infogas bland statsbidragsvillkoren.

Sammanfattning av 1936 års lärarlönesakkunnigas förslag.

De sakkunniga föreslå lönereglering för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och högre folkskolor (inkl. praktiska mellanskolor). Detta innebär bl. a. tillämpning av dyrortsgrupperade löner och övergång från nettolöner (kontant lön + naturaförmåner) till bruttolöner.

I enlighet med vad innevarande års riksdag beslutit beträffande lärare vid folk- och småskolor samt lärare vid statliga läroanstalter hava de sakkunniga föreslagit, att samma löneställning skall efter en övergångstid av 5 år tillämpas för manliga och kvinnliga lärare, dock utan rätt för kvinnlig lärare att åtnjuta lön enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad.

För ordinarie ämneslärare vid samtliga här avsedda skolformer föreslås placering i 21:a lönegraden. Ordinarie sådan lärare vid kommunal mellanskola, kommunal flickskola och praktisk mellanskola, vilken äger behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk, har dock föreslagits till inplacering i 23:e lönegraden, eller sålunda samma lönegrad, som adjunkter vid de allmänna läroverken.

Lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott hava placerats i 20:e lönegraden, lärarinna i hushållsgöromål, lärarinna i kvinnlig slöjd och lärare i manlig slöjd i 16:e lönegraden. Lärare i stenografi, maskinskrivning och verkstadsarbete eller annat till läsämne icke hänförligt praktiskt läroämne, än här förut sagts, vid praktisk mellanskola samt i motsvarande yrkesämnen vid yrkesbestämd högre folkskola hava föreslagits inplacerade i 16:e lönegraden. Lärarbefattning i sistnämnda praktiska läroämnen vid praktisk mellanskola må dock, där särskilda skäl härför föreligga, kunna enligt beslut av Kungl. Maj:t hänföras till högre lönegrad, dock högst 20:e lönegraden.

För extra ordinarie lärare har i regel föreslagits en lönegrad, som är två lönegrader lägre än för motsvarande ordinarie befattning. För adjunkt-kompetent extra ordinarie ämneslärare vid kommunal mellanskola, kommunal flickskola och praktisk mellanskola har föreslagits placering i 21:a lönegraden och för lärare i slöjd samt för lärare i stenografi, maskinskrivning och verkstadsarbete eller annat till läsämne ej hänförligt praktiskt läroämne vid praktisk mellanskola samt i motsvarande yrkesämnen vid yrkesbestämd högre folkskola 15:e lönegraden, men med rätt för Kungl. Maj:t att bestämma, att lärare i nämnda praktiska läroämnen vid praktisk mellanskola skola åtnjuta avlöning enligt högre lönegrad, dock högst 18:e lönegraden. Vikarierande lärare skall enligt förslaget åtnjuta lön enligt den löneklass, som är närmast lägre än begynnelselönen för motsvarande extra ordinarie lärare.

Därest åt lärare anvisas tjänstebostad av tjänlig beskaffenhet, skall han vara skyldig mottaga densamma och ställa sig till efterrättelse föreskrifterna

i gällande boställsordning. Har lärare fått sig anvisad tjänstebostad, skall han månadsvis lämna ersättning för densamma genom avdrag å avlöningen. Ersättningen skall utgå med belopp, som med hänsyn till det hyrespris, som å orten i allmänhet gäller för liknande lägenhet, fastställes genom överenskommelse mellan vederbörande kommun och lärare. Kan sådan överenskommelse icke träffas, skall frågan hänskjutas till statens bostadsnämnd.

Lärare skall i vissa fall vara skyldig att med bibehållande av den lönegrad han innehar, låta sig förflyttas från innehavande befattning till annan lärarbefattning inom undervisningsväsendet, jämväl med förändring av stationeringsorten. Vid sådan förflyttning skall läraren vara berättigad att erhålla ersättning för flyttningskostnader m. m.

Statsbidragen till ifrågavarande skolformer föreslås ändrade därhän, att staten, i stället för nuvarande anordning med bidrag dels till skolan dels ock till lärarna, skall bestrida viss kvotdel, beträffande kommunala mellanskolor $\frac{3}{4}$ och i fråga om övriga här avsedda skolformer $\frac{2}{3}$ av samtliga enligt det föreslagna avlöningsreglementets bestämmelser vid vederbörande skola utgående lönebelopp. Därjämte skall statsverket liksom hittills bevilja dyrtidstillägg till lärarna enligt de grunder, som tillämpas vid statens s. k. reglerade verk.

Som villkor för erhållande av statsbidrag till lärares avlöning skall gälla, att några kommunala löne- eller pensionstillägg icke beviljas lärarna; dock att om lärare genom den nya löneregleringen skulle lida minskning i honom tillkommande lön å innehavande tjänst eller därmed förbunden pensionsrätt, statsbidrag till sådan lärares lön må utgå allenast under villkor, att kommunen iklätt sig att hålla läraren skadeslös för berörda minskning.

Löneregleringen föreslås skola träda i kraft från och med den 1 juli 1938.

Statsverkets merkostnader för den föreslagna löneregleringen beräknas uppgå till omkring 610 000 kronor för de kommunala mellanskolorna, 235 000 kronor för de kommunala flickskolorna samt 335 000 kronor för de högre folkskolorna (inkl. praktiska mellanskolor) eller sålunda sammanlagt för samtliga dessa skolformer 1 180 000 kronor.

KAP. IX.

Hemställan.

På grund av vad i det föregående anförts hemställa de sakkunniga, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. besluta, att lärare vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och högre folkskolor skola från och med den 1 juli 1938 åtnjuta avlöning enligt det av de sakkunniga i betänkandet framlagda förslaget till avlöningsreglemente för lärare vid nämnda skolformer;

2. besluta, att ifrågavarande befattningshavare skola vara berättigade att från och med den 1 juli 1938 uppbära provisoriskt dyrtidstillägg enligt samma grunder, som gälla för motsvarande befattningshavare i statens tjänst;

3. medgiva att dyrtidstillägg till nämnda lärarpersonal må från och med den 1 juli 1938 utgå enligt samma grunder, som gälla för statens befattningshavare vid s. k. nyreglerade verk;

4. godkänna de av de sakkunniga i betänkandet angivna grunderna för statsbidrag till bestridande av kostnaderna till avlöning åt ifrågavarande lärarpersonal samt bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda därav föranledda författningsbestämmelser;

5. bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de tilläggsbestämmelser och tillämpningsföreskrifter, som kunna erfordras i samband med det föreslagna avlöningsreglementet; samt

6. medgiva att ordinarie lärare vid ifrågavarande skolformer må vid ingången av juli månad 1938 av statens medel uppbära ett belopp, motsvarande vad de skulle hava uppburit i förskott för samma månad, om de före den 1 juli 1938 gällande avlöningsbestämmelserna då fortfarande ägt giltighet.

Sammanställning

utvisande den utbildning, nuvarande lärare i övningsämnen vid nedan angivna skolformer erhållit.

Teckning.

- Av 70 lärare i teckning vid *kommunala mellanskolor* hade
- 40 teckningslärareexamen,
  - 9 folkskollärareexamen,
  - 21 annan utbildning.
- Av 26 lärare i teckning vid *kommunala flickskolor* hade samtliga teckningslärareexamen.
- Av 34 lärare i teckning vid *praktiska mellanskolor* hade
- 12 teckningslärareexamen,
  - 9 folkskollärareexamen,
  - 3 civilingenjörsexamen,
  - 2 artister,
  - 2 maskinfackskolan eller teknisk skola,
  - 3 lärarinneseminarium,
  - 2 handelshögskolan eller handelsgymnasium,
  - 1 akademisk examen.
- Av 31 lärare i teckning vid *yrkesbestämda högre folkskolor* hade
- 6 teckningslärareexamen,
  - 11 folkskollärareexamen,
  - 14 annan utbildning.
- Av 41 lärare i teckning vid *allmänna högre folkskolor* hade
- 3 teckningslärareexamen,
  - 17 folkskollärareexamen,
  - 21 annan utbildning.

Musik.

- Av 53 lärare i musik vid *kommunala mellanskolor* hade
- 24 musikediktörs- el. musiklärareexamen,
  - 21 organist el. kyrkosångareexamen,
  - 4 folkskollärareexamen,
  - 4 annan utbildning.
- Av 27 lärare i musik vid *kommunala flickskolor* hade
- 20 musikediktörsexamen,
  - 1 organist el. kyrkosångareexamen,
  - 2 musikkonservatorium,
  - 1 folkskollärareexamen,
  - 3 annan utbildning.
- Av 10 lärare i musik vid *praktiska mellanskolor* hade
- 8 musiklärareexamen,
  - 1 folkskollärareexamen,
  - 1 sånglärare.

- Av 18 lärare i musik vid *yrkesbestämda högre folkskolor* hade
 5 musikdirektörsexamen,
 2 organist el. kyrkosångarexamen,
 8 folkskollärarexamen,
 3 annan utbildning.
- Av 23 lärare i musik vid *allmänna högre folkskolor* hade
 1 musikdirektörsexamen,
 1 musiklärarexamen,
 10 organist el. kyrkosångarexamen,
 14 folkskollärarexamen,
 7 annan utbildning.

Gymnastik med lek och idrott.

- Av 76 lärare i gymnastik vid *kommunala mellanskolor* hade
 57 gymnastiklärarexamen,
 8 folkskollärarexamen,
 11 annan utbildning.
- Av 27 lärare i gymnastik vid *kommunala flickskolor* hade
 samtliga gymnastikdirektörsexamen.
- Av 23 lärare i gymnastik vid *praktiska mellanskolor* hade
 samtliga gymnastikdirektörsexamen.
- Av 34 lärare i gymnastik vid *yrkesbestämda högre folkskolor* hade
 24 gymnastikdirektörsexamen,
 6 folkskollärarexamen,
 4 annan utbildning.
- Av 38 lärare i gymnastik vid *allmänna högre folkskolor* hade
 10 gymnastikdirektörsexamen,
 17 folkskollärarexamen,
 11 annan utbildning.

Hushållsgöromål.

- Av 26 lärarinnor i hushållsgöromål vid *kommunala mellanskolor* hade
 25 genomgått skolköksseminarium,
 1 » lanthushållslära.
- Av 30 lärarinnor i hushållsgöromål vid *kommunala flickskolor* hade
 29 skolkökslärarinneexamen,
 1 annan utbildning.
- Av 5 lärarinnor i hushållsgöromål vid *praktiska mellanskolor* hade
 4 genomgått skolköksseminarium,
 1 » fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.

Kvinnlig slöjd.

- Av 44 lärare i slöjd för flickor vid *kommunala mellanskolor* hade
 6 teckningslärarinneexamen,
 4 småskollärarinneexamen,
 20 handarbetslärarinneexamen,
 2 folkskollärarinneexamen,
 7 sömnads- el. vävkurser,
 2 Nordenfelts eller Hulda Lundins handarbetsseminarium,
 1 lanthushållslära,
 1 skolkökssem. + Nääs,
 1 lärarinneexamen i huslig ekonomi med handarbete.

- Av 34 lärare i slöjd för flickor vid *kommunala flickskolor* hade
 32 handarbetsseminarium,
 1 teckningslärarinneexamen,
 1 annan utbildning.
- Av 5 lärare i slöjd för flickor vid *praktiska mellanskolor* hade
 samtliga genomgått Hulda Lundins + (eller) Handarbetets vänners semi-
 narium.

Manlig slöjd.

- Av 11 lärare i slöjd för gossar vid *kommunala mellanskolor* hade
 5 genomgått Nääs,
 2 folkskollärarexamen,
 1 civilingenjörsexamen + Nääs slöjdlärarseminarium,
 1 teckningslärarexamen + Nääs slöjdlärarseminarium,
 1 akademisk examen + provår,
 1 folkskollärarexamen + Nääs slöjdlärarseminarium.
- Av 3 lärare i slöjd för gossar vid *praktiska mellanskolor* hade
 samtliga genomgått Nääs slöjdlärarseminarium.

Av representanterna för de olika lärargrupperna avgivna yttranden:

1. Representanterna för lärarna vid de kommunala mellanskolorna ämneslärarna N. O. Ekström, Malmö och fl. mag. O. M. Lindbeck, Råsunda.
2. Representanten för lärarna vid de kommunala flickskolorna rektorn vid kommunala flickskolan i Örebro Martha Grönvall.
3. Representanterna för lärarna vid de högre folkskolorna rektorn vid Malmö högre folkskolor L. F. Bäckström, rektorn vid Stockholms stads hushållstekniska mellanskola fl. doktor Gertie Söderberg, ämnesläraren vid Stockholms stads tekniska mellanskola fl. lic. N. Forssell och rektorn vid Gävle högre folkskola fl. kand. H. D. Gauffin.

1.

Yttrande av representanterna för lärarna vid de kommunala mellanskolorna.

Representanterna för kommunala mellanskolornas lärarkår, som varit inkallade för överläggning med 1936 års lärarlönesakkunniga och därefter blivit satta i tillfälle att taga del av de sakkunnigas betänkande med förslag till löneroglering för lärarpersonalen vid de högre kommunala skolformerna, anhålla vördsamt att få framföra följande synpunkter, avseende löneförhållandena vid kommunala mellanskolor.

Huvudgrunderna.

Då lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor nu föreslås till inplacering i det allmänna lönesystemet och det därvid genomgående förutsättes tillämpning av bruttolönesystemet samt lönernas gradering efter dyrort, hava de sakkunniga därmed tillmötesgått lärarkårens länge eftersträfvade önskemål beträffande huvudgrunderna för lönerogleringen.

Avlöningsreglementet.

De allmänna villkoren för de ifrågasatta löneförmånernas åtnjutande äro av de sakkunniga sammanförda i ett förslag till avlöningsreglemente, och bestämmelserna i detta hava utformats i så nära anslutning som möjligt till innehållet i det av 1937 års riksdag godtagna avlöningsreglementet för lärarna vid statens undervisningsväsen. Bliir vad i detta avseende föreslagits också förverkligat, och komma sålunda likartade avlöningsbestämmelser att för framtiden tillämpas vid kommunala mellanskolor och allmänna läroverk, skulle därigenom till båtnad för befattningshavare å ömse sidor avlägsnas åtskilliga nu besvärande undantagsbestämmelser, vilka vållat kännbara olägenheter vid lärares övergång från kommunal läroanstalt till statlig eller tvärtom. Ensartade lönebestämmelser för de båda närbesläktade skolformerna äro också enligt vår mening en synnerligen viktig förutsättning för att undervisningen vid de kommunala mellanskolorna och vid dessa avlagd examen skall kunna hållas uppe på samma plan som vid motsvarande statliga läroverk.

I anslutning härtill få vi liksom de sakkunniga särskilt framhålla önskvärdheten av att generella föreskrifter varda av Kungl. Maj:t meddelade om rätt för lärare vid statsläroverk att i löneturshänseende tillgodoräkna likvärdig tjänstgöring vid kommunala mellanskolor efter samma grunder, som om tjänstgöringen vore fullgjord i statens tjänst. Om de i § 11 av det godtagna avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsen givna allmänna principerna sålunda komma att tillämpas på all tjänstgöring vid kommunala mellanskolor och ej allenast på sådan, som fullgjorts under *ordinarie* anställning, vinnes även i denna punkt full likställighet mellan de båda berörda lärarkårerna.

Adjunktskompetent ordinarie lärare.

Vad grunderna för lönesättningen för den ordinarie lärarpersonalen beträffar, hava vi med tillfredsställelse funnit, att principen om likställighet härutinnan med

de allmänna läroverkens lärare kommit till klart uttryck i betänkandet därigenom, att adjunktskompetent ordinarie lärare, såväl manlig som kvinnlig, föreslagits till inplacering i samma lönegrad som adjunkt vid allmänt läroverk. Den anförda motiveringen för en sådan löneplacering är förvisso så välgrundad, att hållbara invändningar däremot näppeligen kunna göras. Utan tvivel är det, såsom de sakkunniga framhålla, ett verkligt statsintresse, att de kommunala mellanskolorna, vilka hava samma uppgift i skolsystemet som de statliga realskolorna, på detta sätt må kunna erhålla och åt sig bevara en fullgod lärarstab.

Ordinarie lärare utan adjunktskompetens.

I fråga om den övriga delen av den ordinarie lärarpersonalen hava kårens önskemål icke blivit på samma sätt tillgodosedda i det framlagda förslaget.

Ända sedan första löneförfattningen för de kommunala mellanskolorna år 1912 trädde ikraft, hava avlöningsförhållandena vid dessa skolor varit ordnade på sådant sätt, att icke-adjunktskompetent ordinarie lärare visserligen erhållit något lägre begynnelselön men efter 15 års tjänstgöring uppnått samma löneanställning som adjunktskompetent. Som skäl för en sådan anordning anförde vederbörande departementschef bland annat, att en underlägsenhet, som finge anses ligga i en lägre teoretisk utbildning, efter hand skulle uppvägas genom en väl vitsordad tjänstgöring, och att därför en lärare med lägre kompetens efter en viss tids tjänstgöring borde erhålla samma lön som lärare med högre kompetens. Som representanter för kåren hava vi också hos de sakkunniga påyrkat, att denna princip måtte i möjligaste mån fasthållas även vid förestående inplacering av ifrågavarande lärare i det nya lönesystemet.

Vi hava emellertid funnit, att icke-adjunktskompetent ordinarie lärare enligt de sakkunnigas betänkande placerats icke mindre än tvenne lönegrader lägre än adjunktskompetent.

Genomfördes ett sådant förslag, skulle följden för inemot en fjärdedel av lärarkåren, nämligen de manliga icke-adjunktskompetenta lärarna, bliva en kännbar nedsättning av nuvarande löner.

I detta sammanhang tillåta vi oss att fästa uppmärksamheten på den av de sakkunniga å sidan 23 i betänkandet upptagna tabellen, innehållande jämförelse mellan de enligt nu gällande bestämmelser utgående lönebelopp och de lönebelopp, som skulle följa av de sakkunnigas förslag. Utan närmare kommentar torde de av de sakkunniga sålunda meddelade uppgifterna näppeligen vara ägnade att tillfredsställande klargöra förhållandena i fråga, sådana dessa i verkligheten te sig. Först och främst är nämligen att märka, att i tablån till jämförelse upptagits å ena sidan beträffande nu utgående löner endast *fasta nettolöner* men å andra sidan beträffande vad som framdeles skulle komma att gälla, *bruttolöner, graderade efter dyrtid*. Det bör observeras, att även naturaförmånerna eller ersättningen härför ingå i nuvarande fastställda minimilöner, och att ersättningen ifråga skall beräknas efter skolortens bostadspris. På detta sätt är i själva verket redan nu en del av lärarlönen författningsenligt dyrtidsgraderad. Ytterligare må framhållas, att myndigheterna inom de största skoldistrikten — för att åt skolan på platsen kunna förvärva lärare med erforderliga kvalifikationer — funnit sig nödsakade att bevilja särskilda kommunala tillägg. Endast om samtliga nu berörda förhållanden beträffande det som för närvarande gäller, tagas i betraktande, kan jämförelsen med de föreslagna lönerna leda till godtagbart resultat.

För att med siffror tydligare belysa, vad ovan sagts, finna vi oss föranlåtna att beträffande de manliga icke-adjunktskompetenta lärarna, om vilka det just här särskilt är fråga, med stöd av från respektive rektorer inhämtade uppgifter, i angivna hänseenden komplettera den av de sakkunniga framlagda jämförelsetablån. (+ anger ökning, — minskning, dyrtidsprocent = förslaget).

Ortsgrupp	Nu utgående lön		Lön enligt förslaget Lönegrad 21	Ökning eller minskning
	Statl. andel	Komm. andel		
<i>A-ort.</i>				
Begynnelselön	4 913	1 056	5 676	— 293
Slutlön	6 449	1 056	6 924	— 581
<i>B-ort.</i>				
Begynnelselön	4 913	1 061	5 898	— 76
Slutlön	6 449	1 061	7 176	— 334
<i>C-ort.</i>				
Begynnelselön	4 913	1 190	6 132	+ 29
Slutlön	6 449	1 190	7 428	— 211
<i>D-ort.</i>				
Begynnelselön	4 913	1 269	6 366	+ 184
Slutlön	6 449	1 269	7 680	— 38
<i>E-ort.</i>				
Begynnelselön	4 913	1 200	6 600	+ 487
Slutlön	6 449	1 200	7 932	+ 233
<i>F-ort.</i>				
Begynnelselön	4 913	2 020	6 822	— 111
Slutlön	6 449	2 071	8 184	— 336
<i>G-ort.</i>				
Begynnelselön	4 913	{ 2 988 ¹ }	7 056	{ — 845 }
		{ 3 280 ² }		{ — 1 137 }
Slutlön	6 449	{ 3 180 ¹ }	8 424	{ — 1 205 }
		{ 3 064 ² }		{ — 1 089 }
<i>H-ort.</i>				
Begynnelselön	4 913	2 900	7 290	— 523
Slutlön	6 449	3 200	8 676	— 973
<i>I-ort.</i>				
Begynnelselön	4 913	2 571	7 422	— 62
Slutlön	6 449	3 141	8 808	— 782

¹ Göteborg. — ² Stocksund.

Av anförda sammanställning framgår bland annat, att en löne reglering i föreslagna riktning skulle medföra minskning i slutlönen med avsevärda belopp för icke-adjunktskompetenta manliga lärare vid samtliga skolor utom en enda, belägen å E-ort (Ljusdal). Framhållas må, att i tabellen inom kolumnen för kommunal andel i avlöningen upptagits för dyrortsgrupperna A till och med E allenast medeltalet, beräknat gruppvis, för den faktiskt utgående författningsenligt bestämda bostadsersättningen, enär annat kommunalt lönetillägg blott i rena undantagsfall här förekommer. De flesta kommunala mellanskolorna eller icke mindre än 36 av 50 äro att hänföra till de tre första dyrortsgrupperna. Inom A-gruppen skulle minskningen uppgå till kr. 293 i begynnelselönen och till icke mindre än kr. 581 i slutlönen. Inom B-gruppen till respektive kr. 76 och kr. 334. Inom C-gruppen förekommer visserligen en mindre ökning i första löneklassen, men minskningen inträder redan tidigt och uppgår i slutlönen, alltså under den längsta tjänstgöringstiden, till kr. 211. Vid å D-ort belägna skolor (4 till antalet) skulle slutlönen icke fullt nå upp till nuvarande belopp. Vid skolor inom dyrortsgrupperna F—I, där vissa kommunala tillägg utöver ersättningen för naturaförmåner utgå, bleve löne nedsättningen synner-

ligen framträdande. Därtill komme, vad samtliga skolor beträffar, att den behållna nettolönen skulle ytterligare minskas kännbart vid genomförandet av emotsedd pensionsreglering, vilken torde komma att innebära ej oväsentlig ökning av pensionsavgifterna.

Såväl lärarlönekommittén som 1928 års lönekommitté hade funnit skäl för inplacering av ifrågavarande lärargrupp sålunda, att begynnelselönen skulle med endast en löneklass understiga de adjunktskompetenta lärarnas, under det att slutlönen skulle för båda lärarkategorierna bli densamma.

Sedan 1928 års lönekommitté avlämnade sitt betänkande, har enligt vår mening ingenting inträffat, som kan motivera den av de sakkunniga nu ifrågasatta, påtagligen ofördelaktiga lönesättningen till lärarkategorien i fråga. Tvärtom hava kompetensfordringarna genom 1933 års stadga blivit väsentligen skärpta och lärarpersonalens ansvar för undervisningen i olika avseenden ökat.

Åtskilliga av de lärare, som varit med om det banbrytande arbetet vid de kommunala mellanskolorna, inneha ej adjunktskompetens. De närma sig nu pensionsåldern, och det skulle givetvis kännas särskilt hårt för dessa lärare, som emotsett åtminstone någon löneförbättring och därmed följande förhöjning av pensionsunderlaget, därest de i stället skulle erhålla väsentligen ofördelaktigare löneställning än hittills både reellt och i förhållande till adjunktskompetenta lärare vid samma skola.

Det var just med hänsyn till erfarenheterna av verksamheten vid kommunala mellanskolor, som motsvarande organisationsform sedermera upptogs även vid allmänna läroverk och högre flickskolor, när genom 1927 och 1928 års skolreformer det högre skolväsendet skulle närmare anpassas efter den senaste samhällsutvecklingen.

För behörighetsförklarad lärare, som saknar adjunktskompetens av den anledningen, att han ej genomgått provår men har en lång och förtjänstfull lärarverksamhet bakom sig, skulle visserligen, såsom de sakkunniga framhålla, den möjligheten erbjuda sig, att hos Kungl. Maj:t utverka dispens från provåret. Men förutsättningen härför skulle vara en *lång* och *förtjänstfull* lärarverksamhet. Det synes särskilt obilligt, att en sådan lärare, vilken vanligen under stora ekonomiska svårigheter fullgjort sina akademiska studier, under en längre tid skulle sättas icke mindre än tvenne lönegrader under provårsmeriterad lärare med samma akademiska utbildning, och detta skulle gälla, vare sig han komme att tjänstgöra i egenkap av ordinarie eller extra ordinarie lärare.

Det är emellertid ännu en omständighet, som skulle komma att inverka i ogynnsam riktning på den ifrågavarande lärargruppens ställning i lönehänseende. Enligt det föreslagna reglementet skulle lärarna vid kommunala mellanskolor framdeles vara berättigade att för lönetur tillgodoräkna endast tjänstgöring vid de högre kommunala skolformer, för vilka reglementet är avsett att tillämpas. Därmed skulle dessa lärare således förlora den hittills gällande viktiga förmånen att för uppflyttning i högre lönegrad räkna sig tillgodo även tjänstgöring som ordinarie folkskollärare intill 10 år, en förmån, som haft väsentlig betydelse för ett icke ringa antal lärare, vilka efter tjänstgöring vid folkskola övergått till kommunal mellanskola.

Sakkunniga hava, med hänsyn till kommunala och praktiska mellanskolornas ändamål att föra fram sina elever till en kontrollerad examen, ifråga om dessa skolor föreslagit adjunktskompetent lärare till gynnsammare löneplacering än sådan lärare vid högre folkskola. De skäl, som anförts till stöd för denna löneställning, synas tala lika starkt för att motsvarande förmån beredes även åt icke-adjunktskompetenta lärare vid förstnämnda skolor.

Med stöd av vad i detta sammanhang anförts, få vi alltså påyrka, att ifrågavarande lärargrupp placeras en lönegrad högre, än vad som föreslagits, d. v. s. i lönegrad 22, detta i överensstämmelse med vad som redan skett beträffande de lärare med motsvarande kompetens, som i följd av 1927 års läroverksreform överflyttats från kommunala mellanskolor till statsläroverk.

Rektor.

Vi övergå därefter till att yttra oss om rektors avlöningsförhållanden.

Som rektorsbefattning vid kommunal mellanskola, enligt bestämmelserna i 1933 års stadga numera skall, såvida det ej är fråga om förnyat förordnande, regelmässigt förklaras till ansökan ledig, hava vi vid överläggning med de sakkunniga yrkat på upptagande i lönesystemet av särskilda rektorlöner, så avvägda, att den totala lönen för rektor vid kommunal mellanskola så nära som möjligt komme att sammanfalla med rektorlönen vid realskola av samma storleksordning å samma dyrt. Endast under denna förutsättning torde man nämligen kunna påräkna väl kvalificerade adjunktskompetenta sökande till de rektorat vid kommunala mellanskolor, vilka komma att framdeles ledigförklaras. En utveckling i denna riktning synes oss vara av lika stor betydelse för de kommunala mellanskolorna som den av de sakkunniga godtagna principen om de adjunktskompetenta lärarnas likställighet med läroverksadjunkterna. Ur denna synpunkt måste de av de sakkunniga föreslagna löneförmånerna för rektor vid kommunal mellanskola enligt vår mening anses väl lågt tillmätta. I varje fall torde det vara skäligt, att de föreslagna arvoden för rektorer i de båda lägre grupperna höjas till respektive 2,500 och 2,000 kronor.

Under alla omständigheter måste uppenbarligen de särskilda rektorsarvoden, såsom de sakkunniga också förutsätta, ingå bland de löneförmåner, som skola läggas till grund för fastställande av pensionsunderlaget.

Enligt § 17 i det föreslagna avlöningsreglementet skulle rektor äga årligen åtnjuta semester under 45 dagar. I anslutning härtill har, såvitt vi kunnat finna, ej något sagts angående storleken av semestervikaries avlöning. Vi hemställa därför, att skäligt semesterarvode fastställs för sådan vikarie.

Likaledes torde bestämmelser angående ersättning till skrivbiträde åt rektor vid större skolor vara erforderliga.

Bitr. föreståndarinna.

För biträdande föreståndarinnas (tillsyningslärares) särskilda göromål ha de sakkunniga föreslagit ett arvode på högst 200 kronor för år. Med hänsyn till förhållandena vid vissa mycket stora skolor finna vi det icke skäligt, att maximiarvodet sättes lägre än vid de allmänna läroverken, 300 kronor.

Icke-ordinarie ämneslärare.

Vad därefter angår avlöningsgrunderna för den icke-ordinarie lärarpersonalen, så föreslå vi sådan ändring i de sakkunnigas förslag, att — i motsvarighet till vad som yrkats beträffande ordinarie lärare — icke-adjunktskompetent extra ordinarie ämneslärare uppflyttas till lönegraden 20.

Övningslärare.

De föreslagna förbättringarna i fråga om övningslärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden skola säkerligen av vederbörande befattningshavare med tacksamhet erkännas, även om för närvarande ordinarie anställning kunnat ifrågasättas åt endast ett begränsat antal. Nu emotses erforderliga kompetensbestämmelser för lärarna i fråga, på det att full likställighet i lönehänsende med motsvarande lärare vid allmänna läroverk må snarast möjligt uppnås för dem, vilka hava samma kompetens som dessa. För övrigt hysa övningslärarna förhoppning om en snart förestående allmän utredning av de kommunalt anställda övningslärarnas avlönings- och pensionsförhållanden.

Lönereglerings ikraftträdande.

Slutligen må det tillåtas oss att uttala den förhoppningsfulla förväntan, att de nya avlöningsgrunderna måtte, såsom de sakkunniga förutsätta, komma att tillämpas från och med den 1 juli 1938.

Stockholm den 23 augusti 1937.

N. O. Ekström.

O. M. Lindbeck.

Yttrande av representanten för lärarna vid de kommunala flickskolorna.

Sedan undertecknad såsom representant för de kommunala flickskolornas lärarpersonal på kallelse deltagit i ett 1936 års lärarlönesakkunnigas sammanträde för behandling av de vid kommunal flickskola anställda lärarnas lönefråga samt där-efter tagit del av de sakkunnigas förslag till lönereglering för bl. a. lärarpersonalen vid kommunala flickskolor, får jag härmed göra följande uttalande.

1. Den nu rådande likställigheten mellan de kommunala flickskolornas och de kommunala mellanskolornas ämneslärare i fråga om löner upprätthålles även i de sakkunnigas framlagda förslag under motivering, att det syntes de sakkunniga vara mindre tilltalande att i lönehänseende nedsätta de kommunala flickskolornas ämneslärare i förhållande till mellanskolornas lärare, även om de kommunala flickskolorna icke föra fram sina elever till en kontrollerad avgångsexamen, vartill även kommer, att kurserna vid dessa skolor i vissa ämnen ganska väsentligt sträcka sig utöver realskolans kurser och följaktligen ställa högre anspråk på lärarpersonalen.

Med hänsyn bl. a. till ovan anförda, av de sakkunniga förebragta skäl, finner undertecknad det uppenbart, att ämneslärarnas vid kommunala flickskolor löneförmåner *icke* vare sig nu eller i framtiden skola *understiga* de löneförmåner, som utgå till motsvarande befattningshavare vid de kommunala mellanskolorna, och vill därför kraftigt understryka rättmätigheten i de sakkunnigas förslag, att icke-adjunktskompetenta ämneslärare vid de kommunala flickskolorna inplaceras i 21:a respektive 19:e lönegraden samt att adjunktskompetenta ämneslärare vid de kommunala flickskolorna inplaceras i 23:e respektive 21:a lönegraden.

2. Beträffande avlöning av rektor vid kommunal flickskola anse sig de sakkunniga böra föreslå bibehållande av det nuvarande avlöningssättet med ett särskilt arvode utöver lönen som ordinarie ämneslärare. De sakkunniga utgå ifrån, att hänsyn till sådant arvode kommer att tagas vid bestämmandet av rektors pensionsförmåner.

Önskligt hade varit, att de sakkunniga framställt förslag om att det rektor tillkommande särskilda arvodet skall helt inräknas i avlöningen för beräkning av rektors pensionsförmåner.

3. Beträffande övningslärarnas ställning vid de kommunala flickskolorna hava 1936 års lärarlönesakkunniga åstadkommit en avsevärd förbättring. Dessa lärare få genom de sakkunnigas förslag åtminstone i viss omfattning en fastare anställningsform och få sina löneförhållanden närmare anpassade till de allmänna läroverkens. Beklagligt är dock, att de sakkunniga i sitt förslag på för övningslärarna avgörande punkter icke tillämpat de principer, som komma till uttryck i 1937 års riksdagsbeslut i fråga om ordinarie övningslärare vid de statliga läroanstalterna. Till dessa lärare skall lön utgå med det för vederbörande löneklass gällande beloppet för tjänstgöring av 30 veckotimmar om med visst avdrag för varje understigande timme. Ett högsta timantal har bestämts, för vilket avdrag å lönen får göras. Sålunda skola lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott åtnjuta lön för lägst 9 veckotimmar samt lärarinna i kvinnlig slöjd för lägst 6 veckotimmar. Beträffande motsvarande lärare vid kommunala flick- och mellanskolor anse de sakkunniga, att för ordinarie respektive extra ordinarie övningslärarbefattning minst 20 veckotimmars tjänstgöring bör föreskrivas.

Genom ovan föreslagna åtgärder anse sig de sakkunniga ej föregripa en blivande utredning av de kommunala övningslärarnas löne- och anställningsförhållanden. De sakkunniga anse det icke möjligt att i förevarande sammanhang på grund av bestämmelserna i reglementet för statens pensionsanstalt medgiva inrättande av ordinarie eller extra ordinarie övningslärartjänster vid ännu lägre veckotimal än 20. En dylik de sakkunnigas ståndpunkt är lika otillfredsställande för övningslärarkåren som för skolorna. Med utgångspunkt från vad som skall bliva gällande i fråga om minimiantal veckotimmar i övningsämnen vid statliga läroanstalter torde det för de vid kommunal flickskola anställda övningslärarnas räkning stadgas, att dessa lärare kunna inneha ordinarie respektive extra ordinarie övningslärarebefattning, så snart i tjänsten ingår så stort antal timmar, som en enskild kommunal flickskola kan förväntas ha: musik 6 à 7, teckning 9, gymnastik 12, kvinnlig slöjd 10 och hushållsgöromål 9 veckotimmar. Ett övergångsstadgande till § 41 i reglementet för statens pensionsanstalt skulle kunna möjliggöra en dylik anordning, utan att en ifrågasatt kommande utredning av övningslärarens anställningsförhållanden vid samtliga kommunala skolformer bleve föregripen. De kommunala flickskolorna torde i minst lika hög grad som de statliga läroanstalterna vara i behov av väl kvalificerade övningslärare, och givetvis kunna för framtiden samma behörighetsvillkor för erhållande av övningslärarebefattningar att uppställas för de kommunala flickskolorna som för de statliga läroanstalterna. Men första steget härtill måste vara, att de kommunala flickskolorna ej erbjuda sämre anställningsvillkor än de statliga läroanstalterna. Undertecknad får således eftertryckligt framhålla det från de kommunala flickskolornas synpunkt sett billiga kraven, att ordinarie respektive extra ordinarie anställning kan beredas övningslärare med ovan anförda antal veckotimmar.

4. Vad slutligen angår frågan om den löneställning, som bör tillkomma lärarna i övningsämnen vid de högre kommunala skolorna, ha de sakkunniga utgått från den av 1937 års riksdag beslutade lönegradsplaceringen för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken, nämligen lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott i 20:e respektive 18:e lönegraden och lärarinna i kvinnlig slöjd i 16:e respektive 15:e lönegraden.

Undertecknad finner det riktigt, att skillnad i löneavseende göres mellan å ena sidan lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott och å andra sidan i kvinnlig slöjd eller hushållsgöromål, men kan ej underlåta att beteckna skillnaden av fyra lönegrader såsom allt för stor. Inom de lärarkategorier, vilka kunna ifrågakomma vid kommunala flickskolor, är skillnad mellan ordinarie och extra ordinarie lärare samt mellan adjunktskompetent och icke-adjunktskompetent ämneslärare i löneavseende två lönegrader. Lärarinnorna i kvinnlig slöjd och hushållsgöromål ha visserligen i vissa fall en kortare utbildning och måhända en mindre krävande tjänstgöring, men dessa förhållanden få ett fullt berättigat uttryck, därigenom att de placeras endast två lönegrader lägre än övriga övningslärare, alltså i 18:e respektive 16:e lönegraden.

Martha Grönvali.

Yttrande av representanterna för lärarna vid de högre folkskolorna.

Sedan undertecknade — av chefen för finansdepartementet utsedda att inför de sakkunniga företräda lärarpersonalen vid praktiska mellanskolor och högre folkskolor — beretts tillfälle att taga del av det förslag till lönereglering för befattningshavare vid ifrågavarande skolformer, som av de sakkunniga utarbetats, anhålla vi att med anledning därav få anföra följande.

Inplacering i lönegrader.

Det är med tillfredsställelse vi konstatera, att de sakkunniga *beträffande adjunkt-kompetenta lärare vid praktiska mellanskolor föreslagit samma löneställning som för lärare vid statens realskolor*. Härigenom kan, såsom också de sakkunniga själva anföra, undervisningen vid de praktiska mellanskolorna alljämt hållas på samma plan som vid de statliga realskolorna. Man kan nämligen då förvänta, att lärare med full adjunktskompetens eller därmed likvärdig utbildning stannar vid dessa skolor under en längre följd av år och ej betraktar dem som blott en passage till motsvarande statliga läroanstalter.

Däremot anse vi oss *beträffande de sakkunnigas förslag till lönesättning för icke adjunkt-kompetent lärare* böra framföra en bestämt avvikande mening. Tidigare ha vi föreslagit, att den icke adjunkt-kompetente läraren borde placeras en lönegrad lägre än den adjunkt-kompetente, dock med rätt för den förre att viss tid efter intjänandet av sista ålderstillägget komma i åtnjutande av samma slutlön och därigenom också av samma pension som den adjunkt-kompetente läraren. Redan vid det första utformandet av den kommunala mellanskolans avlöningsförhållanden gjorde f. ö. vederbörande departementschef det uttalandet, att en »underlägsenhet, som finge anses ligga i en lägre teoretisk utbildning, efter hand uppvägdes genom en väl vitsordad tjänstgöring, och att en lärare med lägre kompetens efter en viss tids tjänstgöring borde erhålla samma lön som lärare med högre kompetens».

De sakkunniga ha icke beaktat dessa synpunkter. I stället föreslås den icke adjunkt-kompetente läraren placerad *två* lönegrader under den adjunkt-kompetente, varförutom möjligheten för flertalet icke adjunkt-kompetenta lärare att uppnå samma slutlön som de adjunkt-kompetenta avsevärt begränsats.

Detta yrkande från de sakkunnigas sida föranleder oss att så mycket starkare framföra det kravet, att om samma slutlön ej kan uppnås för samtliga befattningshavare, *skillnaden i avlöning mellan här avsedda två läraregrupper åtminstone begränsas till en lönegrad*, så att den icke adjunkt-kompetente läraren vid här förevarande skolor erhåller samma löneställning som motsvarande lärarekategori vid de förstatligade kommunala mellanskolorna, *eller 22:a lönegraden*.

De tidigare sakkunnigberedningarna ävensom skolöverstyrelsen ha också efter en ingående prövning av hithörande spörsmål funnit, att i lönehänseende borde de icke adjunkt-kompetenta lärarna icke sättas lägre än *en* lönegrad under de adjunkt-kompetenta. Som skäl för sitt förslag om en skillnad av två lönegrader anföra de sakkunniga olikheten i utbildningshänseende mellan de två lärargrupperna, men de tyckas därvid ej tillräckligt ha tagit hänsyn till den omständigheten, att den icke adjunkt-behörige lärarens kompetens i varje särskilt fall prövats och godkänts av skolöverstyrelsen och Kungl. Maj:t.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle den icke adjunktskompetente läraren under hela sin tjänstetid i högsta löneklassen komma att uppbära en lön, som med omkring 1 000 kr. per år understege avlöningsförmånerna för den adjunktskompetente läraren. Då de härav berörda två lärarkategorierna dock få anses utföra ett likvärdigt arbete och hittills i stort sett åtnjutit samma avlöning, kan en så markant skillnad ej anses vara motiverad.

Det bör vidare framhållas, att den grupp av lärare, det här gäller eller de icke adjunktskompetenta, vilka i ej så få fall varit föregångsmännen vid organiserandet av folkskolans överbyggnader, är en kategori av lärare, som närmar sig pensionsåldern och som därför till antalet snabbt minskas. Dessa lärares pensionsförmåner skulle genom ett realiserande av de sakkunnigas löneplacering bli väsentligt sämre, än vad som i allmänhet torde ha förväntats. Ytterligare anse vi oss böra bestämt understryka, att man genom att — såsom skett i de sakkunnigas förslag — placera den icke adjunktskompetente läraren vid praktiska mellanskolor och högre folkskolor i samma lönegrad eller den 21, frångår den vid praktisk mellanskola tjänstgörande icke adjunktskompetente läraren *det särskilda vederlag*, som den adjunktskompetente enligt de sakkunnigas egen mening bör tillförsäkras, därför att *han undervisar i en skola med kontrollerad avgångsexamen*.

En undersökning av hur de sakkunnigas förslag skulle förändra nu utgående löner ger vid handen, att icke adjunktskompetent manlig lärare vid en placering i 21:a lönegraden skulle inom de högsta dyrortsgrupperna i slutlön få en förhöjning av 100 å 200 kr. per år utöver vad som enligt *statliga* bestämmelser nu utgår till sådan lärare vid yrkesbestämd högre folkskola med 39 läsveckor. Där, såsom vid alla praktiska mellanskolor är fallet, *lokala* tillägg betalas, skulle han däremot i sista löneklassen få vidkännas *löneminskning* och i vissa fall ganska betydande sådan.

Med hänvisning till av oss anförda skäl påyrka vi alltså den förändringen i de sakkunnigas förslag, att i praktiska mellanskolor den icke adjunktskompetente läraren placeras endast *en* lönegrad lägre än den adjunktskompetente, eller i lönegrad 22.

Vad sedan angår de *högre folkskolornas* lärarpersonal äro vi av den uppfattningen, att den adjunktskompetente läraren bör placeras en lönegrad högre än den icke adjunktskompetente. Därigenom skulle han uppnå samma löneställning, som vi ansett böra tillkomma icke adjunktskompetent lärare vid praktiska mellanskolor, vilket med hänsyn till såväl utbildning som tjänsteställning må anses rättvist. Då de sakkunniga föreslå differentierade löner vid kommunala flickskolor, vilka i likhet med högre folkskolor ej ha någon kontrollerad avgångsexamen, utgör detta enligt vår mening ett starkt stöd för en differentiering av lönerna även vid högre folkskolor.

Relationen mellan löneförmånerna mellan samtliga här ovan berörda olika lärargrupper skulle i så fall bli följande:

<i>Praktisk mellanskola.</i>		
Adjunktskompetent lärare		lönegrad 23
Icke adjunktskompetent lärare	»	22
<i>Högre folkskolor.</i>		
Adjunktskompetent lärare	»	22
Icke adjunktskompetent lärare	»	21.

Begreppet adjunktskompetens.

Vad vidare beträffar begreppet *adjunktskompetens*, vilja vi uttala vår tillfredsställelse med de sakkunnigas förslag, att i fråga om lönesättning och lönetursrätt skulle vid såväl praktisk mellanskola som högre folkskola efter Kungl. Maj:ts prövning såsom likvärdig med adjunktskompetens räknas dels filosofie ämbetsexamen

eller högre akademisk examen i förening med folkskollärarexamen, dels kompetens för lektorat i ingenjör- eller handelsämne vid tekniskt läroverk eller i handelsämne vid handelsgymnasium. Under förutsättning av minst två års fullgjord tjänstgöring vid läroanstalter för vilka lönereglementet i fråga äger tillämpning, borde dock enligt vår mening sådan behörighet genom bestämmelser i lönereglementet utan särskild prövning kunna tillförsäkras lärare med ovan angivna kompetens.

Övriga vid samma skolformer anställda ämneslärare, vilka med hänsyn till utbildning samt lång och förtjänstfull lärarverksamhet också rättvisligen borde jämföras med de adjunktskompetenta i löneavseende, skulle i enlighet med vad de sakkunniga redan föreslagit rörande vissa lärare i tekniska eller yrkesbetonade ämnen efter ansökan och prövning från fall till fall kunna av Kungl. Maj:t medgivnas rätt att åtnjuta lön såsom adjunktskompetenta lärare.

Icke ordinarie lärares löneplacering.

De förändringar i de sakkunnigas förslag, som representanterna i det föregående framfört rörande ordinarie lärares inplacering i lönesystemet, böra givetvis medföra motsvarande förhöjning rörande alla icke ordinarie lärares löneställning.

Skilda skolformer inom samma läroanstalt.

Vi framhålla vidare, att de sakkunniga ej synas ha beaktat förhållandena vid sådana läroanstalter, där en praktisk mellanskola och en högre folkskola tillsammans bilda en enda undervisningsanstalt, och vid vilken vissa lärare ha endast en del av sin tjänstgöring i den praktiska mellanskolan, under det att den övriga delen är förlagd till den högre folkskolan. Särskilda tilläggsbestämmelser äro med hänsyn till dylika fall erforderliga i lönereglementet, varvid det torde vara nödvändigt angiva, att sådana ämneslärare skola avlönas, som om hela deras tjänstgöring vore förlagd till en praktisk mellanskola. Enahanda föreskrifter synas erforderliga beträffande jämväl ersättning åt vid praktisk mellanskola och högre folkskola förordnad gemensam rektor.

Lärare i praktiska läroämnen och övningsämnena.

Rättvisligen ha enligt de sakkunnigas förslag även lärare i praktiska läroämnen och övningsämnena inplacerats i det nya lönesystemet.

Vi kunna emellertid ej godtaga det av de sakkunniga framförda förslaget till placering i lönegrader för lärarinnor i sömnad och hushållsgöromål vid praktiska mellanskolor med huslig utbildning. I skolor av detta slag ha nämligen de ifrågasvarande ämnena ej karaktär av övningsämnena utan äro i undervisningsplanen angivna såsom läroämnen, i vilka särskilt examensarbete skall utföras. Dessa ämnen äro centrala för denna skolform och giva densamma i väsentlig mån dess karaktär och motivera dess existens. De intaga alltså en helt annan ställning än motsvarande övningsämnena vid övriga skolor på samma åldersstadium.

Utbildningen av lärare för här avsedd undervisning är visserligen ännu så länge i stort sett densamma i alla skolor, där dessa ämnen förekomma, men kompetensen hos de lärarinnor, det här närmast gäller, skall i varje enskilt fall prövas och godkännas av skolöverstyrelsen. Vad representanterna i det föregående framfört beträffande det särskilda vederlag, som bör tillkomma lärare för undervisning i skola med kontrollerad avgångsexamen, bör fördenskull också gälla för nyssnämnda lärare i sömnad och hushållsgöromål.

Om de praktiska mellanskolorna med husligt arbete skola kunna motsvara det växande förtroende, som redan kommit dem till del, och om den utbildning, som där meddelas, skall bli av den betydelse, som avsetts, så bör man genom en högre löneplacering än vad de sakkunniga föreslagit tillförsäkra sig de särskilt väl kvalificerade lärarkrafter, vilka äro erforderliga.

Det må även framhållas, att vid en jämförelse mellan å ena sidan placeringen i 20:e lönegraden av lärarna i musik, teckning och gymnastik samt å andra sidan i 16:e lönegraden av lärarna i sömnad och hushållsgöromål, måste det synas i hög grad egendomligt, att lärare i sådana ämnen, som ge skolan dess speciella yrkesprägel, skulle komma att åtnjuta en lön, väsentligt lägre än den, vilken skulle tillkomma lärare i övningsämnen inom samma skola.

Rimligtvis bör därför den möjlighet till högre löneplacering än 16:e lönegraden, som de sakkunniga påyrka rörande lärare i stenografi, maskinskrivning m. fl. ämnen, utvidgas att omfatta även lärare i sömnad och hushållsgöromål vid praktiska mellanskolor med huslig utbildning. Vi hänvisa därvid till sakkunnigas uttalande (Betänkande s. 52), enligt vilket lärare i sådana ämnen som stenografi och maskinskrivning ävensom verkstadsarbete, vilka icke direkt kunna jämföras med varken läsämnen eller övningsämnen skulle, där Kungl. Maj:t icke annorlunda förordnar, erhålla avlöning i 16:e lönegraden d. v. s. samma lönegrad som för lärare i slöjd och hushållsgöromål. Sakkunniga anföra härom vidare, att sådan lärare enligt Kungl. Maj:ts beslut bör kunna åtnjuta avlöning enligt högre lönegrad, dock högst 20:e. Sakkunnigas uttalande synes kunna giva uppslag till olika tolkningar. Omnämmandet i detta samband av lärare i slöjd och hushållsgöromål synes nämligen kunna innebära antingen allenast en faktisk hänvisning till den lönegrad, som av sakkunniga tillerkänts dessa lärare eller ett angivande av att de rättvisligen böra hänföras till samma kategori som lärare i stenografi m. fl. angivna ämnen. I det senare fallet är det uppenbart, att jämväl åt lärare i slöjd och hushållsgöromål bör beredas möjlighet att av Kungl. Maj:t uppflyttas i högre lönegrad. Vad här ovan sagts om lärare i hushållsgöromål och sömnad vid praktiska mellanskolor med huslig utbildning gäller i viss utsträckning även samma lärargrupper vid yrkesbestämda högre folkskolor med motsvarande inriktning.

Rektors avlöning.

Vi kunna ej heller finna, att de sakkunniga löst frågan om *ersättning åt rektor* vid skolor med kontrollerad avgångsexamen på ett fullt tillfredsställande sätt. Rättvisan kräver, att vid praktiska mellanskolor rektor kommer i åtnjutande av ersättning enligt samma grunder, som gälla för rektorer vid statliga realskolor. En jämförelse mellan rektors tjänsteåligganden vid dessa båda slag av skolor ger vid handen, såsom för övrigt redan framhållits i vårt första yttrande, att de förra skolornas rektorer utöver sina egentliga rektorsgöromål måste stå i ständig och intim kontakt med näringslivet inom det område, mot vilket skolans undervisning är inriktad. Därjämte har rektor bland annat att vid dessa skolor i stor utsträckning sörja för arbetsanställning åt eleverna. Dessa omständigheter synas oss fullt ut kunna uppväga den av de sakkunniga såsom skäl för en lägre lönesättning åberopade olikheten i tillsättningsförfarandet. För övrigt bör väl i första hand omfattningen av rektors arbetsbörda och ej sättet för tillsättningen vara avgörande vid fastställandet av hans särskilda ersättning.

Vi anse oss även böra fästa uppmärksamheten vid det förhållandet, att rektorsarvodet vid skolor inom grupp II liksom i statliga realskolor bör utgöra medeltalet mellan högsta och lägsta arvodet. De sakkunniga ha nämligen i sitt förslag frångått den av riksdagen i här berörda avseende fastställda principen genom att föreslå ett arvode av 2 200 kr. i stället för 2 400 kr. för nyssnämnda grupp.

Då enligt de sakkunnigas uppfattning meravlöningen åt rektor alltjämt skulle komma att betecknas som »arvode», är det givetvis av stor vikt, att de sakkunnigas i detta sammanhang uttalade önskemål om att hänsyn till rektorsarvodet bör tagas vid bestämmandet av rektors pensionsförmåner också måtte komma att förverkligas. I annat fall skulle rektor vid avskedstagandet endast komma att uppbära pension som ämneslärare.

Biträdande föreståndarinnas ersättning.

Rörande *biträdande föreståndarinnas tjänsteåligganden* och ersättning torde förhållandena vara ganska växlande på olika orter. Vid många skolor utför biträdande föreståndarinna förutom sina egentliga uppgifter en betydande del av expeditionsarbetet vid skolan. Föregående sakkunnigberedningar ha med utgångspunkt härifrån föreslagit ett särskilt arvode åt biträdande föreståndarinna vid här ifrågasvarande skolor, och de sakkunniga ha ävenledes biträtt denna uppfattning. I fråga om arvodets storlek anse vi oss dock böra hemställa, att maximiersättningen måtte bliva densamma som vid statens realskolor eller 300 kr. Flera av de skolor, vi representera, ha nämligen ett större elevantal än den största av de statliga realskolorna.

Skrivbiträde och semestervikarie för rektor.

Bestämmelse om anslag av statsmedel till skrivbiträde åt rektor vid större skolor liksom också om ersättning åt semestervikarie för rektor saknas i det föreliggande förslaget men äro enligt vår mening ävenledes erforderliga i det nya avlöningsreglementet. Skulle anslag för dessa båda ändamål ej anses kunna utgå av statsmedel, bör hinder ej möta för vederbörande kommun att bevilja medel härför i en omfattning, som betingas av skolans storlek.

Inbyggda praktiska linjer.

Representanterna vilja ytterligare liksom de sakkunniga framföra det önskemålet, att vid avvägande av löneförmåner för lärare på mellanstadiet böra, vad angår yrkesämnena i praktiska läroanstalter, *de fristående skolornas avlöningsförhållanden vara normerande för de s. k. inbyggda linjerna* vid statens realskolor och *kommunala mellanskolor*.

Tidpunkten för löne regleringens ikraftträdande.

I enlighet med vad de sakkunniga i detta avsende föreslagit vilja vi slutligen uttala den bestämda förhoppningen, att de nya avlöningsbestämmelserna för de skolor, som vi företräda, måtte komma att tillämpas från den 1 juli 1938.

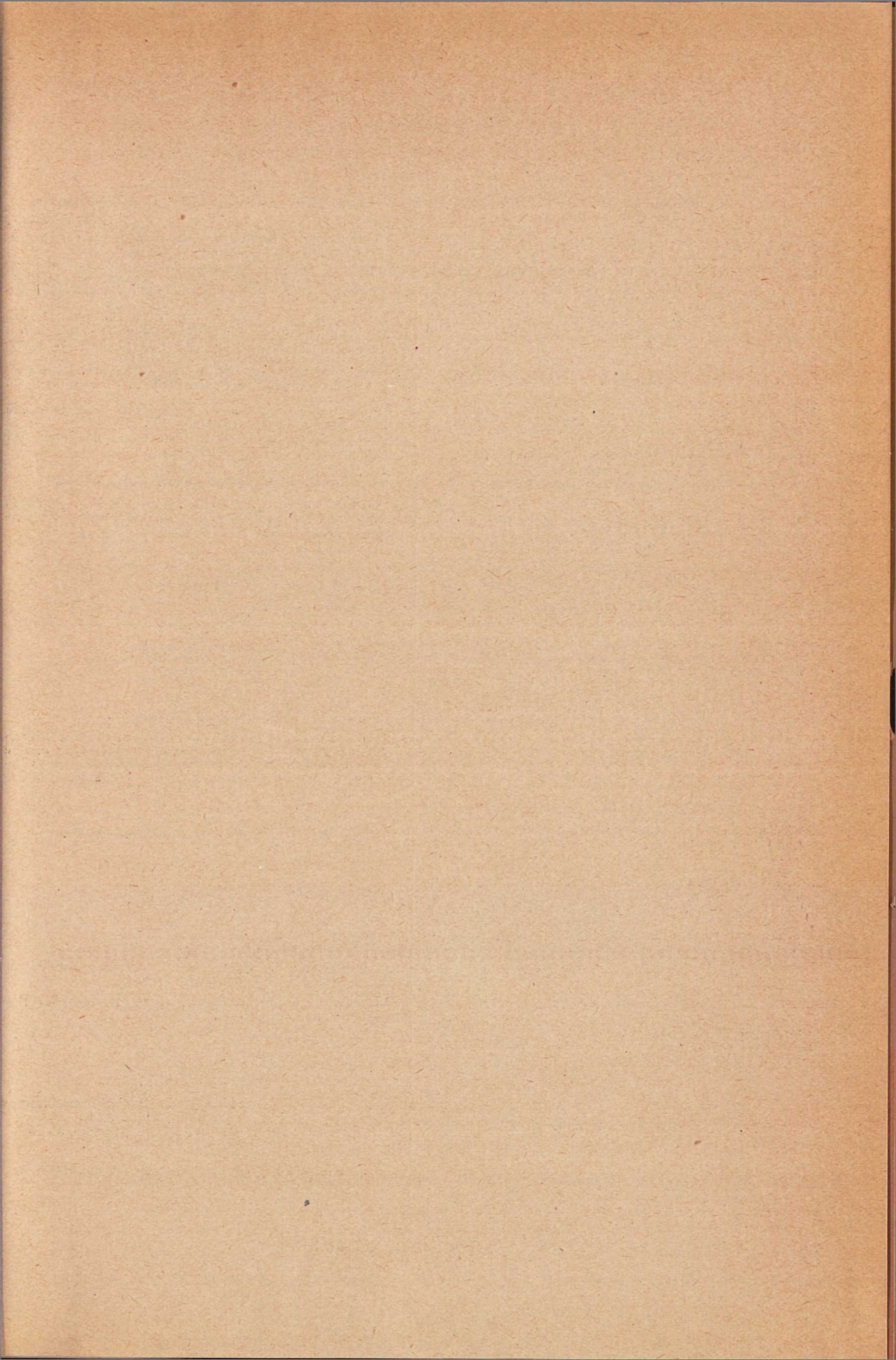
Stockholm, Malmö och Gävle den 21 augusti 1937.

Nils Forssell.

L. F. Bäckström.

Gertie Söderberg.

D. Gauffin.

Statens offentliga utredningar 1937

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Betänkande med förslag till revision av förvarings- och interneringslagarna m. m. [3]
Lagberedningens förslag till lag om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser m. m. [13]
Promemoria ang. grunderna för en reform av lagstiftningen om rätt till litterära och musikaliska verk. [18]
Förslag till ändrad lagstiftning om sammanträffande av brott jämte motiv. [24]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

1934 års nämnd för ständningsutredning. Betänkande med speciella beräkningar och förslag rörande ersättningarna för ständningsarbete inom vissa statliga ämbetslokaler i Stockholm m. m. [7]
Utredning ang. de rättsbildade domsagobiträdernas anställnings- och avlöningsförhållanden. [20]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Betänkande med förslag till löneroglering för lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor och högre folkskolor. [27]

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Socialiseringsproblemet. 2. Hushållsräkningens problem och faktorer. [1]
Socialiseringsidéer och socialiseringspraxis i Sovjetunionen. 2. [2]
Statslotteriutredningen. Betänkande med förslag rörande svenskt penninglotteri. [4]
Arbetslöshetsundersökningen den 31 juli 1936. [12]
Hembiträdesutredningens betänkande. 1. Betänkande och förslag i fråga om utbildning av hembiträden. [16]
Betänkande med utredning och förslag rörande beredskapsarbeten. [26]

Hälso- och sjukvård.

Yttrande i abortfrågan. [6]
Betänkande ang. pensionsstyrelsens invaliditetsförebyggande verksamhet. [23]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Betänkande med förslag ang. den statsunderstödda vattenavlednings- och avdikningsverksamheten samt där med sammanhängande spörsmål. [8]
Utredning rörande jordbrukets läge i Norrland med vissa förslag till åtgärder till förbättrande av den norrländska jordbrukarbefolkningens ekonomiska ställning. [9]
Betänkande med förslag ang. rätt till fiske i Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland. 1. Lagförslag och motiv. [10] 2. Kartbilagor. Vänern och Hjälmaren. [11]
Betänkande med förslag till vissa lagstiftningsåtgärder till motverkande av överdriven skuldsättning inom jordbruket. [14]
Betänkande med förslag till åtgärder mot smittsam kastning hos nötkreatur. [19]
Betänkande med förslag till lag om minimilöner för lantarbetare. [21]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till lagstiftning ang. särskilda husbehovsskogar i Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. m. [5]

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Utredning med förslag till vissa åtgärder för trafiksäkerhetens höjande vid korsningar i samma plan mellan järnväg och väg samt järnvägarnas beredande av bidrag av automobilskattemedel till säkerhetsanordningarna vid dylika korsningar. [15]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Efterskrift till »Kyrkogodset i Skåne, Halland och Blekinge under dansk tid». [22]

Försvarsväsen.

Betänkande angående vissa med frivillig anskaffning av luftvärnsmateriel sammanhängande frågor. [17]
Betänkande rörande flottans fartygstyper m. m. [25]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.